

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΠΕ' - ΤΕΥΧΟΣ 2 - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2008
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἴω. Γενναδίου 14 – 115 21 Ἀθήναι
Τηλ.: 210-72.72.253. Fax 210-72.72.251
http://www.ecclesia.gr
e-mail: periodika@ecclesia.gr

Ἐκδίδεται

Προνοία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. **ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ**

Ἰδιοκτησία τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
**τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς
Υπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος**

Ἐκδότης:

Ὁ Διευθυντής τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
Ἀρχιμ. **Κύριλλος Μισακούλης,**
Ἴω. Γενναδίου 14
115 21 Ἀθήναι

Ἀρχισυντάκτης
Κωνσταντῖνος Χολέβας

Τμήμα Συντάξεως
Ἐπιμέλεια ὕλης, διόρθωσις δοκιμῶν
Βασίλειος Δ. Τζέροπος, Δρ. Θ.

Φωτογραφίες
Χρήστος Μπότης

Στοιχειοθεσία - Ἐκτύπωση - Βιβλιοδεσία
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἴασίου 1 – 115 21 Ἀθήναι
Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380
http://www.apostoliki-diakonia.gr

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου:
Νικόλαος Κάλτζις
Πρωτομαγιάς 3, Κρουσινέρι Ἀττικῆς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ	84
ΑΦΙΕΡΩΜΑ	
Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου κυροῦ Χριστοδοῦλου	86
Βιογραφικὸν-ἐργογραφικὸν σημείωμα τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδοῦλου	92
<i>Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου Α΄,</i> Προσλαλιὰ κατὰ τὴν ἐξόδιον ἀκολουθίαν τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδοῦλου	106
<i>Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Ἀνθίμου,</i> Ἐπικήδειος στὸν Μακαριστὸ Χριστόδουλο	109
<i>Υπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Εὐριπίδου Στυλιανίδου,</i> Ἐπικήδειος Λόγος	114
<i>Προέδρου τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων κ. Δημητρίου Σιοῦφα,</i> Ἐπικήδειος ὁμιλία γὰρ τὸν μακαριστὸ Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδούλου	117
<i>Δημάρχου Ἀθηναίων κ. Νικήτα Κακλαμάνη,</i> Στὴν ἐξόδιο ἀκολουθία τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου κυροῦ Χριστοδοῦλου	120
<i>Ἀρχιμ. Ἐπιφανίου Οἰκονόμου,</i> Ἡ ἀσθένεια καὶ τὸ τέλος τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδοῦλου	122
Τὸ λαϊκὸ προσκύνημα καὶ ἡ Κηδεία	128
Συλλυπητήρια τηλεγραφήματα, ἐπιστολὲς καὶ σχετικὲς δηλώσεις.....	134
ΕΚΔΗΜΙΑΙ	
Ἡ ἐκδήμια τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Λευκάδος καὶ Ἱθάκης κυροῦ Νικηφόρου	153
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ	
Ἡ ἐκλογή τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου	158
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	159

**Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ
(† 28 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2008)**

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Τὴν Δευτέρα 28 Ἰανουαρίου τ.ἔ. σὺς 05.15' τὸ πρωὶ ἐξεδήμησεν εἰς Κύριον ὁ μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρὸς Χριστόδουλος. Ἡ συγκίνηση τοῦ λαοῦ μας ὑπῆρξε μεγάλη καὶ τὰ αἰσθήματα ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως πρὸς τὸν ἀοίδιμον Ἱεράρχη ἐφάνησαν ἰδιαίτερος κατὰ τὸ τριήμερο λαϊκὸ προσκύνημα τοῦ σηηνώματός του στὸν Καθεδρικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν, καθὼς καὶ κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Ἑξοδίου Ἀκολουθίας. Ὁ μακαριστὸς Ἱεράρχης μὲ τὴν παιδεία του, τὴ ρητορικὴ του δεινότητα, τὸν ἀπλό καὶ κατανοητὸ λόγον του, μὲ τὴν προσέγγισή του πρὸς τοὺς νέους καὶ μὲ τὴν εἰλικρινῆ μέριμνά του γιὰ τὰ προβλήματα τῶν δεινοπαθούτων συνανθρώπων μας κατόρθωσε νὰ διδάξει ὅλους μας Χριστιανικὴ πίστη καὶ ἀνθρωπιά. Μεγάλῃ ἐντύπωση προκάλεσε στὸ Πανελλήνιο, ἀκόμη καὶ στοὺς κατὰ καιροὺς ἐπικριτὲς του, ἡ καρτερικὴ καὶ θαρραλέα στάση του ἀπέναντι στὰ σοβαρὰ προβλήματα τῆς ὑγείας του, τὰ ὁποῖα ἐξεδηλώθησαν τὸν Ἰούνιο τοῦ 2007. Μᾶς δίδαξε Πίστη στὸ Θεό, ὑπομονή, προσευχὴ καὶ ἐλπίδα.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος διεκρίθη γιὰ τὸ πολυσχιδὲς ἔργον του κατὰ τὰ δέκα περίπου ἔτη τῆς Ἀρχιεπισκοπείας του. Ἐξελέγη στὸ ἀρχιεπισκοπικὸ ἀξίωμα τὴν 28ῃ Ἀπριλίου 1998 καὶ ἐνεθρονίσθη σὺς 9 Μαΐου τοῦ ἰδίου ἔτους. Ἀπὸ τὶς πρώτες ἡμέρες τῆς θητείας του ἄρχισε νὰ ἐπισκέπτεται καὶ νὰ ἱεουργεῖ σὲ ὅλους τοὺς Ναοὺς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Προϊστατο, ἐκήρυττε, ἔψαλλε καὶ γενικὰ ἐνίσχυσε τὴ συμμετοχὴ τῶν πιστῶν στὴν λατρευτικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἐγινε ἰδιαίτερος ἀγαπητὸς στοὺς νέους μας, τοὺς ὁποίους προσήγγισε μὲ ξεχωριστὸ τρόπο. Ἐπὶ ἐννέα ἔτη ἐπεσκέφθη ὅλες σχεδὸν τὶς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὶς ἔδρες τῶν Πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων καὶ Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ἔδωσε βάρους σὺς Διορθόδοξες καὶ Διαχριστιανικὲς Σχέσεις καὶ ὑλοποίησε τὸ ὄραμά του γιὰ ἓνα οὐσιαστικὸ ἀνοιγμα τῆς Ἐκκλησίας μας πρὸς τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση. Συνηντήθη μὲ τὸν Πάπα Ἰωάννη - Παῦλο Β' στὴν Ἀθήνα, τὸ Μάιο τοῦ 2001 καὶ μὲ τὸν Πάπα Βενέδικτο ΙΣΤ' στὴν Ρώμη, τὸν Δεκέμβριον τοῦ 2006. Μὲ πρωτοβουλία του ἰδρύθηκε τὸ Γραφεῖο Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας μας στὴν ἔδρα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως σὺς Βρυξέλλες. Καλλιέργησε ἐπίσης σχέσεις κατανοήσεως καὶ καταλλαγῆς μὲ τὰ ἄλλα μὴ χριστιανικὰ θρησκεύματα. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι μὲ πρότασή του ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος παρεχώρησε ἐκκλησιαστικὴ ἔκταση γιὰ τὴ δημιουργία μουσουλμανικοῦ κοιμητηρίου στὴν Ἀττικὴ.

Προσήγγισε τὰ σύγχρονα προβλήματα μὲ τολμηρὸν τρόπο πάντοτε μέσα στὸ πνευματικὸ πλαίσιον ποὺ χαράσσει ἡ Ὁρθόδοξη Χριστιανικὴ διδασκαλία καὶ παράδοση. Ἔδωσε ὥθηση στὴν ἀξιοποίηση τοῦ Διαδικτύου καὶ τῶν νέων τεχνολογιῶν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Πρότεινε στὴν Ἱερὰ Σύνοδον τὴν θεσμοθέτηση Εἰδικῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν, οἱ ὁποῖες ἄρχισαν τὴν μελέτη κρίσιμων ζητημάτων τῆς ἐποχῆς μας, ὅπως ἡ Βιοηθικὴ, ἡ Οἰκολογία, τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα, ἡ ἔνταξιν τῶν μεταναστῶν στὴν ἑλληνικὴ κοινωνία. Ἐπέδειξε μεγάλο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ κοινωνικὸ καὶ φιλανθρωπικὸ ἔργον ὅσον καὶ στὸ πλαίσιον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρὸς Χριστόδουλος.

τόσο στὸ πλαίσιο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ιδρύθησαν ξενῶνες γιὰ τὴν κακοποιημένη γυναῖκα, ὁργανώθηκαν συσσίτια γιὰ χιλιάδες ἀπόρους ἀσχέτως καταγωγῆς καὶ θρησκείας καὶ ιδρύθηκε ἡ Μ.Κ.Ο. «Ἀλληλεγγύη», ἡ ὁποία ὁργάνωσε ἀνθρωπιστικὲς ἀποστολὲς σὲ παγκόσμια κλίμακα.

Τὸ συγγραφικὸ του ἔργο ὑπῆρξε πλούσιο ἀπὸ τὴν νεανική του ἡλικία μέχρι τοὺς τελευταίους μῆνες τῆς Ἀρχιεπισκοπικῆς του θητείας. Ἀσχολήθηκε μὲ θέματα θεολογικά, μουσικολογικά, νομοκανονικά, ἱστορικά, καθὼς καὶ μὲ τὴν προσέγγιση μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ διαφόρων ἐπιστημονικῶν κλάδων, ὅπως ἡ Ἰατρική, ἡ Ψυχιατρική, ἡ Νομικὴ κ.ἄ. Ἐξεφραζε γραπτῶς καὶ προφορικῶς τὴν ἀγωνία του γιὰ τὴ διαφύλαξη τῆς ἰδιοπροσωπείας τοῦ ἑλληνορθοδόξου Γένους μας, κάτι τὸ ὁποῖο παρερμηνεύθηκε ἀπὸ ὀρισμένους. Τόνιζε μὲ κάθε εὐκαιρία τὴ συμβολὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ὁρθοδόξου κλήρου στὴν ἐπιβίωση τοῦ Γένους, τῆς γλώσσας μας καὶ τῶν παραδόσεών μας. Παραλα-

λήλως πίστευε στὴν εὐρωπαϊκὴ προοπτικὴ τῆς χώρας μας καὶ τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ βοήθησε στὴν καλύτερη ἐνημέρωση τῶν πιστῶν ἐπὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν θεσμῶν καὶ διαδικασιῶν.

Ἡ ἐπιθυμία του νὰ γίνουν δημοσίως γνωστὲς ὅλες οἱ λεπτομέρειες γιὰ τὴ σοβαρὰ ἀσθένειά του ὑπῆρξε λίαν διδακτικὴ καὶ σχολιάσθηκε εὐμενῶς ἀπὸ τὸν Τύπο καὶ τὴν κοινὴ γνώμη. Κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνες τῆς ζωῆς του ὑπῆρξε πρότυπο πίστεως καὶ θάρρους. Ἡ συγκινητικὴ καὶ ἀθρόα συμμετοχὴ ἀνθρώπων ὄλων τῶν ἡλικιῶν στὴν προσκύνηση τοῦ σκηνώματος τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ στὴ νεκρώσιμη πομπὴ κατέδειξε τὴν ψυχικὴ προσέγγιση ποὺ δημιουργήθηκε μεταξὺ τοῦ αἰοιδίμου Πρωθυεράρχου καὶ τοῦ πιστοῦ λαοῦ. Ὁ μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος ἔθεσε τὰ τάλαντά του, τίς γνώσεις καὶ τίς ἰκανότητές του στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἐκκλησίας μας. Τὸν εὐχαριστοῦμε καὶ προσευχόμεθα ὁ Θεὸς νὰ ἀναπαύσει τὴν ψυχὴ του.

**Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΕΠΙ Τῷ ΘΑΝΑΤῷ
ΤΟΥ ΑΟΙΔΙΜΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
κυροῦ
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Με τὴν ἀναγγελία τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τοῦ ἀειμνήστου Προκαθημένου τῆς Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδούλου, ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συνήλθε ἐκτάκτως τὴν 28ῃ Ἰανουαρίου 2008, περὶ τὶς 2 μ.μ., ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ σύμφωνα με τὸν ἰσχύοντα Νόμο 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», καὶ κατόπιν τῶν παραιτήσεων τῶν προηγουμένων τῆ τάξει Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδωνος καὶ Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Ἀποστόλου, Τοποτηρητοῦ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Σεραφεῖμ.

Πρῶτος τὸν λόγο ἔλαβε ὁ Σεβ. Προεδρεύων τῆς Ἱ. Συνόδου, ὁ ὁποῖος καὶ εἶπε τὰ ἑξῆς:

**Λόγος τοῦ Τοποτηρητοῦ
τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου, Σεβ. Μητροπολίτου Καρυστίας
καὶ Σκύρου κ. Σεραφεῖμ**

Σεβασμιώτατοι ἅγιοι ἀδελφοί,

Ἐν συνοχῇ καρδίας κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον καὶ ἐν λύπῃ καὶ θλίψει, κατὰ ἄνθρωπον, ἀναγγέλλω τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημίαν τοῦ Μακαριστοῦ πλέον Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδούλου.

Ἐν ἡμέραις ἐκλογῆς συνέπεσε νὰ εἶμαι Συνοδικός. Ἐν τῇ πρώτῃ Συνεδρίᾳ τῆς ΔΙΣ καὶ εἰς τὴν προσφώνησιν εἶπα, «Μακαριώτατε, ἀπὸ σήμερον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἀνοίγεται βιβλίον με νέα σελίδα. Εὐχόμεαι τὸ βιβλίον αὐτὸ νὰ μείνῃ ἀνοικτὸ ἐπὶ μακρὸν καὶ νὰ ἀποτελέσῃ τόμον με πολλὰς σελίδες».

Σήμερα ὡς Τοποτηρητὴς καὶ Προεδρεύων τῆς ΔΙΣ καλοῦμαι νὰ γράψω τὸν Ἐπίλογον τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, τὸ ὁποῖο ἔκλεισε τὴν Δευτέρα 28 Ἰανουαρίου 2008 καὶ ὥρα 5.15. Ἡ δεκάχρονη διακονία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ὑπῆρξε σύντομη, ἀλλὰ ἱκανὴ νὰ ἐπαληθευθῇ τὸ Γραφικὸν λόγιον «Τελειωθείς ἐν ὀλίγῳ ἐπλήρωσε χρόνους μακροῦς, Κυρίῳ ἀρεστῇ ἦν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ» (Σοφ. Σολ. 4,13-14).

Τὸν ἀείμνηστον ἐγνωρίσαμε, ζήσαμε καὶ συνεργαστήκαμε καὶ οὕτω ἔχομε πλήρη εἰκόνα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου του. Ὑπῆρξε ἐργατικός, δραστήριος, ζηλωτὴς καλῶν ἔργων, μέχρι σημείου νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἐργασιομανὴς καὶ τελειομανὴς καὶ πολυτάλαντος. Δὲν ἔδινε ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ νυσταγμὸν τοῖς βλεφάροις, ὥστε νὰ μὴν ἀπέχη κανεὶς τῆς ἀληθείας λέγοντας ὅτι τὰ γραφόμενα ὑπ' αὐτοῦ «λυχνίας ὄζει».

Ἡὔξησε τὰ δοθέντα αὐτῷ παρὰ τοῦ Κυρίου τάλαντα ἐργασθεὶς καὶ κερδίσας διπλάσια. Ἔδωκεν ἑαυτὸν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἀπέδωκε καρπὸν πολύν. Ἠγάπησε πολὺ καὶ ἠγαπήθη. Ἠσθένησε καὶ ὑπέμεινε καὶ διὰ τῆς ὑπομονῆς ἐτελειώθη καὶ ἐτελείωσε τὴν ἐπίγειον ζωὴν διδάξας διὰ λόγου καὶ βίου καὶ

ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου ἐκοιμήθη. Ἦδη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ περιπολεῖ εἰς τὰ ἐπουράνια σκηνώματα ἀπολαμβάνουσα τῆς ἀμοιβῆς τοῦ καρποῦ τῆς πίστεως καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης, ἀφήσας ἡμῖν «μετάμελον».

Ἐπιφωνοῦμεν «Αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ καὶ ἐπενχόμεθα ὅπως ἀκούσῃ τῆς εὐκταίας φωνῆς «εὖ δοῦλε ἀγαθέ, εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου».

† Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου Σεραφεῖμ

Ἀκολούθως, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐξέδωσε καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὸν ἡμερήσιο Τύπο ἀνακοινωθὲν πρὸς τὸν λαό, τὸ ὅποιο εἶχε ὡς ἑξῆς:

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΤΕΠΕΙΓΟΝ

Ἀθήνησι 28ῃ Ἰανουαρίου 2008

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Πρὸς

Τὸ Χριστεπώνυμον Πλήρωμα
τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ βαθυτάτης συγκινήσεως ἀγγέλλει εἰς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρὸς ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ τὴν 5.15' τῆς 28ης μηνὸς Ἰανουαρίου 2008.

Ἡ πρὸς Κύριον ἐκδημία τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, δημιουργεῖ μέγα κενὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος δέεται ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ καὶ ὑπὲρ τῆς ἀναδείξεως ἀνταξίου τῶν περιστάσεων διαδόχου αὐτοῦ.

Τὸ σεπτὸν σκῆνωμα τοῦ αἰοδίου Ἀρχιεπισκόπου ἐκτίθεται ἀπὸ τῆς μεσημβρίας τῆς σήμερον εἰς λαϊκὸν προσκύνημα ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ἱερῷ Ναῶ τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ κηδεία θὰ τελεσθῇ τὴν Πέμπτην, 31ην Ἰανουαρίου 2008, καὶ ὥραν 10ην, ἡ δὲ Ταφὴ τοῦ σεπτοῦ αὐτοῦ σκηνώματος θὰ γίνῃ ἐν τῷ Πρώτῳ Νεκροταφείῳ Ἀθηνῶν, ἀμέσως μετὰ τὴν Ἐξόδιον Ἱερὰν Ἀκολουθίαν.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος παρακαλεῖ ἐκείνους ἐκ τῶν πιστῶν, οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦν νὰ καταθέσουν στέφανον πρὸς τιμὴν τοῦ σεπτοῦ νεκροῦ, ὅπως ἀντὶ τούτου καταθέσουν τὰς δωρεὰς αὐτῶν ὑπὲρ τῶν Φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων γενικῶς.

† Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου Σεραφεῖμ,
Τοποτηρητῆς

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
Ἀρχιμ. Κύριλλος Μισιακούλης

Στὴ συνέχεια ἀποφασίσθηκε νὰ ἀποσταλοῦν στοὺς Σεβ. Μητροπολίτες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος οἱ κάτωθι ἐπιστολές:

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 298
Ἄριθμ. Διεκπ. 217

Ἀθήνησι τῇ 28ῃ Ἰανουαρίου 2008

ΚΑΤΕΠΕΙΓΟΝ

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὰς ἔδρας των

Σεβασμιώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ βαθυτάτης συγκινήσεως ἀγγέλλει ὑμῖν ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρὸς Χριστόδουλος ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ, κατὰ τὰς πρωινὰς ὥρας τῆς 28ης μηνὸς Ἰανουαρίου 2008. Κύριος ὁ Θεὸς ἀναπαύσει ψυχὴν Αἰοδίου Πρωθυεράρχου Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐν Σκηναῖς Δικαίων.

Ἡ Κηδεία τελεσθήσεται τὴν Πέμπτην, 31ην Ἰανουαρίου 2008, καὶ ὥραν 10ην, ἡ δὲ Ταφὴ θέλει πραγμα-

τοποιοθῆ ἐν τῷ Πρώτῳ Νεκροταφείῳ Ἀθηνῶν, ἀμέσως μετὰ τὴν Ἐξόδιον Ἱερὰν Ἀκολουθίαν.

Παρακαλοῦμεν ὅπως προσελθόντες μετὰσχητε τῆς Ἐξοδίου Ἱερᾶς Ἀκολουθίας, φέροντες, εἰ δυνατόν, Λευκόχρυσά Ἱερὰ Ἄμφια, ἥτοι Ἐπιτραχήλιον, καὶ Ὠμοφόριον, ὡς καὶ Ἐγκόλπιον, Πατερίσαν καὶ Ἐπανωκαλύμμαυχον.

Τὰ Μέλη τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν Ἐξόδιον Ἱερὰν Ἀκολουθίαν θὰ ἴστανται, ὡς εἴθισται, Ἱεραρχικῶς, πρὸ τοῦ Ἱεροῦ Τέμπλου, τοῦ Καθεδρικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Ἀθηνῶν.

Θὰ λάβουν δὲ τὰς θέσεις αὐτῶν πρὸ τῆς Ἐλεύσεως τοῦ Ἐξοχωτάτου Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας εἰς τὸν Ἱερὸν Ναόν, ἅμα τῇ Ἀφίξει τοῦ Ὁποίου ἄρξεται ἀμέσως ἡ Ἱερὰ Ἀκολουθία.

Κατὰ τὴν Ἐκφορὰν τῆς Σεπτῆς Σοροῦ ἐκ τοῦ Καθεδρικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Ἀθηνῶν πρὸς τὸ Πρῶτον Νεκροταφεῖον Ἀθηνῶν, καὶ τὴν σχηματισθισομένην πρὸς τοῦτο Ἱερὰν Πομπήν, τὰ Μέλη τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας καὶ οἱ Ἐπίσκοποι θὰ προπορεύωνται τοῦ Σεπτοῦ Νεκροῦ, δι' ὃ καὶ θὰ ἐξέλθουν ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ ἀμέσως μετὰ τὴν λήξιν τῆς Ἐξοδίου Ἱερᾶς Ἀκολουθίας καὶ δὴ καὶ πρὸ τῆς ἐξόδου τῆς Σεπτῆς Σοροῦ, καὶ πρὸ τῆς ἐξόδου τῶν Ἐπισήμων, διότι οὗτοι θὰ ἔπωνται Ἱεραρχικῶς τῆς Σοροῦ, ἀκολουθοῦντες πεζῇ ὀπισθεν Αὐτῆς ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ ἕως τοῦ εἰρημένου Νεκροταφείου.

Πρὸς τούτοις, Συνοδικῶς, ἀπεφασίσθη, ὅπως, κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν τῆς Ἐξοδίου Ἀκολουθίας, τελεσθῆ εἰς τοὺς Μητροπολιτικούς Ἱεροὺς Ναοὺς ἐκάστης Θεοσώστου Ἐπαρχίας ἐπιμνημόσυνος δέησις ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, καὶ κρούωνται, πενθίμως, οἱ κώδωνες τῶν ὡς εἴρηται Ἱερῶν Ναῶν.

Πλείονας πληροφορίας αἱ Ὑπηρεσίαι ὑμῶν δύνανται νὰ λαμβάνουν ἐκ τῶν Γραφείων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

† Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου Σεραφεῖμ,
Τοποτηρητῆς

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ἀρχιμ. Κύριλλος Μισιακούλης

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 300
Ἀριθμ. Διεκπ. 219

Ἀθήνησι τῇ 28ῃ Ἰανουαρίου 2008

ΚΑΤΕΠΕΙΓΟΝ

Πρὸς
Τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἀποφάσει τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς 28ης μηνὸς Ἰανουαρίου 2008, Συγκαλεῖται Ἐκτάκτως ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δι' Ἐκλογήν Νέου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, τὴν Πέμπτην 7ην μηνὸς Φεβρουαρίου 2008 καὶ ὥραν 09.00 ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀθηνῶν, συμφῶνως πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 12-16 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Τῆς ὡς ἄνω Συνεδρίας τῆς Ι.Σ.Ι. προηγηθῆσεται Θεία Λειτουργία τῇ 6ῃ πρωινῇ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, Προεξάρχοντος τοῦ νεωτέρου τῇ Τάξει κατὰ τὰ Πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης Μητροπολίτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἥτοι τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου, βοηθουμένου ὑπὸ δύο Ἱερέων καὶ δύο Διακόνων.

Ὑπομνησκόμεν τέλος ὑμῖν, ὅτι διὰ τὴν Ἐκλογήν Νέου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν οἱ Σεβασμιώτατοι Ἐκλέκτορες Μητροπολίται φέρουσιν Ἐγκόλπιον καὶ Ἐπανωκαλύμμαυχον.

† Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου Σεραφεῖμ,
Τοποτηρητῆς

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ἀρχιμ. Κύριλλος Μισιακούλης

Τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημία τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀνήγγειλε ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ στὶς ὑπόλοιπες Ὁρθόδοξες Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως ἐνημερώθηκε μὲ τὴν ὡς κάτωθι ἐπιστολή:

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 299
Άριθμ. 218
Άθήνησι τῆ 28ῃ Ἰανουαρίου 2008

Πρὸς
Τὴν Αὐτοῦ Θειοτάτην Παναγιότητα
Τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην
Κύριον Βαρθολομαῖον
Εἰς Κωνσταντινούπολιν

Μετὰ βαθυτάτης συγκινήσεως, προαγόμεθα ἵνα, ἐκ Συνοδικῆς Ἀποφάσεως, γνωρίσωμεν Ὑμῖν, ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κυρὸς Χριστόδουλος, Ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ τὴν 5.15' ὥραν τῆς 28ης Ἰανουαρίου 2008.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, στερηθεῖσα πεπνυμένου Πρωθυεράρχου Αὐτῆς δέεται τοῦ Κυρίου ὑπὲρ Ἀναπαύσεως Ψυχῆς Αὐτοῦ ἐν Σκηναῖς Δικαίων καὶ Χώρα Ζώντων.

Ἡ Ἐξόδιος Ἱερὰ Ἀκολουθία ἐπὶ τῇ Μεταστάσει τοῦ Ἀοιδίου Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν τελεσθήσεται τὴν Πέμπτην, 31ην μηνὸς Ἰανουαρίου 2008, καὶ ὥραν 10ην, ἡ δὲ Ταφὴ τοῦ Σελτοῦ Σκηνώματος Αὐτοῦ θὰ γίνῃ ἐν τῷ Πρώτῳ Νεκροταφείῳ Ἀθηνῶν, ἀμέσως μετὰ τὴν Ἐξόδιον Ἱερὰν Ἀκολουθίαν.

Ἐπειδὴ θέλομεν νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι ἡ Ὑμετέρα Πρωτόθρονος Ἀγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, κατὰ τὰ διορθοδόξως κρατοῦντα, ἕως τῆς σήμερον, θέλει ἐκπροσωπηθῆ ἐν τῇ ὡς ἄνω Ἐξοδίῳ Ἱερᾷ Ἀκολουθίᾳ, διὰ Σεβασμίων καὶ Τιμίων Ἐκπροσώπων Αὐτῆς, συμμετέχουσα οὕτως εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν καὶ Ἐθνικὸν ἡμῶν Πένθος, γνωρίζομεν Ὑμῖν ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θὰ ὑποδεχθῆ τοὺς Ἐκπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας Ὑμῶν, οἵτινες ἤθελον ἀφιχθῆ πρὸς τοῦτο εἰς Ἀθήνας, ἐν εὐχαριστίᾳ πολλῇ καὶ τιμῇ ἐξειδιασμένῃ.

Ὡσαύτως παρακαλοῦμεν, θερμῶς, ὅπως γνωρίσητε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν, ὅσον εἶναι δυνατὸν γρηγορώτερον, τὰ Μέλη τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μητροῦς Ἐκκλησίας.

Ἐπίσης παρακαλοῦμεν Ὑμᾶς, ὅπως διὰ τῶν Ὑμετέρων Ὑπηρεσιῶν πληροφορήσητε τὴν Ἐκκλησίαν

ἡμῶν περὶ τῆς ἡμέρας καὶ ὥρας Ἀφίξεως καὶ Ἀναχωρήσεως τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας Ὑμῶν, τὸν Ἀριθμὸν τῆς Πτήσεως τοῦ Ἀεροσκάφους, δι' οὗ ἐλεύσονται καὶ ἀπελεύσονται, καθὼς καὶ τὸ Ὄνομα τῆς Ἀεροπορικῆς Ἑταιρείας εἰς ἣν ἀνήκει τοῦτο. Ἐν περιπτώσει ἀλλαγῆς τῆς ἀρχικῶς ἀναγγελθείσης Πτήσεως, παρακαλοῦμεν θερμῶς ὅπως αἱ Ὑπηρεσίαι Ὑμῶν γνωρίσουν τοῦτο ἐγκαίρως εἰς τὰ ὡς κάτωθι ἀρμόδια Γραφεῖα τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν.

Σημειοῦται ἐπίσης ὅτι κατὰ τὴν ἐν λόγῳ Ἐξόδιον Ἱερὰν Ἀκολουθίαν θὰ ὁμιλήσουν, εἷς μόνον Ἐκπρόσωπος ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἷς μόνον Ἐκπρόσωπος ἐκ μέρους πασῶν τῶν παρισταμένων Ἀντιπροσωπειῶν τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἥτοι ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς ἐχούσης τὸ Προβάδισμα Ἐκκλησίας, ὡς καὶ Ἐκπρόσωποι ἐκ μέρους τῆς τὲ Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων, ὥστε νὰ μὴν ἐπιμηκυνθῇ ἡ Ἱερὰ Ἀκολουθία ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον.

Διὰ πλείονας πληροφορίας αἱ Ὑμέτεραι Ὑπηρεσίαι δύνανται νὰ ἀπευθύνωνται εἰς τὴν Ἀρχιγραμματείαν τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου, ὡς καὶ εἰς τὴν Συνοδικὴν Ἐπιτροπὴν Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὰ ἐξῆς Πρόσωπα καὶ εἰς τὰ ἐξῆς Τηλέφωνα:

1. Εἰς τὸν Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερον κ. Στέφανον Ἀβραμίδην, Τηλ. +30.210.72.72.261, καὶ Fax +30.210.72.72.210 καὶ +30.210.72.72.262 .

2. Εἰς τὸν Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτην κ. Προκόπιον Πετρίδην, Τηλ. +30.210.72.72.263, καὶ Fax +30.210.-72.72.210 καὶ +30.210.72.72.262.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, κατασπαζόμεθα τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα φιλήματι ἀγίῳ καὶ διατελοῦμεν μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης,

† Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου Σεραφεῖμ,
Τοποτηρητῆς

Στὶς λοιπὰς Ὁρθόδοξες Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες ἀπεστάλη τὸ ἐξῆς:

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 299
Άριθμ. 218
Άθήνησι τῆ 28ῆ Ἰανουαρίου 2008
Διεκλ. 218

Πρὸς
Τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα
Τὸν ...

Μετὰ βαθυτάτης συγκινήσεως, προαγόμεθα ἵνα, ἐκ Συνοδικῆς Ἀποφάσεως, γνωρίσωμεν Ὑμῖν, ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρὸς Χριστόδουλος, Ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ τὴν 5.15 ὥραν τῆς 28ης Ἰανουαρίου 2008.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, στερηθεῖσα πεπνυμένου Πρωθυεράρχου Αὐτῆς δέεται τοῦ Κυρίου ὑπὲρ Ἀναπαύσεως Ψυχῆς Αὐτοῦ ἐν Σκηναῖς Δικαίων καὶ Χώρα Ζώντων.

Ἡ Ἐξόδιος Ἱερὰ Ἀκολουθία ἐπὶ τῇ Μεταστάσει τοῦ Ἀοιδίου Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν τελεσθήσεται τὴν Πέμπτην, 31ην μηνὸς Ἰανουαρίου 2008, καὶ ὥραν 10ην, ἡ δὲ Ταφὴ τοῦ Σεπτοῦ Σκηνώματος Αὐτοῦ θὰ γίνῃ ἐν τῷ Πρώτῳ Νεκροταφείῳ Ἀθηνῶν, ἀμέσως μετὰ τὴν Ἐξόδιον Ἱερὰν Ἀκολουθίαν.

Ἐπειδὴ θέλομεν νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι ἡ Ὑμετέρα Σεβασμία Ἐκκλησία, κατὰ τὰ διορθοδόξως κρατοῦντα, ἕως τῆς σήμερον, θέλει ἐκπροσωπηθῆ ἐν τῇ ὡς ἄνω Ἐξοδίῳ Ἱερᾷ Ἀκολουθίᾳ, διὰ Σεβασμίων καὶ Τιμίων Ἐκπροσώπων Αὐτῆς, συμμετέχουσα οὕτως εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν καὶ Ἐθνικὸν ἡμῶν Πένθος, γνωρίζομεν Ὑμῖν ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θὰ ὑποδεχθῆ τοὺς Ἐκπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας Ὑμῶν, οἵτινες ἤθελον ἀφιχθῆ πρὸς τοῦτο εἰς Ἀθήνας, ἐν εὐχαριστίᾳ πολλῇ καὶ τιμῇ ἐξειδιασμένῃ.

Ὡσαύτως παρακαλοῦμεν, θερμῶς, ὅπως γνωρίσητε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν, ὅσον εἶναι δυνατὸν γρηγορότερον, τὰ Μέλη τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Σεβασμίας Ἐκκλησίας Ὑμῶν.

Ἐπίσης παρακαλοῦμεν Ὑμᾶς, ὅπως διὰ τῶν Ὑμετέρων Ὑπηρεσιῶν πληροφορήσητε τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν περὶ τῆς ἡμέρας καὶ ὥρας Ἀφίξεως καὶ Ἀναχωρήσεως τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας Ὑμῶν, τὰς ὁμιλουμένας ὑπ' αὐτῶν Γλώσσας, τὸν Ἀριθμὸν τῆς Πτήσεως τοῦ Ἀεροσκάφους, δι' οὗ ἐλεύσονται καὶ

ἀπελεύσονται, καθὼς καὶ τὸ Ὄνομα τῆς Ἀεροπορικῆς Ἐταιρείας εἰς ἣν ἀνήκει τοῦτο. Ἐν περιπτώσει ἀλλαγῆς τῆς ἀρχικῶς ἀναγγελθείσης Πτήσεως, παρακαλοῦμεν θερμῶς ὅπως αἱ Ὑπηρεσίαι Ὑμῶν γνωρίσουν τοῦτο ἐγκαίρως εἰς τὰ ὡς κάτωθι ἀρμόδια Γραφεῖα τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν.

Σημειοῦται ἐπίσης ὅτι κατὰ τὴν ἐν λόγῳ Ἐξόδιον Ἱερὰν Ἀκολουθίαν θὰ ὁμιλήσουν, εἷς μόνον Ἐκπρόσωπος ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἷς μόνον Ἐκπρόσωπος ἐκ μέρους πασῶν τῶν παρισταμένων Ἀντιπροσωπειῶν τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἥτοι ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς ἐχούσης τὸ Προβάδισμα Ἐκκλησίας, ὡς καὶ Ἐκπρόσωποι ἐκ μέρους τῆς τὲ Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων, ὥστε νὰ μὴν ἐπιμηκυνθῆ ἡ Ἱερὰ Ἀκολουθία ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον.

Διὰ πλείονας πληροφορίας αἱ Ὑμέτεροι Ὑπηρεσίαι δύνανται νὰ ἀπευθύνωνται εἰς τὴν Ἀρχιγραμματεῖαν τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου, ὡς καὶ εἰς τὴν Συνοδικὴν Ἐπιτροπὴν Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὰ ἐξῆς Πρόσωπα καὶ εἰς τὰ ἐξῆς Τηλέφωνα:

1. Εἰς τὸν Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερον κ. Στέφανον Ἀβραμίδην, Τηλ. +30.210.72.72.261, καὶ Fax +30.210.72.72.210 καὶ +30.210.72.72.262 .

2. Εἰς τὸν Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτην κ. Προκόπιον Πετρίδην, Τηλ. +30.210.72.72.263, καὶ Fax +30.210.72.72.210 καὶ +30.210.72.72.262.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, κατασπαζόμεθα τὴν Ὑμετέραν Θειοστάτην Παναγιότητα φιλήματι ἀγίῳ καὶ διατελοῦμεν μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης,

† Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου Σεραφεῖμ,
Τοποτηρητῆς

Στὴν ἴδια αὐτῇ Συνεδρία ἀποφασίσθησαν ἐπίσης καὶ τὰ ἀκόλουθα:

1. Τὸν προσήκοντα λόγο κατὰ τὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία στὸν Ἱερὸ Καθεδρικὸ Ναὸ τῶν Ἀθηνῶν θὰ ἐκφωνήσῃ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Ἄνθιμος. Ἀμέσως μετὰ θὰ ὁμιλήσουν:

α. Ὁ Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων.

β. Ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων.

γ. Ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων.

2. Τῆς ταινίας τοῦ φερέτρου θὰ κρατοῦν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Ἱερεμίας, Κορίνθου κ. Διονύσιος, Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Χρυσόστομος καὶ Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος.

3. Τὰ Καθήκοντα Τελετάρχου ἀνατίθενται στὸν Σεβ. Μητροπολίτη Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιο.

4. Τὸ πένθος τῆς Ἐκκλησίας θὰ φέρουν οἱ Σεβ. Συνοδικοὶ Καρπενησίου κ. Νικόλαος, Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐστάθιος καὶ Ἡλείας κ. Γερμανός.

Στὴ συνέχεια ἀποφασίσθηκε νὰ γνωστοποιηθεῖ ἐγκαίρως στὸ Ὑπουργεῖο Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων ὅτι καθήκοντα μὲν Τοποτηρητοῦ τοῦ χηρεύσαντος Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου, σύμφωνα μὲ τὸν ἰσχύοντα Νόμο 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (ἄρθρ. 12 παρ.

1) ἀνέλαβε, κατόπιν τῶν παραιτήσεων τῶν προηγουμένων τῆ τάξει Σεβ. Μητροπολιτῶν Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδωνος καὶ Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Ἀποστόλου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Σεραφεῖμ, καὶ ὅτι ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος θὰ συνέλθει τὴν 7η Φεβρουαρίου 2008 γιὰ τὴν ἐκλογή τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου (ἄρθρ. 12 παρ. 2, ἄρθρ. 13-15).

Τέλος, τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τέλεσαν στὸ Καθολικὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πετράκη τρισάγιο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἐκλιπόντος Πρωθιεράρχου, προεξάρχοντος τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Σεβ. Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Σεραφεῖμ, συμπαραστατομένου ὑπὸ Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων καὶ τοῦ Πανοσιολογιώτατου Ἀρχιεπιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου.

Β.Δ.Τ.

**ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ -
ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΚΟΝ
ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ
ΜΑΚΑΡΙΣΤΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ
ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
κυροῦ
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
(ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗ)**

Ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρὸς Χριστόδουλος ἐγεννήθη εἰς Ξάνθην τὸ ἔτος 1939 ἀπὸ προσφυγικὴν οἰκογένειαν καταγομένην ἐξ Ἀδριανουπόλεως. Ὁ πατέρας του, Κωνσταντῖνος Παρασκευαΐδης, ἦτο ἔμπορος καὶ ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων τῆς πόλεως, ἐδραστηριοποιήθη δὲ εἰς ὅλας τὰς ἐθνικὰς ἐξορμήσεις. Διετέλεσε Δήμαρχος Ξάνθης κατὰ τὴν τραγικὴν τετραετίαν 1946-1950. Ἐνωρίτερα, τὸ 1941, μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου τῆς Γερμανίας κατὰ τῆς Ἑλλάδος, μετέφερε, διὰ λόγους ἀσφαλείας, τὴν οἰκογένειάν του εἰς Ἀθήνας, ὅπου ὁ κ. Χριστόδουλος ἐσπούδασε καὶ παρέμεινε μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν 35 ἐτῶν.

Τὰς ἐγκυκλίους σπουδὰς του ἔκαμε εἰς τὸ Λεόντειον Λύκειον ἐπὶ 6 ἔτη καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐσπούδασε εἰς τὴν Νομικὴν (1956-1961) καὶ ἀκολούθως εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν (1962-1967) τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, καταστάς πτυχιούχος τῶν μὲ βαθμὸν «Ἄριστα».

Παραλλήλως ἐσπούδασε *Βυζαντινὴν Μουσικὴν* εἰς τὸ Ὠδεῖον Ἀθηνῶν, ὅπου ἀρίστευσε, καθὼς καὶ τέσσερις ξένας γλώσσας (ἀγγλικὴν, γαλλικὴν, γερμανικὴν καὶ ἰταλικὴν).

Τὸ 1982 ὑπέβαλε τὴν ἐπὶ Διδακτορίᾳ Διατριβὴν του εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἱστορικὴ καὶ Κανονικὴ Θεώρησις τοῦ Παλαισημερολογιτικοῦ Ζητήματος κατὰ τὴν Γένεσιν καὶ τὴν Ἐξέλιξιν Αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι», καὶ κατέστη διδάκτωρ τοῦ *Κανονικοῦ Δικαίου* μὲ βαθμὸν «Ἄριστα».

Ἀπὸ τοῦ 1961 *συγγράφει καὶ ἀρθρογραφεῖ*, ἀρχικῶς εἰς θρησκευτικὰ περιοδικὰ καὶ μετέπειτα εἰς ὅλον τὸν ἡμερήσιον Τύπον Ἀθηνῶν καὶ ἐπαρχιῶν. ἔχει δημοσιεύσει συνολικῶς ἄνω τῶν 200 μελετῶν ἐπὶ θεμάτων ἐπιστημονικῶν, ποιμαντικῶν, θρησκευτικῶν, νομικῶν, βιοηθικῶν, κοινωνικῶν, κ.ἄ.

Ὁ Μακαριώτατος κ. Χριστόδουλος εἶχε παιδιόθεν ἔντονον τὴν κλίσιν πρὸς τὴν *ἱερωσύνην*, τὴν ὁποίαν ἐκαλλιέργησαν εἰς αὐτὸν πνευματικαὶ προσωπικότητες, ὅπως ὁ Μητροπολίτης πρῶην Πειραιῶς κ. Καλλίνικος. Διό, τὸ 1961, καὶ ἐνῶ εἶχε περατώσει μόνον τὰς σπουδὰς του εἰς τὴν Νομικὴν, *ἐχειροτονήθη διάκονος*, ἀφοῦ προηγουμένως ἐκάρη μοναχὸς εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Βαρλαάμ Μετεώρων, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἐγκατεβίωσε μετὰ μιᾶς μικρᾶς ομάδος νέων μοναχῶν, οἱ ὅποιοι *ἐνεπνέοντο ὑπὸ τοῦ ὁράματος ἐνὸς χριστιανικοῦ καὶ ἱεραποστολικοῦ μοναχισμοῦ*, ἐπιδοθεὶς εἰς τὸ κήρυγμα, τὴν κατήχησιν καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς πίστεως. Τὸ 1965 *ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος*, τοποθετηθεὶς ὡς ἱερατικῶς προϊστάμενος καὶ ἱεροκῆρυξ τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παναγίτσας Π. Φαλήρου, ὅπου ἐπὶ ἐννεαετίαν ἀνέπτυξεν ἐντυπωσιακὴν δρασίαν, διακριθεὶς ὡς ἱεροκῆρυξ, πνευματικὸς, ἄριστος λειτουργὸς καὶ καθοδηγητὴς τῆς νεολαίας. Παραλλήλως προσελήφθη, κατόπιν διαγωνισμοῦ, ὡς *Γραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου* τὸ 1968, ἐπιδείξας τὰ ὀργανωτικὰ καὶ διοικητικὰ του χαρίσματα, παραμείνας εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν μέχρι τοῦ 1974.

Τὸ 1974, ἐξελέγη, μὲ πρότασιν τοῦ τότε ἄρτι ἐνθρονισθέντος Ἀρχιεπισκόπου Σεραφείμ, *Μητροπολίτης Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ* εἰς ἡλικίαν 35 ἐτῶν, ἐν μέσῳ ἐθνικῶν περιπετειῶν καὶ προβλημάτων. Ὡς Μητροπολίτης Δημητριάδος ὁ κ. Χριστόδουλος ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοργάνωσιν

Στιγμές κατανύξεως και εὐλαβείας τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδοῦλου.

τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, ἐνεθάρρυνε τοὺς νέους κληρικούς νὰ σπουδάσουν, καὶ προσείλκυσε πρὸς τὴν ἱερωσύνην πλειάδα νέων, προσοντούχων καὶ ἱκανῶν κληρικῶν. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν 24 ἐτῶν τῆς ἀρχιερατείας του ἐχειροτόνησε περὶ τοὺς 150 νέους κληρικούς, ἀνανεώσας τὸ δυναμικὸν τῶν στελεχῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως καὶ τοποθετήσας τοὺς καταλλήλους ἀνθρώπους εἰς τὰς καταλλήλους θέσεις. Χαρακτηριστικὸ γνῶρισμά του ὑπῆρξε ἡ ἀνανέωσις τῶν ἐσωτερικῶν δομῶν τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸ ὄνειρον τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ. Πρὸς τοῦτο, ἤρξατο ἀπὸ τῆς δημιουργίας νέων στελεχῶν, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, τὰ ὁποῖα συνεχῶς ἐπεμόρφωνε, ὥστε νὰ τὰ καταστήσει ἱκανὰ νὰ ἀντιμετωπίζουν τὰ σύγχρονα προβλήματα τῆς κοινωνίας. Ὡθοῦσε τοὺς νέους κληρικούς νὰ σπουδάζουν, μὲ ἀποτέλεσμα, ἐνῶ τὸ 1974 εἶχε βρεῖ μόνον 12 θεολόγους κληρικούς εἰς τὴν Ἱ. Μητροπολιν Δημητριάδος, τὸ 1998 νὰ ἀφῆναι 80.

Ἐπροίκισε τὴν Ἱ. Μητρόπολιν μὲ ἔργα κοινωνικῆς πνοῆς, ὅπως Κέντρον Συμπαραστάσεως Οἰκογενείας, ἐνοριακὰς Σχολὰς Γονέων, Συμβουλευτικὸν Σταθμὸν Προβλημάτων Ἐφηβείας, καθὼς καὶ τὸν Ραδιοφωνικὸν Σταθμὸν «Ὁρθόδοξη Μαρτυρία» μὲ συνεχῶς ἀνανεούμενο πρόγραμμα, τοῦ ὁποῖου ἐπεμελοῦντο περὶ τοὺς 150 ἐθελοντὰς συνεργάτας, τὴν ἐφημερίδα «Πληροφόρηση» μὲ πρωτότυπον ὕλην. Διεκρίθη ὡς ὁμιλητὴς τόσον ἐπὶ θρησκευτικῶν, ὅσον καὶ ἐπὶ κοινωνικῶν καὶ ἐθνικῶν θεμάτων. Προσκληθεὶς μετέβη εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ ὠμίλησε ἐνώπιον πυκνῶν ἀκροατηρίων, ἀποσπώντας τὰ ἐπαινετικά σχόλια τῶν ἀκροατῶν του. Ταυτοχρόνως, διεκρίθη διὰ τὴν συμμετοχὴν του εἰς συζητήσεις εἰς τὴν τηλεόρασιν, προβάλλων καὶ ὑπερασπιζόμενος τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ δὲ συνεχιζομένη ἀρθρογραφία του εἰς σοβαρὰς ἐφημερίδας ὑπηρετήσε τὸν αὐτὸν σκοπὸν. Τὸ ἔτος 1998 ἐπερατώθη ἐπίσης τὸ ὑπ' αὐτοῦ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος βρισκόταν πάντα στο πλευρὸ τῶν ἀσθενῶν καὶ ἐμπεριστάτων συνανθρώπων μας.

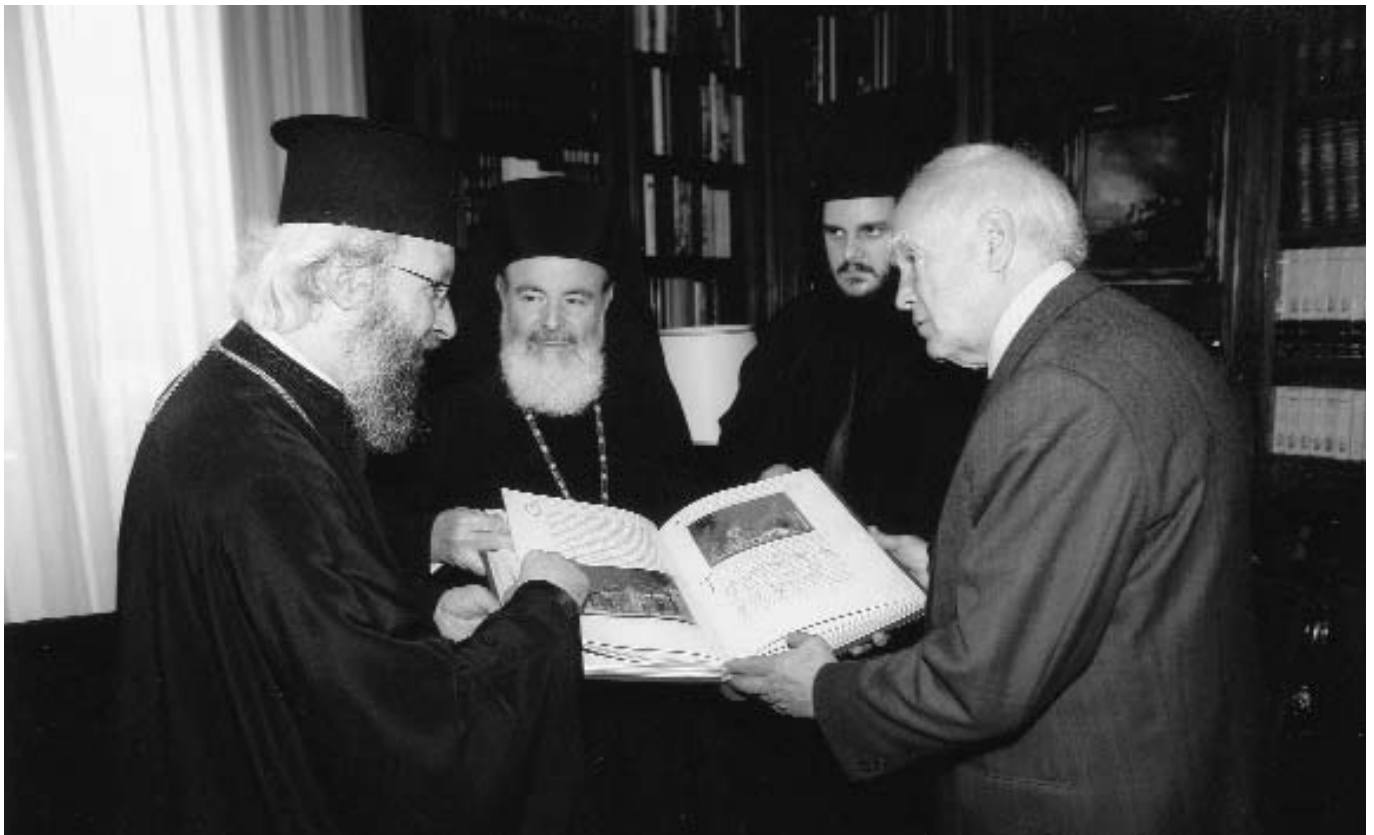
ἐμπνευσθὲν ἔργον τῆς ἀνεγέρσεως ἐπιβλητικοῦ Συνεδριακοῦ Κέντρου εἰς Μελισσιάτικα Μαγνησίας, περιλαμβάνοντος αἰθούσας 450 καὶ 150 ἀτόμων, 6 αἰθούσας ἐργασίας, βιβλιοθήκην, χώρους ἐστίασεως, ἀρχεῖον, Ἱ. Παρεκκλήσιον καὶ ἐκθεσιακὸν χώρον.

Ἐπῆρξε δυναμικὸς εἰς τοὺς ἀγῶνας του, ἐπιστρατεύων πάντοτε τὴν τετράγωνον λογικὴν διὰ νὰ πείθει τοὺς ἀντιπάλους του. Ἄπαντες λ.χ. ἐνθυμοῦνται μέχρι σήμερον τὴν τηλεοπτικὴν του παρουσίαν ὡς ἀντιπάλου τοῦ τότε Ἑπουργοῦ Ἀντώνη Τρίτση ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐκκλησιαστικῆς παρουσίας (λ.χ. εἰς τὴν ἐκπομπὴν «Μὲ ἀνοιχτὰ χαρτιά» τῆς 23.3.1987). Οἱ δύο ἄνδρες, μετὰ πάροδον ὀλίγων ἐτῶν, συνεφιλιώθησαν ἀναγνωρίζοντες ὁ ἓνας εἰς τὸν ἄλλον τὸν ἔντιμον ἀντίπαλον. Σημαντικὴ ὑπῆρξε ἡ συμβολή του εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν θεσμοθέτησιν τοῦ θρησκευτικοῦ γάμου ὡς ἰσοκύρου ἔναντι τοῦ νεο-

εισαχθέντος πολιτικοῦ (1982), διὰ τὴν ἀποτροπὴν τοῦ «αὐτομάτου διαζυγίου», κ.λπ. Κομβικὴ ἦτο ἐπίσης ἡ ἐμφάνισις καὶ ὁμιλία του εἰς τὸ Συλλαλητήριον τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν προάσπισιν τῆς ἐσωτερικῆς Τῆς αὐτοδιοικήσεως εἰς τὴν Πλατεῖαν Συντάγματος (1.4.1987). Ἔχει τὸ χάρισμα νὰ πλησιάζει τὸν λαὸν χωρὶς νὰ λαϊκίζει, ἐνῶ δίνει πρὸς τὰ ἔξω τὴν εἰκόνα μιᾶς Ἐκκλησίας ἡ ὁποία στηρίζεται εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐκτιμήσασα τὴν δραστηριότητά του ταύτην καὶ ἀποβλέπουσα εἰς τὴν εὐρυμάθειαν καὶ τὴν χαρισματικὴν του ἰκανότητα ὡς συζητητοῦ, τὸν ὥρισε ἐκπρόσωπόν της εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Συντάξεως Νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸ 1988, ἐνῶ τὸν ἀξιοποίησε εἰς πολλὰς ἐπαφὰς της μετὰ κυβερνητικῶν κύκλων, ἀλλὰ καὶ διεθνῶν παραγόντων καὶ φορέων.

Εἰς τὸ ζήτημα τῆς κατηχήσεως τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ὁ Μακαριώτατος ἐπέδειξε ἐξ ἀρχῆς ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον. Ἐκαλλιέργησε συστηματικῶς τὴν συνεχῆ πνευματικὴν τροφοδοσίαν τοῦ λαοῦ μὲ τὸν ἀνεξάντλητον ζῆλον του, ὁμιλῶν τακτικῶς σχεδὸν καθ' ἡμέραν, λειτουργῶν μὲ κατάνυξιν καὶ προσφέρων ἀγάπην καὶ λόγον. Περὶ τοὺς 100 Ἐνοριακοὺς Κύκλους Μελέτης τῆς Ἁγίας Γραφῆς διωργανώθησαν ἀνὰ τὰς διαφόρους Ἐνορίας πρὸς ἐμβάθυνσιν εἰς τὸν Λόγον τῆς Γραφῆς. Ἐπιπλέον, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ κηρυκτικοῦ καὶ ποιμαντικοῦ ἔργου καθιερώθησαν ἐβδομαδιαῖαι συνάξεις τῶν Ἐφημεριῶν τοῦ Βόλου, καθὼς καὶ ἀντίστοιχοι περιοδικαὶ ἐν Ἄλμυρῳ, Βελεστίνῳ καὶ Ἁγιᾷ, μὲ ἀνάπτυξιν θεμάτων καὶ διαλογικὰς συζητήσεις. Εἰδικοὶ κύκλοι μελέτης Ἁγίας Γραφῆς ὁργανώθησαν διὰ φοιτητὰς καὶ ἐπιστήμονας, ἐνῶ ἀνεπτύχθη καὶ ὁ Τομεὺς Νεότητος, μὲ κυρίας δραστηριότητας τὴν ὁργάνωσιν κατασκηνώσεων, φοιτητικῶν καὶ νεανικῶν συνεδρίων, φεστιβάλ νεολαίας ἕκαστον Μάιον, ἐντευκτήρια νέων εἰς ἕκαστον Πνευματικὸν Κέντρον

καὶ ὁργανωμένην Ἐξομολόγησιν εἰς τὰ Σχολεῖα καὶ τὰς Ἐνορίας, ὑπὸ ἑνὸς Σώματος 62 Ἐξομολόγων. Παρομιμῶδεις ὑπῆρξαν οἱ διάλογοί του μὲ τοὺς μαθητὰς εἰς τὰ Λύκεια, ἢ ἀνταλλαγὴ ἐπιστολῶν μὲ αὐτούς, ἢ συγγραφή καὶ δωρεὰν διανομὴ εἰς νέους ἐκλαϊκευτικῶν φυλλαδίων μὲ ἐνδιαφέροντα θέματα. Ἐν καιρῷ πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω κατηχητικαὶ νεανικαὶ δραστηριότητες ὑπήχθησαν εἰς τὴν «Χριστιανικὴν Νεολαίαν», τὴν εἰδικὴν δραστηριότητα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος καὶ Ἄλμυροῦ πρὸς συντονισμόν τοῦ νεανικοῦ ἔργου. Πάντοτε ἀνοικτὸς πρὸς ὅλους, καθιέρωσε τακτὰς ἐτησίαις συναντήσεις μὲ ομάδας ἐπιστημόνων εἰς Βόλον, ὅπως λ.χ. μὲ τοὺς νομικούς, τοὺς ἰατροὺς, τοὺς ἐκπαιδευτικούς, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀνέπτυσε, κατὰ παγίαν τακτικὴν του, θέματα τῆς εἰδικότητός του ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς Ἐκκλησίας. Ταυτοχρόνως ἀγκάλιασε ὁλόκληρον τὸν λαόν, πού τὸν ἐλάτρευσε εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μαγνησίας καὶ πέραν τῶν ὁρίων αὐτῆς.

Ὁ ἀοίδιμος Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος καὶ ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Φαναρίου κ. Ἀγαθάγγελος ἐπιδεικνύουν στὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας κ. Κάρλο Παπούλια τὸ Μηνολόγιο τοῦ Ἀυτοκράτορος Βασιλείου Β', τὸ ὁποῖο ἐξεδόθη ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴ Διακονία.

Ὁ μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος ἐνίσχυσε τὴν διεθνή ἀκτινοβολία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐδῶ εἰκονίζεται μὲ τὸν Γεν. Γραμματέα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν Δρα Samuel Cobia στὸ Συνοδικὸ Μέγαρο Ἀθηνῶν.

Κατ' ἐξοχὴν λειτουργικὸς ἄνθρωπος ὁ κ. Χριστόδουλος, πιστὸς εἰς τὴν παράδοσιν, ἐπέβαλε τὴν Τάξιν εἰς τὰς Ἱ. Ἀκολουθίας. Πρωταρχικὸν μέλημά του ὑπῆρξε ἡ τόνωσις τῆς λειτουργικῆς ζωῆς. Ἄριστος λειτουργὸς ὁ ἴδιος, κατανοεῖ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς Θείας Λατρείας ὡς βάσεως πνευματικῆς προαγωγῆς, ἀλλὰ καὶ κέντρου ἀναφορᾶς καὶ ἀναπαύσεως. Καθιέρωσε τακτὰς λατρευτικὰς εὐκαιρίας, ἰδίως διὰ νέους, ἐνῶ εἰς μεγάλας Ἐνορίας ἔδωσε ὁδηγίαν διὰ τέλεσιν δευτέρας Θείας Λειτουργίας ἐκάστην Κυριακὴν. Ἦνοιχθη εἰς διάλογον μὲ διαφωνοῦντας, κατέστησε τὴν Θείαν Λατρείαν κέντρον τῆς ζωῆς του καὶ διωργάνωσε τὴν Ὑπηρεσίαν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν αἰρετικῶν. Συνέγραψε καὶ ἐξέδωκε εἰδικὰ ἔντυπα περὶ τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου, καθὼς καὶ τῆς Βαπτίσεως.

Τὰ ἔντυπα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ποὺ ἔχει συγγράψει ὁ ἴδιος διακρίνονται διὰ τὴν πρωτοτυπίαν τους, τὴν πρακτικότητά τους καὶ τὸν ἐποικοδομητικὸν τους χαρακτήρα. Εἶχε τὴν ἰκανότητα νὰ συνδυάζει τὴν παράδοσιν μὲ τὴν πρόοδον, τὸ δόγμα μὲ τὸν διάλογον, τὴν ἱερότητα μὲ τὴν ἀπλότητα.

Ἐργασιομανὴς εἰς τὸ ἔπακρον, σεβόταν τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἐργάζονται καὶ τὸ αὐτὸ ἐνέπνεε καὶ εἰς τοὺς συνεργάτας του. Μέχρις ἀργὰ κάθε βράδυ παρέμενε εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ ἐργαζόμενος καὶ προγραμματίζων, χαράσσων γραμμὰς πλεύσεως, ἀντιμετωπίζων προβλήματα, συγγραφῶν, κ.ο.κ. Συγκέντρωσε κοντὰ του καὶ ἀνθρώπους ποὺ παλαιότερα δὲν εἶχαν σχέσιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἰδίως τοὺς νέους, ἀναπτύξας μεγάλην δρᾶσιν κατὰ τῶν ναρκωτικῶν, κατὰ τοῦ AIDS, κατὰ τῆς ἀνεργίας. Ἡ δραστηριοποι-

ησις τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος εἰς τοὺς τομείς αὐτοὺς ὑπήρξε πρωτοποριακὴ καὶ ἐδημιούργησε τὰς προϋποθέσεις διὰ τὴν ἀνάπτυξιν παρεμφεροῦς δράσεως καὶ ἀπὸ ἄλλας Μητροπόλεις. Αἱ πρωτότυποι δὲ τοποθετήσεις του ἐπὶ θεμάτων βιοηθικῆς ἱατρικῆς προελάμβαναν τὴν ἐποχὴν καὶ ἔδειχναν πρὸς τὰ ἔξω τὸ νέον πρόσωπον τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἱ. Σύνοδος τὸν ὥρισε ἐκπρόσωπον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον Μεταμοσχεύσεων καὶ εἰς τὸ Κέντρον Ἐλέγχου Εἰδικῶν Λοιμώξεων.

Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Βόλου ἴδρυσε ἀπὸ τοῦ 1983 τὴν *Ἐνωσιν Χριστιανῶν Ἐπιστημόνων* καὶ τὴν *Χριστιανικὴν Κοινωνικὴν Ἐνωσιν*, ὥστε καὶ ὁ διεπιστημονικὸς διάλογος νὰ προωθεῖται καὶ ἡ Ἐκκλησία νὰ συνεργάζεται μὲ ἄλλους ἐπιστημονικοὺς κλάδους πέραν τῆς Θεολογίας πρὸς μελέτην καὶ ἀντιμετώπισιν τῶν ὄλοεν καὶ μεγαλυτέρων προκλήσεων τοῦ συγχρόνου κόσμου.

Ἐδημιούργησε τὰ *«Σπίτια Γαλήνης Χριστοῦ»* διὰ τοὺς ἠλικιωμένους, τὴν *«Χριστιανικὴν Ἀλληλεγγύην»* διὰ τοὺς πτωχοὺς. Ἐσπούδασε πολλὰ νέα παιδιά μὲ ὑποτροφίας πού ἐχορήγησε ἡ Ἱ. Μητρόπολις, ἀπέστειλε εἰς τὸ ἔξωτερικὸν πολλοὺς ἀρρώστους, ἐνέκλυσε μὲ στοργὴν ἐπὶ τῶν προβλημάτων τοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος τοῦ τὰ ἐνεπιστεύετο. Πολλοὶ τὸν εἶδον νὰ τηλεφωνεῖ εἰς Διοικητὰς τραπεζῶν διὰ νὰ ἀποτρέψει κάποιους πλειστηριασμοὺς εἰς βάρος πτωχῶν ὀφειλετῶν, νὰ τηλεφωνεῖ εἰς φίλους του ἐπιχειρηματίας διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ μίαν θέσιν ἐργασίας διὰ κάποιον ἀνεργὸν νέον, νὰ ἐξαντλεῖ τὰς γνωριμίας του διὰ νὰ προασπίσει τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως τοῦ Βόλου, καὶ ἄλλα πολλὰ πού ὁ ἴδιος δὲν ἐπεθύμει νὰ ἀναφέρονται.

Ἡ ἐκλογή του, τὴν 28ην Ἀπριλίου 1998, καὶ ἡ ἐνθρόνισίς του ὡς Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, τὴν 9ην Μαΐου τοῦ ἰδίου ἔτους, ἐσήμανε τὴν ἔναρξιν σημαντικοῦ ἔργου ποιμαντορίας καὶ διακονίας. Ὡς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας προέβη εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀναδιοργανώσεως τῶν Συνοδικῶν Ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὥστε ἡ Ἐκκλησία νὰ μπορεῖ νὰ συμπαρίσταται ἀποτελεσματικότερον εἰς ὅλα τὰ κρίσιμα κοινωνικὰ ζητήματα. Ἐπίσης,

ἴδρυσε ἄνω τῶν 14 νέας Εἰδικὰς Συνοδικὰς Ἐπιτροπὰς διὰ τὴν παρακολούθησιν, ἐνημέρωσιν καὶ παρεμβασιν τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ εὐρέος φάσματος προβλημάτων τῆς συγχρόνου ζωῆς (Βιοηθικῆς [1998], Ἀκαδημίας Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν [1999], Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων [1999], Γάμου, Οἰκογενείας, Προστασίας τοῦ Παιδιοῦ καὶ Δημογραφικοῦ Προβλήματος [1999], Χριστιανικῶν Μνημείων [1999], Θείας καὶ Πολιτικῆς Οἰκονομίας καὶ Οἰκολογίας [1999], Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως [1999], Πολιτισμικῆς Ταυτότητος [1999], Γυναικείων Θεμάτων [1999], Παρακολουθήσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων «Ἀθῆνα 2004», Ἀθλητισμοῦ [2006], Μεταναστῶν, Προσφύγων καὶ Παλιννοστούντων [2006], κ.π.ἄ.). Ἐστήριξε καὶ ἐστελέχωσε τὰς ἤδη ὑφισταμένας Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἴδρυσε νέας πρὸς ἐνεργὸν ἀντιμετώπισιν κοινωνικῶν προβλημάτων, μὲ ἔμφασιν εἰς τὰ προβλήματα τῶν τοξικομανῶν (ὄθεν ἡ σύστασις, τὸ 1999, Ἰδρύματος *Ψυχοκοινωνικῆς Ἀγωγῆς καὶ Στήριξεως «Διακονία»* τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν), τὰς ἀνάγκας τῶν μεταναστῶν, τὴν στήριξιν τῶν ἀνυπάρχοντων μητέρων καὶ τῶν κακοποιημένων γυναικῶν (μέσω τῆς ἰδρύσεως *«Στέγης Μητέρας»*), τὴν μέριμναν διὰ τὰ θύματα ἐμπορίας καὶ παρανόμου διακινήσεως προσώπων, τὴν δημιουργίαν ἀλυσίδος νηπιαγωγείων διὰ τὴν στήριξιν τῶν πτωχῶν καὶ πολυτέκνων οἰκογενειῶν (μεταξὺ ἄλλων καὶ μέσω εἰδικοῦ *«Κέντρον Στήριξεως Οἰκογενείας»*, ἰδρυθέντος ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου ἤδη ἀπὸ τοῦ 1998), κ.ἄ. Τὸν Μάρτιον τοῦ 1999 ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀνέλαβε ἐθνικὴν πρωτοβουλίαν: ἐζήτησε παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἐπέτυχε τὴν ἔγκρισιν *Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἐνισχύσεως τῶν Χριστιανικῶν Οἰκογενειῶν τῆς Θράκης* διὰ τὴν ἀπόκτησιν τρίτου τέκνου, ὑπὸ τὴν μορφήν μηνιαίου ἐπιδόματος.

Κατασταθεὶς εἰς τὴν μέριμναν τοῦ Ποιμένος τοῦ κλεινοῦ ἄστεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὴν διακονίαν τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καθὼς καὶ εἰς τὴν Προεδρίαν τῶν δυὸ Συνοδικῶν Σωμάτων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰργάσθη φιλοπόνως καὶ ἀόκνως διὰ τὴν ἀνεύρεσιν ἀξίων, ἱκανῶν, εὐλαβεστάτων, ἐμπείρων καὶ μορφωμένων κληρικῶν διὰ τὴν στελέχωσιν τῶν ἐπιτελικῶν θέσεων

της Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ διὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀρίστων πρὸς διαποιμάνειν τῶν κενωθεισῶν καὶ κενωθησομένων Μητροπολιτικῶν Ἐδρῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. 29 Μητροπολίται καὶ 5 Βοηθοὶ Ἐπίσκοποι καὶ Τιτουλάριοι Ἐπίσκοποι ἔχουν προταθεῖ, ἐκλεγεῖ καὶ χειροτονηθεῖ ὑπ' αὐτοῦ.

Ἐν τῇ ἀνυστάκτῳ μερίμνῃ του διὰ τὴν καλυτέραν διαποιμάνειν τῶν πιστῶν τοῦ Λεκανοπεδίου τῆς Ἀττικῆς, κατόπιν εἰσηγήσεώς του, ἐδημιουργήθη ἡ νέα Ἱ. Μητρόπολις Γλυφάδας (2002).

Ἰδρυσε ἐπίσης τὴν Μ.Κ.Ο. τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἀλληλεγγύη» (2002), ἡ ὁποία ἐπιτρέπει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ συμπαρίσταται διεθνῶς μὲ πλούσιον ἀνθρωπιστικὸν ἔργον, εἰς τὰς περιοχὰς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, καθὼς ἐπίσης καὶ φιλανθρωπικῶς ἐντὸς Ἑλλάδος μὲ τὴν δημιουργίαν διαφόρων Ἰδρυμάτων καὶ Σχολῶν. Ἡ Μ.Κ.Ο. «Ἀλληλεγγύη» ἀπετέλεσε, ἐπιπλέον, βραχίονα στηρίξεως μᾶς στενωτέρας, ἁρμονικῆς καὶ καρποφόρου συνεργασίας μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, μὲ ἀπτά ἀποτελέσματα εἰς τὰ προαναφερθέντα πολυάριθμα διεθνῆ προγράμματα ἀνθρωπιστικῆς παρεμβάσεως.

Ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος κυρὸς Χριστόδουλος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἰσήγαγε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ψηφιακὴν ἐποχὴν. Μὲ ἀπόφασίν του ἐφηρμόσθη σύστημα μηχανοργάνωσεως εἰς πάντας τοὺς τομεῖς τῆς κεντρικῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐνεκαινίσθη ἡ τήρησις ἠλεκτρονικοῦ πρωτοκόλλου καὶ ὑπεστηρίχθη ἡ σύστασις δικτύου ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν συνδεδεμένων μεταξὺ των. Τῇ πρωτοβουλία του ἰδρύθη Ἐπικοινωνιακὴ καὶ Μορφωτικὴ Ὑπηρεσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μὲ τέσσερις κλάδους: *Ραδιοφωνίας, Ἐκδόσεων, Ἡλεκτρονικῆς Τεχνολογίας καὶ Τηλεοράσεως*. Ἐξ αὐτῶν οἱ τρεῖς πρῶτοι κλάδοι ἔχουν ἤδη ἐνεργοποιηθεῖ καὶ παρουσιάζουν πλούσιον ἔργον (σύγχρονον ραδιοφωνικὸν πρόγραμμα μὲ ἐκπομπὰς καὶ μέσῳ δορυφόρου, ποικίλαι καὶ καλαίσθητοι ἐκδόσεις, ἰστοσελίδες μὲ θέματα ἐκκλησιαστικοῦ καὶ πολιτισμικοῦ ἐνδιαφέροντος), ὁ δὲ τέταρτος κλάδος τελεῖ ὑπὸ μελέτην.

Τὸ ἔντονο ἐνδιαφέρον του διὰ τὰς εὐρωπαϊκὰς καὶ διεθνεῖς ὑποθέσεις καὶ ἡ βούλησίς του νὰ καταστήσει τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος δραστηρίαν εἰς τὰ διε-

θνή *foira*, ἐξωστρεφῆ καὶ ἀνοικτὴν εἰς τὸν διάλογον ἔχουν ἀναγνωρισθεῖ ὑπὸ πάντων. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, μία ἐκ τῶν προτεραιοτήτων του ὡς Προκαθημένου ἦτο ἡ ἴδρυσις Γραφείου Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἐνωσιν, εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Εὐρώπης καὶ εἰς τὴν UNESCO (1998), καθὼς καὶ Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Παρακολουθήσεως Εὐρωπαϊκῶν Θεμάτων (1998).

Ἦδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Ἀρχιερατείας του ὡς Μητροπολίτου Δημητριάδος, ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶχεν ἀναπτύξει στενὰς σχέσεις μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ δὲ ἐπίσκεψις τοῦ ἀειμνήστου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Δημητρίου τὸ ἔτος 1990 εἰς Βόλον ὑπῆρξε μοναδικὸν ἱστορικὸν γεγονός διὰ τὴν περιοχὴν τῆς Μαγνησίας. Μὲ τὰς ἀλλεπαλλήλους ἐπισκέψεις του εἰς ὅλας τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, εἴτε ὡς μέλος ἐκκλησιαστικῶν ἀποστολῶν εἴτε καὶ ἰδιωτικῶς, ἀνέπτυξε προσωπικὰς σχέσεις μετὰ τῶν ξένων Ὁρθοδόξων, τὰς ὁποίας ἐκαλλιέργησε εἰς βάθος. Συνεδέθη ἀδελφικῶς μὲ ὅλους τοὺς Προκαθημένους τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καθὼς καὶ μὲ ἑτεροδόξους ἡγέτας. Τὸ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἄοκνον καὶ ἀθόρυβον ἐκεῖνο ἔργον ἔμελλε κατόπιν νὰ ἀναδειχθεῖ πολύτιμον ἐργαλεῖον διὰ τὴν προβολὴν τοῦ ἔργου καὶ τῶν θέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅταν ὁ κ. Χριστόδουλος ἐξελέγη Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος.

Μὲ εἰσηγήσιν του, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφάσισε, τὴν 12ην Μαΐου 2000, τὴν καθιέρωσιν τῆς ἑορτῆς τῆς μνήμης τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὡς Θρονικῆς ἑορτῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐκοιμήθη τὴν 28ην Ἰανουαρίου 2008 μετὰ ἀπὸ 7μηνον μάχην μὲ τὴν ἐπάρατον νόσον.

Ἐπίσημοι εἰρηνικαὶ ἐπισκέψεις τοῦ Μακαριστοῦ κυροῦ Χριστοδούλου

Ὡς νεοεκλεγείς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Μακαριστὸς κυρὸς Χριστόδουλος ἐπραγματοποίησε τὰς κάτωθι εἰρηνικὰς ἐπισκέψεις:

13-16 Ἰουνίου 1998: Ἐπίσκεψις εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

20-24 Νοεμβρίου 1998: Ἐπίσκεψις εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας.

21-29 Ἀπριλίου 1999: Ἐπίσκεψις εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας.

20-25 Μαΐου 2000: Ἐπίσκεψις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρουμανίας.

24-30 Αὐγούστου 2000: Ἐπίσκεψις εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων.

5-14 Μαΐου 2001: Ἐπίσκεψις εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ρωσίας.

7-13 Σεπτεμβρίου 2001: Ἐπίσκεψις εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Σερβίας.

5-9 Σεπτεμβρίου 2002: Ἐπίσκεψις εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Γεωργίας.

17 Αὐγούστου 2003: Ἐπίσκεψις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Πολωνίας.

29 Ἀπριλίου μέχρι 6 Μαΐου 2007: Εἰρηνικὴ ἐπίσκεψις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου.

Ἱστορικαὶ ἐπισκέψεις καὶ συναντήσεις:

4-8 Ὀκτωβρίου 2003: Ἐπίσκεψις εἰς τὸ Εὐρωπαϊκὸν Κοινοβούλιον, εἰς Βρυξέλλας. Ὁμιλία τοῦ Μακαριστοῦ κυροῦ Χριστοδοῦλου εἰς τὴν Ὀλομέλειαν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος (ΕΛΚ) καὶ Ἐγκαίνια ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Γραφείου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς Βρυξέλλας.

27 Μαΐου 2006 - 1 Ἰουνίου 2006: Ἐπίσκεψις εἰς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν εἰς Γενεύην, ὡς καὶ εἰς τὸν Διεθνή Ὀργανισμόν τῆς Ὑπάτης Ἀρμοστείας τοῦ ΟΗΕ διὰ τοὺς Πρόσφυγας (UNHCR) καὶ εἰς τὸν Διεθνή Ὀργανισμό Μεταναστεύσεως (IOM).

13-16 Δεκεμβρίου 2006: Ἐπίσκεψις εἰς τὸ Βατικανὸν καὶ συνάντησις του μετὰ τῆς Α. Ἀγιότητος τοῦ Πάπα Ρώμης Βενεδίκτου ΙΣΤ'.

Ὁ Μακαριστὸς κυρὸς Χριστόδουλος ἀνέκαθεν ἐτάσσετο ὑπὲρ τοῦ ἀγαπητικοῦ διαλόγου ἐν Χριστῷ μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης. Τόσον ἡ ἐπίσκεψις τοῦ ἀειμνήστου Πάπα Ἰωάννου Παύλου τοῦ Β' εἰς Ἀθήνας (4-5 Μαΐου 2001), ὅσον καὶ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος εἰς τὴν Αὐτοῦ Ἀγιότητα τὸν Πάπα Ρώμης Βενεδίκτον ΙΣΤ' (Βατικανόν, 13-16 Δεκεμβρίου 2006), κατόπιν τῆς προσκλήσεως αὐτοῦ, ἀπετέλεσαν ἱστορικῆς σημασίας γε-

γονότα εἰς τὴν πορείαν τῆς προσεγγίσεως μεταξὺ τῶν δυὸ Ἐκκλησιῶν διὰ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν συνεργασίας ἐπὶ διαφόρων κοινωνικῶν θεμάτων.

Ἔχει ἀνακηρυχθεῖ Ἐπίτιμος Διδάκτωρ τῶν Πανεπιστημίων Κραϊόβας καὶ Ἰασίου (2003), καὶ Λατερανοῦ (2006).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΩΝ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

α. Αὐτοτελῆ δημοσιεύματα (πρωτότυπα καὶ μεταφράσεις)

1. *Qu' est Varlaam?*, Ἀθήναι 1962.
2. *Μορφές τοῦ Πάθους*, Ἀθήναι 1967, ³1971, ⁴1985.
3. *Μία θεοστυγῆς συμπαίγνια: Ἡ Δίκη τοῦ Ἰησοῦ καὶ αἱ κατ' αὐτὴν δικονομικαὶ παραβιάσεις*, Θεσσαλονίκη, 1967.
4. *Εἶναι οἱ ψάλται Κληρικοί;*, Ἀθήναι 1968.
5. *Οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν* (μετάφρασις), Ἀθήναι 1968.
6. *Ἡ Προσευχὴ καὶ τὰ προβλήματα αὐτῆς κατὰ τὸν Romano Guardini*, Θεσσαλονίκη 1969.
7. *Ἐκκλησία καὶ Κράτος ἐν Ρωσίᾳ. Σύντομος ἱστορικὴ ἐπισκόπησις τῆς διαμορφώσεως τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετίαν*, Θεσσαλονίκη 1970.
8. *Ἐκκλησία καὶ Πολιτικὸς Γάμος*, Ἀθήναι 1970.
9. *Ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ ὡς Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιαστικὴ Ὑμνωδία*, Ἀθήναι 1970.
10. *Νεανικὰ ναύαγια*, Ἀθήναι 1971.
11. *Πατερικὰ Μηνύματα*, Ἀθήναι 1971.
12. *Ἐγχειρίδιον Ἱεροψάλτου*, Ἀθήναι 1971.
13. *Χρονικὸν τῶν ἑορτῶν τῆς 150ετηρίδος*, Ἀθήναι 1971.
14. *Προσκύνημα Ὁφειλῆς*, Ἀθήναι 1971.
15. *Μελέτιος Πηγᾶς*, Ἀθήναι 1971.
16. *Ἡ συμβολὴ τῶν μετὰ τὴν Ἄλωσιν Μονῶν καὶ Μοναχῶν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Παλιγγενεσίαν*, Ἀθήναι 1971.

17. Θεός ἐπὶ γῆς, Ἀθήναι 1972.
18. Συνοδικαὶ ἐκδηλώσεις ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου, Ἀθήναι 1972.
19. Γενικὴ ἐπισκόπησις τοῦ Σχεδίου Νόμου περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων, Ἀθήναι 1972.
20. Τὸ Ἀγγελικὸν Πολίτευμα, Ἀθήναι 1972.
21. Ὁ θεσμὸς καὶ τὸ ἔργον τῆς Διαρκοῦς Ἱεραῶς Συνόδου, Ἀθήναι 1973.
22. Πόλεμος κατὰ τοῦ Σατανᾶ, Ἀθήναι 1973.
23. Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου, Ἀθήναι 1973.
24. Ὀδοιπορικὸν τῆς ἐπισήμου ἐπισκέψεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Σεραφεῖμ καὶ τῆς συνοδείας αὐτοῦ εἰς Φανάριον, Ἀθήναι 1974.
25. Τύποι καὶ Οὐσία, Ἀθήναι 1974.
26. εἶναι καὶ γὰρ τοὺς μορφωμένους ἢ Πίστις;, Ἀθήναι 1974.
27. Ἐμποδίζει τὴν Πίστη ἢ ἐποχὴ μας;, Ἀθήναι 1974.
28. Χριστιανοὶ μόνο γὰρ ὠρισμένες ὥρες;, Ἀθήναι 1974.
29. Ἐκκλησία καὶ Νειάτα, Ἀθήναι 1974.
30. Συνθήματα ἀπὸ τὸν Ἱερόν Ψαλτήρα, Ἀθήναι 1974.
31. Πῶς θὰ εἴμαστε μετὰ θάνατον;, Ἀθήναι 1975.
32. Τὰ σημάδια τῆς ταπεινοφροσύνης, Ἀθήναι 1975.
33. Ὑπάρχει Θεός;, Ἀθήναι 1975.
34. Φοβᾶται ἢ Θρησκεία τὴν Ἐπιστήμη;, Ἀθήναι 1976.
35. Πρόδωσε ἢ Ἐκκλησία τὴν ἀποστολὴ Της;, Ἀθήναι 1976.
36. Κρίσις στὴν σύγχρονη οἰκογένεια, Ἀθήναι 1976.
37. Γιὰ ἓνα ἐπιτυχημένο γάμο, Ἀθήναι 1976.
38. Προβλήματα μέσα στὸ γάμο, Ἀθήναι 1976.
39. Κυριακάτικοι Ἀντίλαλοι Α΄, Ἀθήναι 1976.
40. Σύγχρονη μάστιγα τὰ ναρκωτικά, Ἀθήναι 1976.
41. Ἡ περὶ Χριστολογίας Διδασκαλία τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἀθήναι 1976.
42. Μουσικὰ Ἀνάλεκτα, Ἀθήναι 1976.
43. Ὑμνολογικαὶ μελέται, Ἀθήναι 1976.
44. Μ' ἐρωτοῦν οἱ γονεῖς καὶ ἀπαντῶ, Ἀθήναι 1976.
45. Τὸ Θεῖον Βάπτισμα κατὰ τοὺς Ἱερούς τῆς Ἐκκλησίας Κανόνας, Ἀθήναι 1976.
46. Καυτοὶ διάλογοι, Ἀθήναι 1976.
47. Ἡ ἀλήθεια γὰρ τοὺς Ἰεχωβάδες, Ἀθήναι 1976.
48. Τὰ μάγια, Ἀθήναι 1976.
49. Τὸ σέξ στὴν ὀθόνη, Ἀθήναι 1976.
50. Τὸ σέξ στὸ πεζοδρόμιο, Ἀθήναι 1976.
51. Κηλίδες στὴ σύγχρονη κοινωνία, Ἀθήναι 1976.
52. Ἐπαγρύπνησις καὶ εὐθύνη, Ἀθήναι 1976.
53. Ὁ ἐκσυγχρονισμὸς τῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1976.
54. Γιατί ἀπομακρύνονται οἱ νέοι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία;, Ἀθήναι 1976.
55. Ἡ κρίση τῆς Δημοκρατίας, Ἀθήναι 1977.
56. Ἡ κρίση τοῦ Πολιτισμοῦ μας, Ἀθήναι 1977.
57. Οἱ ἀσθένειες τοῦ Πολιτισμοῦ μας, Ἀθήναι 1977.
58. Ἡ εὐθύνη μέσα μας διὰ τὴν ἀθεΐα, Ἀθήναι 1977.
59. Κοινωνικὴ εὐημερία χωρὶς ἠθικὴ ζωή;, Ἀθήναι 1977.
60. Σχολιάζοντας τὴν ἐπικαιρότητα, Ἀθήναι 1977.
61. Ἡ Ἐκκλησία μπροστὰ στὰ σύγχρονα προβλήματα, Ἀθήναι 1977.
62. Ὁ μοναχισμὸς εἰς τὴν Νεωτέραν Ἑλλάδα, Ἀθήναι 1977.
63. Κυριακάτικοι Ἀντίλαλοι Β΄, Ἀθήναι 1978.
64. Ἡ Ἐκκλησία ἐνώπιον τῶν συγχρόνων ρευμάτων, Ἀθήναι 1978.
65. Χριστιανισμὸς καὶ κοινωνικὰ προβλήματα, Ἀθήναι 1979.
66. Τὸ Θεῖο Πάθος, Ἀθήναι 1979.
67. Μπροστὰ στὴ Φάτην, Ἀθήναι 1979.
68. «Χριστὸς ναί, Ἐκκλησία ὄχι», Ἀθήναι 1979.
69. Χριστιανισμὸς, καπιταλισμὸς, μαρξισμὸς, Ἀθήναι 1979.
70. Τὰ σκάνδαλα τῶν κληρικῶν, Ἀθήναι 1979.
71. Προβλήματα Ἠθικῆς στὸ ἐπάγγελμα, Ἀθήναι 1979.

72. *Πρωτοχρονιάτικοι διαλογισμοί*, Άθηναι 1980.
73. *Άληθώς Άνέστη*, Άθηναι 1980.
74. *Ό ρόλος τής Έκκλησίας τó 1821*, Άθηναι 1980.
75. *Λαός και Έκκλησία*, Άθηναι 1980.
76. *«Γκρεμίστε τήν Έκκλησία»*, Άθηναι 1980.
77. *Στόχος ή άλήθεια (Τά σκάνδαλα τών κληρικών)*, Άθηναι 1980.
78. *Ό ρόλος τής Όρθοδοξίας στη σύγχρονη πορεία τού έθνους*, Άθηναι 1980.
79. *Παρατηρήσεις επί τού Σχεδίου Νόμου «Περί Ίσότητος Δικαιωμάτων και Ύποχρεώσεων Έλλήνων και Έλληνίδων» (Σχέδιον Γαζή)*, Άθηναι 1980.
80. *Γιά σάς ποιός είναι ό Χριστός*, Άθηναι 1980.
81. *Παράδοση τού λαού και Έκκλησία*, Άθηναι 1980.
82. *Γρηγόριος Ε΄ - Ό έθνάρχης τής οδύνης*, Άθηναι 1980, 22003.
83. *Η προσχώρησις εις τó Διωρθωμένον Ίουλιανόν Ημερολόγιον (Νέον) είναι θέμα δογματικόν*, Άθηναι 1981.
84. *Έλληνορθόδοξη αυτόσυνειδησία*, Άθηναι 1982.
85. *Προβληματισμοί στο Χριστιανισμό*, Άθηναι 1982.
86. *Προσεγγίσεις στο Χριστιανισμό*, Άθηναι 1982.
87. *Η ώρα τής Όρθοδοξίας*, Άθηναι 1982.
88. *Άνιχνεύσεις στο φαινόμενο τής άθεΐας*, Άθηναι 1982.
89. *Άπό τήν άγωνία στον άγώνα*, Άθηναι 1982.
90. *Τό Διωρθωμένον Ίουλιανόν (Νέον) Ημερολόγιον και τó Γρηγοριανόν δέν είναι ταυτόσημα*, Άθηναι 1982.
91. *Έκκλησία και Πολιτικός Γάμος*, Άθηναι 1982.
92. *Η Έκκλησία στο λαό*, Άθηναι 1982.
93. *Ίστορική και Κανονική Θεώρησις τού Παλαιοημερολογητικού Ζητήματος κατά τέ τήν γένεσιν και τήν εξέλιξιν αυτού έν Ελλάδαδι*, Άθηναι 1982.
94. *Ό Άθηνών Σπυρίδων Βλάχος και τó Παλαιοημερολογητικόν*, Άθηναι 1983.
95. *Λαός και Πίστη*, Άθηναι 1983.
96. *Νεοελληνική Παιδεία και Έλληνορθόδοξη Άγωγή*, Άθηναι 1983.
97. *Ντοστογιέφσκυ και Μακρυγιάννης χειραγωγοί μας στην ύπέρβαση τού άδιεξόδου*, Άθηναι 1983.
98. *Πόση άλήθεια πρέπει νά λέγεται στον άρρωστο*, Άθηναι 1983.
99. *Έκκλησία και άνθρωπινα δικαιώματα*, Άθηναι 1983.
100. *Ό Βοστώνης Ίωακειμ Άλεξόπουλος (1923-1930) και ή συμβολή του εις τήν ειρήνευσιν τής Έκκλησίας έν Άμερικη*, Άθηναι 1984.
101. *Πτυχές άπό τó δραμα τής Έκκλησίας μας*, Άθηναι 1984.
102. *Άγιος Κοσμάς ό Αϊτωλός, ό φλογερός διδάχος*, Άθηναι 1984.
103. *Έκκλησία και Έθνος*, Άθηναι 1984.
104. *Λαός και Έκκλησία*, Άθηναι 1984.
105. *Έκκλησία διωκομένη*, Άθηναι 1984.
106. *Διεκκλησιαστικά Διορθόδοξα*, Άθηναι 1984.
107. *Οί κληρικοί μας*, Άθηναι 1984.
108. *Έκκλησία και κοινωνική προσφορά*, Άθηναι 1984.
109. *Έκκλησία και Πολιτεία*, Άθηναι 1984.
110. *Έκκλησία και οικονομικά*, Άθηναι 1984.
111. *Λιμός έπερχόμενος*, Άθηναι 1984.
112. *Τά βασανιστήρια, μάστιγα τής προσωπικότητας*, Άθηναι 1984.
113. *Προβληματισμοί άπό τήν εξέλιξη τής Γενετικής Τεχνολογίας*, Άθηναι 1984.
114. *Η κρίση ταυτότητος τού Νεωτέρου Έλληνισμού*, Άθηναι 1985.
115. *Η διχασμένη προσωπικότητα τής έλληνικής μας παιδείας*, Άθηναι 1985.
116. *Μπροστά στο σέξ με ευθύνη*, Άθηναι 1985.
117. *Οί φέρουσες ή ύποκαθιστώσες μητέρες άπό χριστιανική άποψη*, Άθηναι 1985.
118. *Ρατσισμός: λεηλασία τής ανθρωπίνης ψυχής*, Άθηναι 1986.
119. *Έλληνική Όρθοδοξία και έθνική αυτόσυνειδησία*, Άθηναι 1986.

120. Σχεδιάσμα αυτοκριτικής, Ἀθήναι 1986.
121. Παραθρησκευτικοὶ ὀλοκληρωτισμοὶ καὶ ἀνθρώπινα δικαιώματα στὴν Ἑλλάδα, Ἀθήναι 1986.
122. Νεώτερες ἀπόψεις περὶ εὐθανασίας, Ἀθήναι 1986.
123. Ὁρθόδοξος Μυστικισμός, Βόλος 1987.
124. Ἡ πρόκληση τοῦ 21ου αἰῶνα, Βόλος 1987.
125. Ο ρόλος τοῦ «Πρώτου» εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήναι 1987.
126. Πρὸς μία αὐτοδύναμη καὶ ἐλεύθερη Ἐκκλησία στὴν Ἑλλάδα, Ἀθήναι 1987.
127. Ἡλεκτρονικοὶ ὑπολογιστές καὶ ἀνθρώπινα δικαιώματα, Ἀθήναι 1987.
128. Οἱ μεταμοσχεύσεις ἀπὸ χριστιανικὴ ἄποψη, Βόλος 1987.
129. Τὸ σύνδρομο τῆς μοναξιάς καὶ ἡ κατὰ τοὺς Πατέρες ὑπέρβασή του, Ἀθήναι 1988.
130. Ὅρος ἐπιβίωσης, Ἀθήναι 1988.
131. Ἀντιρρησίες συνειδήσεως. Θεολογική, συνταγματική, πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ θεώρηση, Ἀθήναι 1988.
132. Τεχνητὴ γονιμοποίηση καὶ χριστιανικὴ Ἠθικὴ, Ἀθήναι 1988.
133. Βασικὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, Ἀθήναι 1988.
134. Ἐρεθίσμα αὐτοσυνειδησίας. Ὁ ἀκέραιος καὶ ἐπίκαιρος Παπαδιαμαντικὸς λόγος, Ἀθήναι 1989.
135. Χρέος ἐπώδυνον, Ἀθήναι 1989.
136. Προτάσεις γιὰ τὴν ἀναβάθμιση τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, Ἀθήναι 1989.
137. Βασικὰ σημεῖα Ἠθικῆς Ἱατρικῆς Δεοντολογίας, Ἀθήναι 1989.
138. Ἡ Ἑλλάδα στὸ στόχαστρο τῶν ... Ἑλλήνων, Ἀθήναι 1990.
139. Τὰ ἄθεα γράμματα καὶ ἡ σύγχρονη πορεία τοῦ ἔθνους, Ἀθήναι 1990.
140. Τὰ δικαιώματα τοῦ παιδιοῦ καὶ οἱ παραβιάσεις των, Ἀθήναι 1990.
141. Ἐρευνες καὶ πειράματα ἐπὶ τοῦ ἐμβρίου, ἡ εὐρωπαϊκὴ πρακτικὴ καὶ μία Ὁρθόδοξη θέση, Ἀθήναι 1990.
142. Ἀμφισβητήσεις τῆς συνταγματικότητος τῶν νομοθετικῶν ἐπεμβάσεων τῆς Πολιτείας ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας, Θεσσαλονίκη 1990.
143. Τὰ Κανονικὰ Δίκαια Πνευματικοῦ καὶ Ἡγουμένης εἰς τὰς Γυναικείας Μοναστικάς Ἀδελφότητες, Θεσσαλονίκη 1991.
144. Τὰ προβλήματα τῆς Ἡνωμένης Εὐρώπης καὶ ἡ συμβολὴ τῶν χριστιανῶν νέων εἰς τὴν ἀντιμετώπισίν των, Ἀθήναι 1991.
145. Σάλπισμα ἐγερτήριο, Ἀθήναι 1991.
146. Παιδεία: ἐσχάτη ὥρα, Ἀθήναι 1991.
147. Ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως στὸ Ἰσλάμ, Ἀθήναι 1991.
148. Διαθρησκευτικὴ θεώρηση τῶν μεταμοσχεύσεων, Ἀθήναι 1991.
149. Ἐκκλησία: ἡ ἔσχατη ἐλπίδα τῆς νέας γενιᾶς, Ἀθήναι 1991.
150. «Ἀπέσβετο καὶ λάλον ὕδωρ». Γιὰ μία ἐθνικὴ ἀφύπνιση, Ἀθήναι 1991.
151. Τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐθνικῶν μειονοτήτων, Ἀθήναι 1992.
152. Ἐγκεφαλικὸς ἢ καρδιακὸς θάνατος;, Ἀθήναι 1992.
153. Ἡ συμβολὴ τῶν ἐλλήνων Ἱεραρχῶν τῆς Μακεδονίας στὴν εὐδόωση τοῦ «Μακεδονικοῦ Ἀγῶνα», Ἀθήναι 1993.
154. Συνέλληνες, πῶς ἐφθάσαμεν ἐδῶ;, Ἀθήναι 1993.
155. Ἡ Ἐκκλησία μπροστὰ στὴν πρόκληση τοῦ AIDS. 8 σημεῖα προσέγγισης, Ἀθήναι 1993.
156. Τὸ δικαίωμα τῶν προσφύγων στὸ Ἴσχυλο καὶ ἡ ξενοφοβία. Ἡ ἄποψη τῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1993.
157. Τάξις Ἐσπερινοῦ, Ὁρθρου καὶ Θ. Λειτουργίας ἱερουργούντος Ἀρχιερέως, Βόλος 1993.
158. «Νὰ σᾶς ζήσει», Ἀθήναι 1993.
159. «Καλοστεριωμένοι», Ἀθήναι 1993.
160. Ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν, Ἀθήναι 1993.
161. Καταστροφικὲς λατρεῖες, Ἀθήναι 1994.
162. Ὁ ἀπάνθρωπος Ἀνθρωπισμὸς τοῦ κόσμου καὶ ὁ Θεάνθρωπος Χριστὸς τῆς Ὁρθοδοξίας. Μία

- άντιπαράθεση σὲ ἀναφορὰ πρὸς τὸν Ντοστογιέφσκυ, Ἀθήναι 1994.
163. *Οἱ δέκα φαραωνικὲς πληγὲς τῆς ἐλληνικῆς Παιδείας*, Ἀθήναι 1994.
164. «Ἀνάρμοστος» προσηλυτισμὸς καὶ θρησκευτικὴ ἐλευθερία κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Δικαστηρίου Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων, Ἀθήναι 1994.
165. *Τὸ δικαίωμα σὲ ἕναν ἀξιοπρεπῆ θάνατο*, Ἀθήναι 1994.
166. *AIDS: «Ἀληθεύοντες ἐν ἀγάπῃ» - Γιὰ μίαν στάση εὐθύνης, συλλογικῆς καὶ ἀτομικῆς*, Ἀθήναι 1994.
167. *Ἡ Εὐρώπη τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν καὶ ὁ ρόλος τῶν ἐλλήνων Ὁρθοδόξων καὶ τῆς Παιδείας μας*, Ἀθήναι 1995.
168. *Ἀντιρρησίες συνειδήσεως. Ἡ εὐρωπαϊκὴ δικαίικη πρακτικὴ*, Ἀθήναι 1995.
169. *Κλωνοποίηση καὶ DNA: στὴν ὑπηρεσία τῆς ζωῆς ἢ τοῦ ὀλέθρου;* Ἀθήναι 1995.
170. *Πῶς περνοῦν οἱ Ἕλληνες τὴν Κυριακὴ τους;*, Βόλος 1995.
171. *Πῶς πρέπει νὰ στεκόμαστε μέσα στὴν Ἐκκλησία;*, Βόλος 1995.
172. *Τὰ ναρκωτικά: ἡ μάστιγα ποὺ πουλάει*, Βόλος 1996.
173. *Τὸ Πρόσφορο. Τὸ Ἀντίδωρο*, Βόλος 1995.
174. *Γιατί ἀνάβουμε καντήλι στὸ σπίτι, κερὶ στὴν Ἐκκλησία;* Βόλος 1996.
175. *Τὸ κάπνισμα: ἕνας γλυκὸς τύραννος ἢ ἕνας ἀκριβοπληρωμένος φονιάς;*, Βόλος 1996.
176. *Τὸ Ὁρθόδοξο Ἅθος: προοπτικὲς ποιτικῆς ἀναβάθμισης τῆς ζωῆς μας*, Ἀθήναι 1996.
177. *Τὸ ἀλλοτριωμένο σωφρονιστικὸ μας σύστημα*, Ἀθήναι 1996.
178. *Τὸ ἰατρικὸ ἀπόρητο: ἡ ἔκταση τῆς ἐφαρμογῆς του καὶ τὰ νέα ἠλεκτρονικὰ δεδομένα ποὺ τὸ ἀποτελοῦν*, Ἀθήναι 1996.
179. *Ὁ 4ος πυλῶνας τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως*, Ἀθήναι 1996.
180. *Ἡ σύγχρονη θεωρία τοῦ Huntington καὶ ἡ δική μας θέση*, Ἀθήναι 1997.
181. *Ἡ προσέλευση στὴ Θεία Μετάληψη*, Βόλος 1997.
182. *Εὐγονικὴ, ἠθικοὶ προβληματισμοὶ καὶ προοπτικὲς*, Βόλος 1997.
183. *Ἡ Συνθήκη Σένγκεν ἐν σχέσει μὲ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ τὴν θρησκευτικὴ ἐλευθερία*, Βόλος 1997.
184. *Τὰ θαύματα ὡς θεραπευτικὴ πρακτικὴ στὸ Βυζάντιο*, Ἀθήναι 1997.
185. *Ὁ τέταρτος πυλῶνας. Ὁ Ἑλληνισμὸς καὶ ἡ Εὐρώπη*, Ἀθήναι 1997.
186. *Μετα-νεωτερικότητα, ὀλισθητικὴ παγκοσμιότητα ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Ἑλληνορθοδοξίας*, Ἀθήναι 1998.
187. *Ἡ Ὁρθοδοξία, ὄρος ἐπιβίωσης τοῦ ἐλληνισμοῦ*, Βόλος 1998.
188. *Λόγος εὐθύνης*, Ἀθήναι 1999.
189. *Ἀπὸ χῶμα καὶ οὐρανό*, Ἀθήναι 1999.
190. *Ὁρθοδόξων Ἅθος*, Ἀθήναι 2000.
191. *Μηνύματα Πίστεως*, Ἀθήναι 2000.
192. *Τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε*, Ἀθήναι 2003.
193. *Ἑλληνισμὸς προσήλυτος: ἡ μετάβαση τοῦ ἐλληνισμοῦ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα στὸν χριστιανισμό*, Ἀθήναι 2004.
194. *Πέρα ἀπὸ τὸ σύνορο*, Ἀθήναι 2006.
195. *Ἡ ἀλήθεια γιὰ τὰ μάγια*, Ἀθήναι 2006.
196. *Ἡ Β΄ Παρουσία*, Ἀθήναι.
197. *Ἡ μετὰ θάνατον ζωὴ*, Ἀθήναι.
- β. Ἄρθρα
198. «Διδάγματα Χριστουγέννων», *Ἐφημέριος ΙΔ΄* (1966) 996-999.
199. «Τὸ 1965 ἐλεγχόμενο», *Ἐφημέριος ΙΔ΄* (1967) 6-9.
200. «Γνωριμία μὲ τὸν Ὁρθόδοξο Μοναχισμό», *Ἐφημέριος ΙΔ΄* (1970) 484-488, 521-525, 607-608, 632-636, 660-662 *ΙΘ΄* (1971) 20-23, 49-53, 79-80, 112-114, 159-161, 265-268, 308-310, 343-

- 345, 375-377, 470-471, 535-538, 694-700, 743-750” Κ’ (1972) 28-34, 111-116, 176-180, 234-238, 330-334, 395-398, 436-439, 660-664, 700-704, 745-748” ΚΑ’ (1973) 24-28, 85-88, 142-144, 190-191, 239-242, 289-293, 350-351, 387-391, 434-436, 481-485, 575-578.
201. «Μπροστά στα συμπτώματα της εποχής», *Ἐφημέριος ΙΗ’* (1970) 304-307.
202. «Ἡ συμβολή τῶν μετὰ τὴν Ἰωάννου μονῶν καὶ μοναχῶν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Παλιγγενεσίαν», *Θεολογία ΜΒ’* (1971) 207-228.
203. «Στιγμιότυπα ἀπὸ τὴν περιοδείαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Ἱερωνύμου στὰ ἀκριτικὰ χῶματα», *Ἐφημέριος ΙΘ’* (1971) 566-574.
204. «Προσκύνημα ὀφειλῆς εἰς Ἀγίαν Λαύραν - Μέγα Σπήλαιον», *Ἐφημέριος Κ’* (1972) 639-649.
205. «Ὁ μοναχικὸς βίος εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα», *Ἐφημέριος ΚΑ’* (1973) 677-681” ΚΒ’ (1974) 74-77, 156-160, 221-224, 270-274, 332-337, 398-402, 443-446, 473-476, 537-542, 603-605, 650-651, 682-684” ΚΓ’ (1975) 19-20, 43-44, 90-92, 123-125, 170-174, 202-203, 233-236, 266-267, 301-302, 330-331, 361-363, 397-398, 428-429” ΚΔ’ (1976) 20-22, 59-60, 123-125, 154-155, 203-204, 235-237, 299-300, 334-336, 365-367, 400-401, 429, 430” ΚΕ’ (1977) 13-14, 51-52, 83-84, 115-116, 146-148, 179-180, 210-211, 243-246, 282-284, 315-317, 349-351, 406-409, 467-470” ΚΣΤ’ (1978) 16-21, 67-69, 151-154, 175-176, 223-224, 268-269, 306-308, 472-473, 521-523, 555-557.
206. «Ὁδοιπορικὸν τῆς ἐπισήμου ἐπισκέψεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ Α’ καὶ τῆς συνοδείας αὐτοῦ εἰς Φανάριον» (16-22 Μαρτίου 1974)», *Ἐκκλησία ΝΑα’* (1974) 165-177, 212-236.
207. «Ἡ περὶ χριστολογίας διδασκαλία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ (ἐκ τοῦ Γ’ Βιβλίου τῆς ἑαυτοῦ Ἐκδόσεως ὀρθοδόξου πίστεως)», *Ἐκκλησία ΝΒα’* (1975) 150-152, 196, 217-218, 237-239, 334-336, 372-374. ΝΓα’ (1976) 33, 70-72.
208. «Τὸ θεῖον βάπτισμα κατὰ τοὺς ἱεροὺς τῆς Ἐκκλησίας κανόνας», *Ἐκκλησία ΝΓα’* (1976) 132-133, 166-167, 188-190, 211-213, 235-237, 268-270, 319-320, 383-384, 420-422, 445-446.
209. «Γνώμαι περὶ τοῦ αὐτομάτου διαζυγίου. Ἐπαγρύπνησις καὶ εὐθύνη», *Ἐφημέριος ΚΕ’* (1977) 545-550.
210. «Ἡ Ἐκκλησία ἐνώπιον τῶν συγχρόνων ρευμάτων», *Ἐκκλησία ΝΕα’* (1978) 523-535.
211. «Πολιτικὸς γάμος καὶ Ἐκκλησία», *Ἐκκλησία ΝΣΤα’* (1979) 300-303.
212. «Ὁ ρόλος τῆς Ὀρθοδοξίας στὴν σύγχρονη πορεία τοῦ ἔθνους», *Ἐκκλησία ΝΖα’* (1980) 105-107.
213. «Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ Σχεδίου Νόμου Περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς κατὰ ἄρθρον 4 παρ. 2 τοῦ Συντάγματος ἰσότητος δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνίδων», *Ἐκκλησία ΝΖα’* (1980) 300-312.
214. «Χριστὸς ναί, Ἐκκλησία ὄχι», *Ἐφημέριος ΚΘ’* (1981) 2.
215. «Κοντὰ στοὺς νέους. Ἡ εὐθύνη τῶν νέων μας», *Ἐφημέριος ΚΘ’* (1981) 123.
216. «Ὁ Ὀρθόδοξος Μοναχισμὸς», *Ἐφημέριος ΚΘ’* (1981) 210.
217. «Ἐκκλησία καὶ πολιτικὸς γάμος», *Ἐκκλησία ΝΘα’* (1982) 41-56.
218. «Νεοελληνικὴ παιδεία καὶ ἑλληνορθόδοξη ἀγωγή», *Ἐκκλησία Ξα’* (1983) 64-68.
219. «Λιμὸς ἐπερχόμενος», *Ἐκκλησία ΞΑα’* (1984) 114-119.
220. «Ἡ ἰσότητα τῶν δύο φύλων ἐξ ἐπόψεως Ὀρθοδόξου», *Ἐκκλησία ΞΒα’* (1985) 666-668. ΞΓα’ (1987) 209-210.
221. «Ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Forum διὰ τὴν εἰρήνην», *Ἐκκλησία ΞΔα’* (1987) 209-210.
222. «Ἠθικὰ καὶ δεοντολογικὰ προβλήματα στὴν τεχνιτὴ γονιμοποίηση. Θεολογικὴ - ἐκκλησιαστικὴ

- ἄποψη», *Ἐκκλησία ΞΕα* (1985) 345-347, 375-377.
223. «The role of Protos or Primate in the Church of Greece», *Θεολογία ΝΘ* (1988) 230-245.
224. «Ἰωάννου Μ. Κονιδάρη, *Ὁ Νόμος 1700/1987 καὶ ἡ πρόσφατη κρίση στὶς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας*, Ἀθήναι 1986» (βιβλιοκριτική), *Θεολογία ΝΘ* (1989).

**Προσλαλιά
κατὰ τὴν
ἐξόδιον ἀκολουθίαν
τοῦ ἀοιδίου
τοῦ ἀρχιεπισκόπου
Ἀθηνῶν καὶ
πάσης Ἑλλάδος
κυροῦ Χριστοδούλου**

(Καθεδρικός Ναός Ἀθηνῶν,
31 Ἰανουαρίου 2008)

Μακαριώτατοι,
Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Καρυστίας καὶ Σκύρου κύριε Σεραφείμ, Τοπο-
τηρητὰ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου τῶν Ἀθηνῶν,
Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεδρε τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας,
Σεβασμία Ἱεραρχία τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
Ἐξοχώτατε κύριε Πρωθυπουργὲ μετὰ τῶν ἐπιλέκτων μελῶν τοῦ Ὑπουργι-
κοῦ Συμβουλίου,
Ἐξοχώτατοι,
Πατέρες, Ἀδελφοί, πενθηφόρε Λαέ,

Χρέος ἀγάπης καὶ εὐθύνης ἐπιτελοῦντες καὶ κομίζοντες τὴν παραμυθίαν
καὶ φιλοστοργίαν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας πρὸς ὄλους ὑμᾶς, ἐξήλθομεν ἀπὸ
τῆς ἐν Φαναρίῳ ἱερᾶς σκηνῆς καὶ ἀφίχθημεν ἐνταῦθα διὰ νὰ προπέμψωμεν
σήμερον ὁμοθυμαδόν, ἐν δεδικαιολογημένῃ θλίψει, τὸν διὰ τὰς αἰώνιους
μονὰς ἀναχωρήσαντα ἀγαπητὸν ἀδελφὸν ἡμῶν νῦν μακαριστὸν Ἀρχιεπί-
σκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος καὶ Πρόεδρον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς
Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κυρὸν Χριστόδουλον, καὶ νὰ ἀπευθύνωμεν αὐτῷ
τὸν ἔσχατον ἀποχαιρετιστήριον λόγον ὡς ἐκ μέρους καὶ διὰ τῶν αἰσθημάτων
πασῶν τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐνώπιον συμπάσης τῆς τε-
θλιμμένης Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐνώπιον ποιμένων καὶ
ποιμαινομένων, ἀρχόντων καὶ πιστοῦ λαοῦ, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, μοναχῶν
τε καὶ μοναζουσῶν.

Καὶ ὄντως, ἀτενίζομεν πεφορτισμένοι διὰ βαθείας συγκινήσεως «ποιμνιον
ἠπορημένον καὶ καταβεβλημένον... γέμον ἀθυμίας καὶ κατηφείας» διὰ τὴν
στέρησιν τοῦ καλοῦ ποιμένος αὐτοῦ, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου
τοῦ Θεολόγου. Εἶναι φυσικὸν τοῦτο, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἴμεθα ἀπα-
θεῖς πρὸς τὸ συμβὰν καὶ νὰ μὴ αἰσθανώμεθα τὴν ζημίαν, ὅμως οὐ πρέπον
ὑπὸ τῆς λύπης καταπίπτειν κατὰ τὸ παράγγελμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου,
προτρέποντος «μὴ λυπῆσθε ὡς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα» (Α΄ Θεσ.
4, 13). Καὶ ἔχομεν τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ καλὸς ποιμὴν μεταβαίνει ἀπὸ τοῦ «πα-
ρόντος καὶ οὐχ ἔστωτος κόσμου» εἰς τὸν «νοούμενον καὶ μένοντα», τὸν «πά-
σης ἐλεύθερον ταραχῆς καὶ συγχύσεως». Εἶναι δὲ συγχρόνως ἡ παρούσα
ἐσχάτη ἐκδημία τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ὁ ὁποῖος καθ' ὅλον τὸν
βίον αὐτοῦ οὐκ ἐνάρκησεν ἐκδημῶν εἰς τὰς ἐσχατίας τῆς Ἑλλαδικῆς γῆς διὰ
νὰ στηρίξῃ εἰς Χριστὸν τὸν λαόν, ὑπόμνησις ὅτι καὶ ἡμεῖς «πρὸς Δεσπότην
ἀγαθὸν ἐπειγόμεθα, καὶ βελτίων ἢ κατοικία τῆς παροικίας». Διότι, αὐτὸ τὸ
ὅποῖον εἶναι δι' ὅσους πλέουν εἰς τὸ τρικυμιῶδες πέλαγος ὁ εὐδιος λιμὴν,
τοῦτ' αὐτὸ εἶναι διὰ τοὺς εἰς τὸ πέλαγος τοῦ παρόντος βίου πλέοντας ἢ με-
τάστασις καὶ μετάθεσις πρὸς τὸν φιλόνηρον Δεσπότην ἡμῶν Χριστόν.

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, «πύρρωθεν τὸ περὶ ἕκαστον ἡμῶν συμφέρον προβλε-
πομένου», ἐκάλεσε τὸν ἀείμνηστον Ἀδελφὸν ἵνα ἀναπαυθῆ ἀπὸ τῆς δοκιμα-
σίας τῆς ἀσθενείας, ἡ ὁποία ἐν τέλει κατὰ τὴν πρόνοιαν τοῦ Κυρίου καθί-
σταται ἐφόδιον ζωῆς καὶ καθάρσεως.

Ἐθαυμάσαμεν καὶ ἐμακαρίσαμεν τὸν ἀδελφὸν Χριστόδουλον κατὰ τὸ
ἔσχατον στάδιον τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ συνομιλοῦντα γενναίως μετὰ τοῦ θα-

νάτου και άντεχόμενον μετ' έμπιστοσύνης τής χειρός του Θεού και καθ' ήμέραν βεβαιούμενον από τον «δυνάμενον σώζειν αυτόν εκ θανάτου» Θεόν (Έβρ. 5, 7), "Όστις «θάνατον ούκ έποίησεν», αλλά δια του άναστάντος Κυρίου έπάτησε τον θάνατον. «Ός τῷ Κυρίῳ έδοξεν, οὔτω και έγένετο· εἴη τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου εὐλογημένον» (Ίώβ 21, 5) από του νῦν και έως του αἰῶνος, ως άνεφώνησεν ὁ πολύτλας Ίώβ.

Δεχόμενος τους λόγους των Άγίων Πατέρων, ὅτι αἱ θλίψεις παραχωροῦνται ἡμῖν «εἴτε εἰς κάθαρσιν και τής μικρᾶς ἰλύος, εἴτε εἰς βάσανον ἀρετῆς και πείραν φιλοσοφίας, εἴτε εἰς παιδευσιν των ἀσθενεστέρων ἐν ἐκείνῳ μανθανόντων τὸ καρτερεῖν, ἀλλά μὴ ἐκκακεῖν τοῖς πάθεσιν», ὁ μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος, ως τύπος του ἀρχιποίμενος Χριστοῦ, έβάδισε τὴν ἰδίαν σταυρικὴν ὁδὸν του ἁγιαστικοῦ πόνου, τὴν ὁποίαν βαδίζουν καθ' ἐκάστην χιλιάδες ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν τῇ κλίνῃ τής ἀσθενείας, διὰ νὰ παράσχη παραμυθίαν εἰς αὐτούς. Ἀληθῶς, ἡ καρτερία, ἡ ἀξιοπρέπεια και ἡ πίστις του ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου, ὑπολιμπάνοντος ὑπογραμμὸν και παράδειγμα ἡμῖν τοῖς περιλειπομένοις, συνεκίνησαν τὸ πανελλήνιον και πέραν αὐτοῦ.

Μετὰ συγκινήσεως κατὰ τὴν ἐξόδιον ταύτην στιγμήν ἐνθυμούμεθα τὴν ἐκ νεότητος ὀλοτελῆ ἀφιέρωσίν του εἰς τὸν Θεόν, τὴν λιπαρὰν μόρφωσιν και τὸ ὑψηλὸν ἦθος του, τὴν ἀφοσίωσιν αὐτοῦ εἰς τὴν λατρευτικὴν και λειτουργικὴν ζωὴν τής Ἐκκλησίας, τὸ νυχθημερὸν ἐπίμοχθον πρόγραμμα και τὸν ἀκάματον ζῆλον του, τὸν φλογερὸν κηρυκτικὸν και μυσταγωγικὸν λόγον του πρὸς τὸν λαὸν και πρὸς τὴν νεότητα, τὴν συμπάθειάν του πρὸς τοὺς πάσχοντας και ἐν ἀνάγκαις ὄντας, τὰς παρεμβάσεις του διὰ τὴν ἐπικράτησιν των πνευματικῶν ἀξιῶν, ἰδίᾳ τὴν προσήλωσίν του εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἰδιαιτερότητα και τὰς παραδόσεις του εὐσεβοῦς Γένους μας.

Ἐξ ἑτέρου, ἡ ἰκανὴ ὀργάνωσις και πολύπλευρος προσφορὰ αὐτοῦ και εἰς τὸν τομέα τής κοινωνικῆς και φιλανθρωπικῆς δράσεως θὰ μείνη εὐδιάκριτος. Διὰ ταύτης ὁ μακαριστὸς ἀδελφὸς και συλλειτουργὸς ἐπλούτισε τὴν Ἐκκλησίαν τής Ἑλλάδος, ἀλλὰ συγχρόνως συνέβαλε μεγίστως και εἰς τὴν σύσφιγξιν του πνευματικοῦ συνδέσμου μεταξὺ πασῶν των Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν και εἰς τὴν στήριξιν και στερέωσιν τής ἐν Ἀφρικῇ ἱεραποστολῆς. Χάρις εἰς αὐτὴν τὴν

δράσιν του ἡ Ἐκκλησία τής Ἑλλάδος ὑπῆρξε τὸ στήριγμα και ἡ παραμυθία του Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἀλλὰ και πλείστων ἄλλων ἐκτὸς Ἑλλάδος ἀναξιοπαθόντων ἀδελφῶν ἡμῶν, εἰς καιροὺς δυσχειμέρους και στιγμᾶς τραγικᾶς, ἐν Σερβία, Ρωσσία, Λιβάνῳ και πολλαῖς ἄλλαις ἐμπεριστάτοις περιοχαῖς. «Τίς πένησιν ἢ τὴν ψυχὴν συμπαθέστερος ἢ τὴν χεῖρα δαψιλέστερος» αὐτοῦ, «ὡς οἰκονόμος δὲ ἀλλοτρίων διενεεῖτο περὶ των ἰδίων, ἐπικουφίζων τὴν πενίαν εἰς δύναμιν», κατὰ τὸν Ἅγιον Γρηγόριον τὸν Θεολόγον.

Ἐκ παραλλήλου, ὁ ἀειμνηστὸς Ἀρχιεπίσκοπος, καίπερ τελῶν ἐν γονίμῳ και ζωηρῷ διαλόγῳ διὰ τὰ προκύπτοντα προβλήματα μετὰ τής Μητρὸς Ἁγίας του Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, ἐγγὺς ἐνίστε συγκρούσεων, κατὰ βάθος ἐσέβετο τὸν θεσμὸν του Οἰκουμενικοῦ Θρόνου και προσέβλεπεν εἰς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν τής Κωνσταντινουπόλεως ως πρὸς τὴν κιβωτὸν και τὴν εὐσεβῆ πηγὴν του Γένους, ἐκτιμῶν τὴν μακροαίωνα ἱστορίαν και πολύτιμον οἰκουμενικὴν προσφορὰν αὐτῆς.

Πεποίθαμεν, ὅτι νῦν ἐν οὐρανοῖς, ἀπηλλαγμένος των γῆινων, ἐπιθυμεῖ και εὐχεται νὰ κυριαρχῇ πάντοτε ἡ ἐνότης και ἡ σύμπνοια εἰς τὰς σχέσεις πασῶν των Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν και ἡ συνάθροισις Προκαθημένων και ἐκπροσώπων αὐτῶν πέραν του σκήνου αὐτοῦ ἐπιβεβαιοῖ τὴν βούλησιν τής ἡμετέρας Μετρούτητος προσωπικῶς και πάντων διὰ τὴν συνέχισιν αὐτῶν ὑπὸ τὸ πνεῦμα τουτο του ἀμοιβαίου σεβασμοῦ, ἀδελφικῆς ἐμπιστοσύνης και εἰρηνικῆς συμπορευσεως, διὰ τὴν καλλιέργειαν του ὁποίου φιλοτίμως και ἐπιτυχῶς εἰργάσθη.

Ὅμως, μακάριος ὅστις θησαυρίζει και διὰ τὴν αἰωνιότητα. Μακάριος και ὁ ἐκλιπών, διότι ἠυλογήθη νὰ διακρίνη πέραν των ἐπιγείων, νὰ ἐτοιμασθῇ διὰ τὰ ἐπέκεινα τής ἐπιγείου ζωῆς, τὰ αἰώνια και ἄφθαρτα, τὰ ὁποῖα θὰ συνοδεύουν αὐτὸν ἐς αἰεὶ. Ἡ Ἐκκλησία ὡς Σῶμα Χριστοῦ ἔχει κεφαλὴν Αὐτὸν τὸν ἴδιον, ὡς λέγει ὁ θεῖος Παῦλος: «Ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τής Ἐκκλησίας, και αὐτὸς ἐστὶ σωτὴρ του σώματος» (Ἐφεσ. 5, 23). Ἡμεῖς δὲ εἴμεθα διάκονοι Αὐτοῦ, «πάροικοι και παρεπίδημοι» (Α΄ Πέτρ. 2, 11), ἐρχόμεθα και παρερχόμεθα, μένομεν ἐν αὐτῇ ἵνα σωθῶμεν.

Διαπύρως, λοιπόν, και ἐκτενωῶς δεόμεθα, ὁμοῦ μετὰ πάντων των ἀδελφῶν Ἱεραρχῶν τής Ἐκκλησίας τής

Ἑλλάδος, τῶν ἁγίων Προκαθημένων καὶ ἐκπροσώπων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τῶν Ἐξοχωτάτων Ἀρχόντων τοῦ τόπου καὶ παντὸς τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν μοναχικῶν ταγμάτων, ἵνα ὁ Κύριος ἡμῶν «ὡς ὀλοκάρπωμα λογικόν, ἱερεῖον πνευματικὸν ἀντὶ νομικοῦ θύματος καλῶς δαπανώμενον» δεχθῆ τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας κόπους καὶ τὰς ὀδύνας τῆς ἀσθενείας τοῦ ἀοιδίμου ἀδελφοῦ. Ἄς εὐχηθῶμεν κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ ἐπίγειος βίος τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν διακόπτεται, ὑπὲρ

μακαρίας μνήμης, ἀναπαύσεως καὶ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ προπεμπομένου νῦν εἰς τὴν αἰωνιότητα μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδούλου.

Εὐχηθῶμεν ἵνα προσλάβῃ τὴν μακαρίαν αὐτοῦ ψυχὴν προθύμως ὁ φιλεύσπλαγχνος Δεσπότης καὶ Θεὸς ἡμῶν εἰς τὴν αἰωνίαν καὶ ἄλυπον ζωὴν, τὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, Ὡς ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἐπικήδειος στὸν Μακαριστὸ Χριστόδουλο

(Καθηδρικός Ναός Ἀθηνῶν,
31 Ἰανουαρίου 2008)

Ἀδελφοί,

Τὶς πρώτες πρωινὲς ὥρες καὶ πρὶν ἀκόμη φέξι τὸ φυσικὸ φῶς τοῦ οὐρανοῦ, στὸ Ἐκκλησιαστικὸ Κτίριο τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς κατοικίας στὸ Ψυχικὸ τῆς Ἀττικῆς, ἕνας ἱερός ἄνδρας, ἕνα πολύτιμο κόσμημα τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ στὴν Ἐκκλησία Του, ἀφῆκε τὴν τελευταία του πνοή, παραδίδοντας τὴν ψυχὴ του σὲ Ἐκείνον ποὺ τὴν εἶχε πλάσει. Ἐκπληκτοὶ οἱ θεράποντες ἰατροὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ δικοὶ του, στάθηκαν ἐνεοὶ μπροστὰ στὸν ἀνεπιθύμητο ἐπισκέπτη, τὸν θάνατο. Τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ ἀπὸ τοὺς παρόντες ἐπεσφράγισε τὸ «μυστήριον» τοῦ θανάτου. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χριστόδουλος ἦταν νεκρός.

Τὸ ὥρολόγιό τῆς ἱστορίας τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶχε σταματήσει. Σὰν τὸ φῶς μετὰ τὰ χαράματα, διαδόθηκε ταχύτατα ἡ εἶδηση τῆς ἐκδημίας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου, ποὺ ἦλθε καὶ ἐπάγωσε τὶς καρδιὰς τῶν Ἑλλήνων ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς ἐλληνικῆς πατρίδας καὶ ἐκτὸς αὐτῆς στὸν ἀπόδημο Ἑλληνισμό. Βαρύτατο τὸ πένθος, ἀνεκτίμητος ἡ ἀπώλεια, σκληρὸς ὁ ἀπορφανισμὸς, πανστρατιά οἱ δακρύνοντες γιὰ τὴ στέρησή τους ἀπὸ τὸν πνευματικὸ πατέρα, παλλαϊκὴ καὶ σὲ ἐπίπεδο θεσμικῶν καὶ διακεκριμένων προσωπικοτήτων ἡ ὁμολογία ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐστερήθη τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χριστοδούλου, ἀνδρὸς ἱεροῦ, εὐπαιδευτοῦ, ἐκκλησιαστικοῦ, εὐγενοῦς, χαρισματικοῦ, εὐτόλμου, φιλανθρώπου καὶ φιλοπάτριδος.

Ταυτόχρονα μὲ τὴν θλίψη, μέσα ἀπὸ τὰ ἀποθέματα τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος, ἀνέτειλε ἀπὸ τὶς ψυχὰς τῶν πιστευόντων Χριστιανῶν, κλήρου καὶ λαοῦ, ἡ καταφυγὴ στὸν αἰώνιο λόγο τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ γιὰ τὸν θάνατο· «Μὴ θαυμάζετε τοῦτο ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ἧ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς» (Ἰω. 5,28-29). Καὶ ὁ θεόπνευστος μέγας Ἀπόστολος Παῦλος συμβουλεύει· «Οὐ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν περὶ τῶν κεκοιμημένων, ἵνα μὴ λυπῆσθε καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα» (Α΄ Θεσσ. 4,13).

Πολύφωτος οὐρανὸς ἡ Ἐκκλησία ἀντιφεγγίζουσα τὴν δόξα τῆς μοναρχούσης στὸν κόσμον Τρισηλίου Θεότητος, στρέφει τοὺς προβολεῖς τῆς, διδακτικὰ, ἀποκαλυπτικὰ καὶ στὸν περίπυστο ἀρχιεπισκοπικὸ θρόνο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπου ὁ κεκοιμημένος Προκαθήμενος αὐτῆς Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος διέθεσε τὶς δωρεὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ἀνθρώπινα χαρίσματα, ποὺ μὲ τὴν σειρὰ τους ἀντανάκλουν πνευματικὰ πάνω στὰ ἑκατομμύρια τῶν ψυχῶν τοῦ πληρώματος τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας.

Κλίνουσα γόνυ σεβασμοῦ εὐγνωμοσύνης καὶ εὐχαριστιῶν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας αὐτῆς, πρὸς τὸν «μακαρίᾳ τῇ λήξει γενόμενον» ἀοίδιμο Ἀρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο, δημιουργεῖ καὶ ὀνομάζει σταθμὸ ἀναφορᾶς ὅλη τὴν ἀρχιεπισκοπεία του, στὴν ὁποία καταφαίνεται, «θεία συνάρσει» ἡ ἐξελίξιμη, προϊοῦσα καὶ εὐλογημένη παρὰ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν σκοπὸ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς τῆς.

Υπείκοντες στην παραδεδομένη τελετουργική τακτική της άγιας μας Έκκλησίας κατά τις ιερές έκδημιες των εκκλησιαστικών προσωπικοτήτων, να παρατίθενται συνοπτικῶς τὰ βιογραφικὰ αὐτῶν, παραθέτομεν τὰ ακόλουθα, ὡς μία συνοπτικὴ ἐνημέρωση:

Ὁ κεκοιμημένος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρὸς Χριστόδουλος, κατὰ κόσμο Χρῆστος Παρασκευαΐδης τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τῆς Βασιλικῆς, γεννήθηκε στὴν Ξάνθη τῆς Δυτικῆς Θράκης τὸ 1939. Τὸ 1941 ἡ οἰκογένειά του μετοικίζει στὴν Ἀθήνα. Στὴν Ἀθήνα ὁ Χριστόδουλος ἀναπτυσσόμενος πνευματικὰ μέσῳ τῶν κατηχητικῶν εὐκαιριῶν τῆς ἐνορίας τῆς ἁγίας Ζώνης Κυψέλης, ἐφοίτησε στὴ Λεόντειο Σχολὴ καὶ ἐσπούδασε στὴ Νομικὴ Σχολὴ (1956-1961) καὶ στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ (1962-1967) τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, μὲ βαθμὸ καὶ ἐκ τῶν δύο σχολῶν Ἀριστα. Ταυτοχρόνως σπούδασε βυζαντινὴ μουσικὴ στὸ Ὁδεῖο Ἀθηνῶν καὶ ἐπεδόθη στὴν ἐκμάθηση ξένων γλωσσῶν. Τὸ Μάρτιο τοῦ 1981 ἀναγορεύεται διδάκτωρ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἀπὸ τὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ἀκολουθήσας τὸν ἄγαμο ἐκκλησιαστικὸ βίον, τὸ 1961 ἐχειροτονήθηκε διάκονος καὶ τὸ 1965 πρεσβύτερος καὶ ὡς ἀρχιμανδρίτης τοποθετεῖται προϊστάμενος καὶ ἱεροκῆρυξ στὸν ἱερὸ Ναὸ τῆς Παναγίτσας Παλαιοῦ Φαλήρου, ὅπου ἀνέπτυξε πλουσιωτάτη ποιμαντικὴ καὶ ἱεραποστολικὴ δράση. Τὴν ἴδια περίοδο ἀναλαμβάνει, κατόπιν διαγωνισμοῦ, καθήκοντα γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ στὴ συνέχεια ἀρχιγραμματεύοντος αὐτῆς. Τὸν Ἰούλιο τοῦ ἔτους 1974 ἐκλέγεται Μητροπολίτης Δημητριάδος, μὲ ἔδρα τὸν Βόλο, ὅπου ἀναπτύσσει πλούσια καὶ πολισχιδὴ δράση, μὲ πρωτοβουλίες πού τὸ πρῶτον ἐφηρμόσθησαν σὲ τοπικὴ Ἐκκλησία. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τὸν ἐχρησιμοποίησε πολλάκις σὲ διαφόρους τομεῖς καὶ σὲ ἀποστολὲς μαζὺ καὶ μὲ ἄλλους Ἱεράρχες γιὰ σοβαρότατα ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας.

Χηρεύσαντος τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου τῶν Ἀθηνῶν, μετὰ τὴν ἐκδημία τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου κυροῦ Σεραφεῖμ Τίκα τὴν 10ῃ Ἀπριλίου 1998, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐξέλεξε τὸν ἀπὸ Δημητριάδος Μητροπολίτη Χριστόδουλο, τὴν 28ῃ Ἀπριλίου 1998, νομίμως καὶ κανονικῶς, Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλά-

δος, ὡς τὸν 19ο ἀπὸ τῆς Παλιγγενεσίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους Ἀρχιεπίσκοπο μὲ ἀπόλυτα νόμιμες, κανονικὲς, δημοκρατικὲς καὶ συνοδικὲς διαδικασίες καὶ μάλιστα ὑπὸ τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἀπὸ τὴν διαδικασία τῆς ἐνθρονίσεως τὴν 9ῃ Μαΐου 1998, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἐνθουσιώδεις ἐκδηλώσεις τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ καὶ πέραν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νομοκανονικῶν διατάξεων, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος κατέλιπε δύο μνημειώδη κείμενα πνευματικοῦ, ἐκκλησιαστικοῦ καὶ νομοκανονικοῦ περιεχομένου: α) τὸν ἐνθρονιστήριο λόγο του καὶ β) τὴν εἰσαγωγικὴ ὁμιλία του ἐνώπιον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν πρώτη σύγκληση αὐτῆς ὑπὸ τὴν προεδρία του τὴν 6ῃ Ὀκτωβρίου 1998. Τὰ δύο κείμενα αὐτὰ ἦσαν οἱ προάγγελοι καὶ προπομποὶ γιὰ τὶς ἐνέργειες, τὶς πρωτοβουλίες, τὶς ἐμπνεύσεις καὶ τὶς δράσεις τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου, ὁ ὁποῖος κυριολεκτικῶς ἐργαζόμενος νυχθημερόν καὶ κινούμενος πρὸς «πᾶσαν ἀναγκαίαν χρείαν» ἐπελήφθη ἐγκαίρως τῆς μεγάλης καὶ δυσχεροῦς ἀποστολῆς πού ἀπαιτεῖ τὸ εὐλογημένο, ἀλλὰ κοπιῶδες καὶ ριποκίνδυνο ἔργο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ σημαντικώτερο κατόρθωμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου εἶναι τὸ γεγονός ὅτι ἐτοποθέτησε τὴν Ἐκκλησία στὸ κέντρο τοῦ ἐνδιαφέροντος, τῶν προβληματισμῶν καὶ τῆς ἐπικαιρότητος. Μὲ τὸν μεστὸ λόγο, ἀλλὰ καὶ τὶς εὐφυεῖς παρεμβάσεις του σὲ θέματα καταλυτικὰ γιὰ τὴν πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ζωὴ τοῦ τόπου, κατώρθωσε νὰ ἀναδείξῃ τὶς θέσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ ὑποστασιάσῃ τὴν προσδοκία τῆς «ἄλλης φωνῆς» στὴν πολυφωνικὴ Βαβέλ τῶν διαφόρων σκοπῶν καὶ σκοπιμοτήτων. Πρῶτη φορὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ἀποκτᾷ κεντρικὴ θέση σὲ ὅλα τὰ δελτία εἰδήσεων τῆς Κυριακῆς, ἔστω καὶ ἀποσπασματικά. Πρῶτη φορὰ τὸ περιεχόμενο ἐκκλησιαστικῆς διδασχῆς γίνεται ἀντικείμενο αὐθορμητῶν καθημερινῶν συζητήσεων, ἔστω καὶ ἂν διατυπώνονται ἀντιρρήσεις ἢ ποικίλα σχόλια. Πρῶτη φορὰ δημιουργεῖται ἡ αἴσθησις στὴν ἑλληνικὴ κοινωνία ὅτι ὑπάρχει φωνὴ ἀδέσμευτη, ἔτοιμη νὰ διασαλπίσῃ τὸν λόγο τῆς ἀληθείας πού ἐλευθερώνει, τὸν λόγο τῆς λυτρώσεως πού εἰρηνεύει, τὸν λόγο τῆς ἐλπίδος πού ἀνανεώνει, χωρὶς νὰ ἀγνοοῦνται καὶ οἱ διατυπούμενες ἀντιρρήσεις.

Ὁ ἱερός Ἀπόστολος Παῦλος, ἐμπνεόμενος ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διδάσκει εἰδικότερα: «Ἐχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα, εἴτε προφητεῖαν, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως, εἴτε διακονίαν ἐν τῇ διακονίᾳ, εἴτε ὁ διδάσκων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ εἴτε ὁ παρακαλῶν ἐν τῇ παρακλήσει, ὁ μεταδιδούς ἐν ἀπλότητι, ὁ προϊστάμενος ἐν σπουδῇ, ὁ ἐλεῶν ἐν ἰλαρότητι» (Ρωμ. 12,6-8). Μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἀγιογραφικὴ διατύπωση, διὰ τῆς Χάριτος τοῦ ἁγίου Θεοῦ, μποροῦμε νὰ ἀναζητήσωμε τὴ Διακονία καὶ τὸν λόγο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου, ὡς ποιμένος ἐπισκόπου καὶ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὰ ξεχωριστὰ χαρίσματα, ἥτοι τὴν προνοητικότητα, τὴν πρόβλεψη, τὴν ἐκκλησιαστικὴ διακονία, τὴν διδασκαλία, τὴν προτροπὴ πρὸς τὸν ἐνάρετο βίο, τὴν πραγμάτωση ἀγαθῶν πράξεων μὲ ταπεινώση, τὴν ἐπιστασία καὶ ἐπιμέλεια γιὰ τὰ καλὰ ἔργα, τὴν ἄσκηση τῆς ἐλεημοσύνης μὲ χαρὰ καὶ προσήνεια.

Αὐτὸ τὸ εὐλογημένο πολὺπτυχο τῶν ἐκκλησιαστικῶν δραστηριοτήτων ὑπῆρξε προσφορὰ πρὸς τὸν διδάσκαλο, Λυτρωτὴ καὶ Σωτῆρα μας Χριστό, μὲ ἀναγωγή στὸν οὐράνιο Πατέρα, ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Κύριος διδάσκει: «Ἐάν τις ἐμοὶ διακονῆ τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ» (Ἰω. 12,26). Καὶ καθὼς ἐζήσαμε τὸν Ἀρχιεπίσκοπο ὅλημερίς, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰ μεσάνυκτα, νὰ μεριμνᾷ, νὰ σχεδιάζει, νὰ ἀγωνιᾷ, νὰ ἀνησυχεῖ γιὰ τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, τὸν ἐνοιώσαμε νὰ παίρνει ἀναπνοὴς ἐλπίδος, ἀφοῦ καὶ ἄλλους ἀδελφούς, κληρικούς καὶ λαϊκούς, κατέστησε στὰ χαρακώματα τοῦ χρέους, καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνει πρὸς ὅλους τοὺς λόγους τῶν ἁγίων Ἀποστόλων: «Ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν ἀδελφοί» (Πράξ. 6,4), γιὰ τὴν πορεία τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ πορεία τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας μας ὑπῆρξε μία συνεχῆς προσπάθεια, ἕνας ἀκάματος τρόπος ζωῆς, ἕνας σκληρὸς ἀγώνας, μιὰ εὐρηματικὴ ἀναζήτησις λύσεως στὰ προβλήματα ποὺ συνεχῶς ἀναφύονται, μιὰ ἀδιάκοπη σύγκρουση μὲ συμφέροντα καὶ παλαιᾶς πικρίας, ὑπῆρξε ἄμυνα καὶ ἐπίθεση στὰ μέτωπα τῆς ἀθεΐας, τοῦ ὕλισμοῦ καὶ κάποιων μοντέρνων ἰδεῶν, ὑπῆρξε ἐνίοτε πάλι πνευματικὴ μὲ τὴν ὕβρι καὶ τὴ συγκοφαντία. Καὶ μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἀτμόσφαιρα τῶν ἀγώνων καὶ τῆς ἀγωνίας, στάθηκε ὀρθίος, ἰσχυ-

ρός, νηφάλιος, προσηνὴς καὶ φιλικὸς «πάντα ἰσχύων ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι αὐτὸν Χριστῷ» (Φιλιπ. 4,13).

Μερικοὶ παράγοντες ἐπέκριναν, διεφώνησαν, ἀμφισβήτησαν, παρεξήγησαν, παρερμήνευσαν, καὶ γενικῶς προσεπάθησαν νὰ βλάψουν αὐτὸ τὸ ἔργο μὲ ταυτόχρονη ἀπόπειρα νὰ μειώσουν τὴν ἀκτινοβολία τῆς προσωπικότητος τοῦ δημιουργοῦ του. Κύρια αἰτία αὐτῆς τῆς στάσεως ἦταν ἡ προκατάληψη καὶ κάθε ἰδεολογία ἀντίθετη πρὸς τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ καὶ πρὸς τὴν Ὁρθόδοξη χριστιανικὴ παράδοση. Ἐπ' αὐτοῦ τοῦ φαινομένου, ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ἔρχεται λυτρωτικὸς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν: «Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν καὶ ὑμᾶς διώξουσιν, εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν· ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἶδασι τὸν πέμψαντά με» (Ἰω. 15,20-21). Ὅταν οἱ ἄνθρωποι δὲν πιστεύουν στὸ Χριστό, πῶς θὰ πιστεύσουν σ' αὐτοὺς ποὺ τὸν ὑπηρετοῦν; Ἡ θέσις αὐτὴ σὲ καμιὰ περίπτωση δὲν ἀποτελεῖ κατακύρωση τοῦ ἀλαθῆτος στοὺς ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας. Βεβαίως εἶναι πιθανὸ καὶ ἀνθρώπινο κάποτε νὰ λάβωμε μία ἀπόφαση ποὺ εἶναι λάθος, νὰ διατυπώσωμε μία ἐσφαλμένη ἄποψη ἢ ἐκτίμησις, ἢ ὁ ἐκάστοτε Ἀρχιεπίσκοπος ἢ κάποιος ἀπὸ μᾶς ὅλους. Ἄλλο αὐτὸ καὶ ἄλλο νὰ εἶναι κάποιος ἀντικείμενος ἐπὶ σκοπὸν γιὰ νὰ πυροβολοῦν ἀδιακόπως.

Εἶναι δὲ ἀληθὲς ὅτι ὁ Μακαριώτατος, ὡς ἀκάματος διάκονος τοῦ λόγου, ὑπῆρξε πάντοτε διαλεκτικὸς, πάντοτε ἔτοιμος γιὰ ἐσωτερικὸ διάλογο, ὅταν ὠμιλοῦσε ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ἢ τοῦ βήματος, γιὰ προφορικὸ ἢ γραπτὸ διάλογο, ὅταν διελέγετο δημόσια, γενικῶς σὲ κάθε μορφῆς καλοπροαίρετη συζήτησις. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος οὔτε αὐταρχικὸς ἦτο, οὔτε δογματικὸς, οὔτε ἀπόλυτος, οὔτε ἐπίμονος, οὔτε ἀνυποχώρητος, οὔτε ἀσυμβίβαστος. Ἐκεῖ ὅπου ὁ λόγος του ἀνεδεικνύετο σθεναρός, ἦτο βεβαίως εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ στίς ἀλήθειες τῆς Ὁρθόδοξου πίστεώς μας, στὰ ἀπὸ αἰῶνων ἰσχύοντα δικαιώματα τῆς Ἐκκλησίας καὶ στὴν ἑλληνορθόδοξη πολιτιστικὴ μας παράδοση. Ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῶν διελέγετο ὁ Χριστόδουλος, διότι διέθετε ἐπιχειρήματα, γνώση καὶ ἀδιαμφισβήτητὴ ἱκανότητα λόγου. Κάποτε διεκήρυξε· «Μερικοὶ μὲ λένε ἐθνικιστὴ καὶ ἄλλοι λαϊκιστὴ. Λάθος. Οὔτε ἐθνικιστὴς εἶμαι οὔτε λαϊκιστὴς. Ὑπηρετῶ καὶ ἀγαπῶ τὴν

Ἐκκλησία μας μὲ ὅλες μου τίς δυνάμεις. Ἀγαπῶ καὶ τὴν πατρίδα μας τὴν Ἑλλάδα, τὴν ἔνδοξη χώρα μας».

Ὅταν ὁ ἱερός αὐτὸς ἄνδρας ὠμιλοῦσε καὶ ὑπεραμύνετο τῶν δικαιωμάτων τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἢ ψυχὴ του φλεγόταν ἀπὸ ἐνθουσιασμό καὶ ἀπὸ φρόνημα χρέους καὶ δυνάμεως ὑπὲρ τῆς κιβωτοῦ τῆς σωτηρίας, «ἦν ὁ Κύριος περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος». Κορώνα τοῦ λόγου του ἡ Ἐκκλησία, σκήπτρο ὁ τίμιος τοῦ Κυρίου Σταυρός, δῶρο του ἡ εὐλογία, κατάστιχο αἰῶνιο τὸ Ἱερό Εὐαγγέλιο, πνευματικὸ ἔνδυμα ἢ ἑλληνορθόδοξη παράδοση καὶ ἐλπίδα του ἢ αἰωνιότητα.

Ἐξειδίκευε δὲ τὸν λόγο του ὅταν ἀπευθυνόταν πρὸς τὴν νεότητα, στοὺς μαθητὲς τῆς μέσης παιδείας, στοὺς φοιτητὲς ὅλων τῶν ἐπιστημῶν, πρὸς τοὺς ἐργαζομένους νέους, πρὸς τὰ στρατευμένα νειάτα, ἐκφωνώντας προσκλητήριο γιὰ νὰ δώσουν ὅλοι τὸ «παρὼν» τοῦ σεβασμοῦ στὴν Ἐκκλησία καὶ νὰ δροσιστοῦν μὲ τὰ οὐράνια νάματα αὐτῆς καὶ νὰ γευθοῦν τὰ ἱερά μυστήρια τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ. Ἐνα προσκλητήριο δυνατὸ γιὰ νὰ προσεγγίση τίς νεανικὲς καρδιές, χωρὶς διακρίσεις καὶ χωρὶς ἐξωτερικὲς προϋποθέσεις. Καὶ τοὺς ἐκέρδισε χάριν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας.

Ἡ προσφορά του στὸν τομέα τῆς ἐκκλησιαστικῆς φιλανθρωπίας καὶ ἀγάπης ὑπὲρ ὅλων ἀδιακρίτως, ὅσοι εἶχαν βιοτικὲς ἀνάγκες ἀπαιτεῖ ξεχωριστὴ μελέτη καὶ παρουσίαση. «Ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρὰ ἐστὶ» διεκήρυττε. Ἐξασφαλίστε φαγητὸ στοὺς ἀπόρους, στέγη στοὺς ἄστεγους, κάθε βοήθεια στοὺς μετανάστες, συμβούλευε τοὺς συνεργάτες του ἱερεῖς καὶ λαϊκούς.

Ἐνας ἄλλος πλούσιος ἀγρός πνευματικῆς οἰκοδομῆς τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἦταν ἡ συγγραφικὴ του παραγωγή, τοῦ ὁποῦ δρέπει τοὺς καρπούς ὁ ἀναγνώστης ἀναδιφώντας σὲ βιβλία καὶ σὲ φυλλάδια ποὺ φθάνουν τίς 198 ἐκδόσεις, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δημοσιογραφικὰ ἄρθρα. Ὁ λόγος του πάντοτε μεστός, σαφής, ἐναργής, οἰκοδομημένος σὲ γερὰ θεμέλια. Καὶ μέσα ἀπὸ τὸν πλοῦτο τῆς παραγωγῆς, τῆς καρδιάς καὶ τοῦ νοῦ, ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ μας, ἀναδυόταν πάντα ἡ μεγάλη ἀγάπη του γιὰ τὴν πατρίδα μας, γιὰ τὴν Ἑλλάδα μας, γιὰ τὸν πολιτισμὸ μας, γιὰ τὴν λαϊκὴ μας παράδοση, γιὰ τὴν ἱστορία

μας, γιὰ τὴν ἐθνικὴ μας ἐνότητα καὶ τὴν νεοελληνικὴ δημιουργικότητά μας.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος ὑπῆρξε ἕνας ξεχωριστὸς ἐκκλησιαστικὸς ἄνδρας καὶ εἰλικρινὴς Ἑλληνας. Ὑπῆρξε ἕνας χλοερὸς λειμώνας, μὲ ἀλλεπάλληλες καρποφόρες φῦτρες ποὺ βλαστάνουν καὶ καρποφοροῦν συνεχῶς, μέσα ἀπὸ τὸν πλούσιο προφορικὸ καὶ γραπτὸ λόγο. Μιὰ σύγχρονη πατερικὴ φυσιογνωμία, χρυσοστομικοῦ τύπου, ὑπόδειγμα τέλειου λειτουργοῦ τῶν ἱερῶν μυστηρίων καὶ ἱεροφάντης γνήσιος. Ὁ Χριστόδουλος ὑπῆρξε μιὰ ἀδιαμφισβήτητη ἡγετικὴ φυσιογνωμία, ποὺ ὠμίλησε στὶς ἀκοὲς καὶ στὶς καρδιές τῶν Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων καὶ ὁλόκληρη ἢ ἑλληνικὴ κοινωνία ἀνταποκρίθηκε στοὺς προβληματισμοὺς καὶ στὶς προτροπές του. Ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία ἔβαλε τὴν ὑπογραφή της, μετὰ σεβασμοῦ στὸ Χριστόδουλο, μὲ τὴν συμπαράστασή της στὴν ἀρρώστιά του, καὶ μὲ τὸ παλλαϊκὸ προσκύνημα αὐτῶν τῶν ἡμερῶν μὲ πλατεία, ἀνθρώπινη παρουσία, ποὺ ξεκινούσε ἀπὸ τὸν σολέα τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ, διέτρεχε τὴν Ἐκκλησία, συνεχιζόταν στὴν πλατεία καὶ ἐφθανε μέχρι τὴν ἀνηφοριὰ τῆς ὁδοῦ Μητροπόλεως. - Ξένον θέαμα ... Εὗγε σου Ἑλληνικὲ Λαέ μας.

Παναγιώτατε Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα κ.κ. Βαρθολομαῖε, βεβαιωθῆτε τούτη τὴν ὥρα ὅτι ὁ ἀδελφός μας ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος Σᾶς ἀγαποῦσε καὶ Σᾶς ἐσέβeto βαθύτατα, μέσα ἀπὸ τὰ φίλτρα τῆς καρδιάς του. Καὶ Σᾶς καὶ τοὺς Ἐπισκόπους τοῦ Θρόνου ὅλους καὶ τὸ σεπτὸ καὶ πανένδοξο Οἰκουμενικὸ μας Πατριαρχεῖο καὶ ὅλον τὸν ἀπανταχοῦ Ἑλληνισμό. Σᾶς ἀγαποῦσε, ὅπως καὶ Σεῖς μᾶς ἀγαπᾶτε, καὶ Σᾶς ἐσκέπτετο πολὺ ὁ Χριστόδουλος. Τὸ μικρὸ διάλειμμα τῆς πίκρας τὴν Ἀνοιξὴ τοῦ 2004 ἄς ξεχασθῆ γιὰ πάντα μέσα στὴ λήθη καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοῦ μας ἄς μᾶς ἐνώνη ὅλους καὶ ἐδῶ καὶ στὴν αἰωνιότητα.

Ἡ σεπτὴ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συγκροτουμένη ὑπὸ τῶν ἑβδομήκοντα ἐννέα Σεβασμιωτῶν Ἀρχιερέων καὶ Μητροπολιτῶν αὐτῆς, ὡς ἢ κορυφαία διοικητικὴ καὶ πνευματικὴ Ἀρχὴ αὐτῆς, μετὰ τοῦ ἀνά τὴν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ καὶ τίς Ἱερεῖς Μητροπόλεις εὐσεβεστάτου ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ εὐλαβεστάτου Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, δέεται τῆς ὑπερουσίτου, ὑπεραγάθου καὶ παντοδυνάμου Ἀγίας Τριάδος ὁ-

πως αναπαύση την ψυχή του κεκοιμημένου πνευματικού πατρός και αδελφού μας Χριστοδούλου Ἀρχιεπισκόπου «ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου ἐν χώρᾳ ζώντων, εἰς βασιλείαν οὐρανῶν, ἐν παραδείσῳ τρυφῆς διὰ τῶν φωτεινῶν ἀγγέλων του εἰσάγων αὐτὸν εἰς τὰς ἀγίας του μονὰς, συνεγείρων καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ ἣν ὤρισε, κατὰ τὰς ἀγίας του καὶ ἀψευδεῖς ἐπαγγελίας».

Μὴ θαναμάζετε ἀδελφοί, ὅτι ἐπὶ τῆς γῆς χωριζόμεθα ἀπὸ τοῦ σεβαστοῦ καὶ προσφιλοῦς μας Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου. Μετὰ τὴν ἐξαγιαστικὴ δοκιμασία του ἐκ τῆς ἀσθενείας καὶ τῶν πολλῶν πόνων καὶ κόπων, ὁ Χριστόδουλος μας «εὐάρεστος τῷ Θεῷ γενόμενος, ἠγαπήθη καὶ ζῶν μεταξὺ ἀμαρτωλῶν μετετέθη. Ἡρόπαγη μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ... Ἀρεστὴ γὰρ ἦν Κυριῷ ἡ ψυχή αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἔσπευσεν ἐκ μέσου πονηρίας».

Καὶ θὰ περατώσω τὸν παρόντα ἐπικήδειο λόγο μὲ τὸν ἐπίλογο ἀπὸ τὸν Ἐπιτάφιο Λόγο τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου «εἰς τὸν Μέγαν Βασιλείον», σὲ μετάφραση.

«Αὐτὰ εἶναι τὰ λόγια μου γιὰ σένα, ἀγαπητὲ Χριστόδουλε, μὲ γλῶσσα γλυκειά, πού σοῦ ἦταν κάποτε ἰσότιμη καὶ συνήλικος. Ἐὰν ἐπλησιάσαμε τὴν ἀξία σου εἶναι τοῦτο δικό σου χάρισμα. Ἐχοντας τὸ θάρ-

ρός μου προστὰ σέ σένα ἔστησα τὸν λόγο μου γιὰ χάρη σου. Ἐὰν ὅμως ἔμεινα πολὺ πολὺ μακρὰ ἀπὸ ὅ,τι ἠλπίζα, τί πρέπει νὰ ὑποστῶ ἀφοῦ ἔτσι κι ἄλλιῶς μὲ δοκιμάζει ἡ ὠριμότητα τῆς ἡλικίας καὶ ἡ μεγάλη ἀγάπη μου γιὰ σένα. Ἀλλὰ τὸ κατὰ δύναμη εἶναι ἀγαπητὸ καὶ στὸ Θεό. Σὺ μᾶς παρακολουθεῖς ἀπὸ ψηλά, θεϊκὲ φίλε καὶ σεβαστέ, καὶ τὴν δοκιμασία τῆς σαρκὸς πού μᾶς ἔδωσε ὁ Θεὸς νὰ μᾶς παιδαγωγῇ, ἢ σταμάτησέ τὴν μὲ τὶς πρεσβεῖες σου ἢ κάνε μας νὰ τὴν ὑπομένουμε μὲ δύναμη. Ὅλη μας τὴν ζωὴ, μὲ τὴν προσευχή σου, ὀδήγησέ τὴν πρὸς τὸ καλύτερο. Ὅταν δὲ μετατεθοῦμε ἀπὸ ἐδῶ δέξου μας ἐκεῖ στὶς δικές σου σκηνές, ὥστε μαζὺ ζώντας καὶ μαζὺ θεωρώντας τὴν ἀγία καὶ μακαρία Τριάδα, καθαρότερα καὶ τελειότερα ἀπὸ ὅσο τὴν αἰσθανθήκαμε ἐδῶ, νὰ σταθοῦμε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο τῆς ἐπιθυμίας μας καὶ νὰ λάβωμε αὐτὴ τὴν ἀνταπόδοση γιὰ ὅσες ἐπιθέσεις δεχθήκαμε καὶ γιὰ ὅσους ἀγῶνες ἐκάναμε. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος μου γιὰ σένα. Ἐμᾶς ὅμως ποιὸς θὰ μᾶς ἐπαινέσῃ ὅταν ἐγκαταλείψωμε τὴν ζωὴ μετὰ ἀπὸ σένα; Ἄν βέβαια κατορθώσωμε κάτι ἄξιο ἐπαίνου γιὰ τὸν Κυριό μας Ἰησοῦ Χριστό στὸν ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνας. Ἀμήν».

Ἐπικήδειος Λόγος

(Καθεδρικός Ναός Ἀθηνῶν,
31 Ἰανουαρίου 2008)

Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεδρε τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας,
Παναγιώτατε Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα,

Ἡ ἐκδημία τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας γεμίζει τὶς καρδιές ὄλων μας μὲ θλίψη, ὄχι μόνο διότι ἔφυγε ἀπὸ κοντά μας ἓνας ἄνθρωπος πὸν τὸ τελευταῖο διάστημα δοκιμάστηκε σκληρά, ἀλλὰ καὶ γιατί τὸ χριστεπώνυμο πλήρωμα ἔχασε ἓναν ποιμέναρχη, ἓναν πνευματικὸ ταγὸ μὲ ἀκτινοβολοῦσα προσωπικότητα, πὸν μὲ τὸν λόγο καὶ τὸ ἔργο του ἄφησε ἀνεξίτηλα σημάδια στὸν δημόσιο βίον τῆς χώρας. Αὐτὴ τὴν ψυχικὴ ταύτιση ὀλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶμαι βέβαιος ὅτι διερμηνεύω σήμερα ὡς Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων.

Ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος συνδύαζε τὸν γλαφυρὸ λόγον μὲ τὴ δυναμικὴ καὶ ἀσυμβίβαστη πράξη. Τόσο στὸν προσωπικὸν βίον, ὅσο καὶ στὴν ἐκκλησιαστικὴν του διακονία, ὁ ἀναπαυόμενος βίωσε στὴν πληρότητά του τὸ πνεῦμα τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, θέτοντας ἑαυτὸν ἀόκνως στὴν ὑπηρεσία τοῦ ποιμνίου. Πνεῦμα ἀνήσυχο καὶ εὐρύ, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐφοδιάστηκε ἀπὸ τὴ νεαρὴ ἀκόμη ἡλικία μὲ πολὺπλευρὴ μόρφωση καὶ οὐσιαστικὴ καλλιέργεια: πτυχιούχος τῆς Νομικῆς καὶ Διδάκτωρ τῆς Θεολογίας, γνώστης τεσσάρων ξένων γλωσσῶν, συγγραφέας πλήθους ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων καὶ μελετῶν, ὁ γεννημένος στὴ γῆ τῆς Θράκης Ἀρχιεπίσκοπος διέθετε ἓνα στέρεο καὶ ὀλοκληρωμένο γνωστικὸ ὑπόβαθρο, τὸ ὁποῖο ἀναδεικνυόταν σὲ κάθε δημόσια παρουσία του.

Ἀπὸ τὸ 1998, ὁπότε καὶ ἀνακηρύχθηκε Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ὁ πολυσχιδὴς αὐτὸς ποιμέναρχης, πιστὸς στὸ ὄραμα μιᾶς δυναμικῆς καὶ μαχόμενης Ἐκκλησίας, κατάφερε νὰ φέρει τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος πρὸ κοντὰ στὸν ἀπλὸ ἄνθρωπον καὶ τὰ καθημερινὰ του προβλήματα. Ἐγκαθίδρυσε μίαν στενὴν ἐπικοινωνία ἀνάμεσα στοὺς πιστοὺς καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς λειτουργούς, στηριγμένη στὴν εὐλικρίνεια καὶ τὴν ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη. Ἡ ἀπλότητα, ἡ εὐθύτητα τῶν λόγων του καὶ τὸ γνήσιο ἐνδιαφέρον του γιὰ τὸν κάθε πάσχοντα ἄνθρωπον κατάφεραν νὰ ἀγγίξουν τὶς καρδιές τῶν Ἑλληνίδων καὶ τῶν Ἑλλήνων. Τὸ ἐπικοινωνιακὸ του χάρισμα ἀνοιξε νέες προοπτικὲς γιὰ ἓναν ἐποικοδομητικὸν διάλογον σὲ κρίσιμα σύγχρονα ζητήματα. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή, διαφάνηκε τὸ ὄραμά του γιὰ τὴ σύγχρονη ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας σὲ μίαν περίοδο πολλαπλῶν προκλήσεων καὶ ραγδαίων ἀλλαγῶν: μὲ αἴσθημα εὐθύνης, προέβαλε τὴν ἀνανέωση τόσο τῆς ἐσωτερικῆς λειτουργίας τῆς Ἐκκλησίας, ὅσο καὶ τῆς σχέσης τῆς μὲ τὴν κοινωνία. Μὲ ζῆλον καὶ ἐργατικότητα ἀγωνίστηκε σὲ ὅλη τὴν ἀρχιερατικὴν του θητεία νὰ συνθέσει τὴ λειτουργικὴ ζωὴ μὲ τὴν κοινωνικὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε νὰ μὴν εἶναι «τὸ θεωρητικὸν ἀκοινωνήτον καὶ τὸ πρακτικὸν ἀφιλοσόφητον», ὅπως ἀναφέρει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος.

Ἡ βαθιὰ κοινωνικὴ εὐαισθησία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ οἱ ἀνθρωπιστικὲς ἀξίες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἐνεπνέετο, ἀπετέλεσαν τὸ ἐφαλτήριο γιὰ τὸ κοινωνικὸν του ἔργο. Ἡ μέριμνά του γιὰ τοὺς τοξικομανεῖς, ἡ συμπαράσταση πρὸς τοὺς πρόσφυγες, τὴν κακοποιημένη γυναῖκα, τὴν ἄγαμη μητέρα καὶ τὰ θύματα

Στιγμιότυπο από την εξόδιο ακολουθία του μακαριστού Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κυρού Χριστοδούλου.

της παράνομης διακίνησης ανθρώπων αποτελούν μερικές μόνο από τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, που έγιναν δέκτες της φιλεύσπλαχνης διακονίας του Μακαριστού Αρχιεπισκόπου. Η ποιμαντική θητεία του στην ηγεσία της Εκκλησίας συνοδεύτηκε από τη δημιουργία δικτύου βρεφονηπιακών σταθμών και την ίδρυση της «Στέγης της Μητέρας», για τη στήριξη της εργαζόμενης γυναίκας, τις δωρεάν ιατρικές και νομικές υπηρεσίες μέσω του «Κέντρου Στήριξης Οικογένειας», τη βοήθεια προς τους άπορους και τις πολύτεκνες οικογένειες, την παροχή οργανωμένων συσσιτίων για περίπου 3.000 άτομα την ημέρα από την Αρχιεπισκοπή, τη δημιουργία «Στεγών Γερόντων» για τα άτομα της τρίτης ηλικίας, και πολλές άλλες πρωτοβουλίες, που συνθέτουν ένα ολοκληρωμένο δίκτυο ανθρωπιστικής προσφοράς.

Η ανθρωπιστική δράση της Εκκλησίας της Ελλάδος επί των ημερών του επεκτάθηκε σε πολλές γωνιές

του πλανήτη μέσω της Άλληλεγγύης, εκφράζοντας την αγάπη της Έλληνικής Ορθοδόξου Εκκλησίας και του έλληνικού λαού προς δοκιμαζόμενους λαούς του κόσμου και προσδίδοντας διεθνή αναγνώριση στην Εκκλησία μας.

Άλλωστε, ο Αρχιεπίσκοπος ούδέποτε είχε άγκυλώσεις και έσωστρέφειες. Αντιθέτως, παρέμενε πάντοτε νούς ανοικτός και δεκτικός στις προκλήσεις των καιρών, φροντίζοντας για την ενίσχυση του ρόλου της Ορθοδοξίας στον κόσμο και προβάλλοντας με συνέπεια την Ορθόδοξη παράδοση και μαρτυρία στα ευρωπαϊκά και διεθνή fora.

Όστόσο, παρά την ανοικτή ματιά προς τον κόσμο, πάντοτε μέσα στην καρδιά του Αρχιεπισκόπου φώλιαζε ή βαθιά αγάπη του για την Ελλάδα, ως διαχρονική πολιτιστική οντότητα, ως κοιτίδα ύψηλων αξιών και ως συνέχεια μιᾶς ανυπέρβλητης πνευματικής παρακαταθήκης. Ο Προκαθήμενος της Εκκλησίας της

Ἑλλάδος μὲ παρηγοσία καὶ τόλμη τοποθετήθηκε συχνὰ γιὰ τὰ ἔθνικα ζητήματα τῆς χώρας, τονώνοντας τὴν αὐτοπεποίθηση καὶ τὴν αἰσιοδοξία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁ πηγαῖος δυναμισμὸς καὶ ὁ ἀνυπόκριτος αὐθορμητισμὸς του, τοῦ ἐπέτρεπαν νὰ παρεμβαίνει στὶς ἐξελίξεις, ἐνστερνιζόμενος ἀκράδαντα τὴν ἰδέα τῆς ἄρρηκτης σχέσεως τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὰ ἱστορικὰ πεπρωμένα τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος πίστευε στὴ νέα γενιά, μὲ τὴν ὁποία ἐπεδίωκε διαρκῶς νὰ βρῆσθεταί σὲ ἐπικοινωνία, μιλώντας τὴ δική της γλῶσσα. Ἡ συγκίνησή του ἦταν ἐμφανὴς κάθε φορὰ πὺν ἐρχόταν σὲ ἐπαφή μὲ τοὺς νέους μας, κάθε φορὰ πὺν τὰ παιδιά, μὲ ὄλο τὸν αὐθορμητισμὸ καὶ τὴν ἀθωότητα πὺν τὰ διακρίνει, ἐξέφραζαν τὴν ἄδολη ἀγάπη καὶ τὴν ἐπιδοκιμασία τους πρὸς τὸ πρόσωπό του. Σταθερὴ μέριμνά του ἦταν νὰ φέρει τοὺς νέους καὶ τὶς νέες κοντὰ σὸ λόγο τῆς Ἐκκλησίας, νὰ τοὺς συμπαρασταθεῖ στὰ ψυχικά, συναισθηματικά καὶ ὑπαρξιακά τους ἀδιέξοδα, νὰ τοὺς προσφέρει ὑγιῆ πρότυπα πρὸς μίμηση, νὰ τοὺς νουθετήσει καὶ νὰ τοὺς καθοδηγήσει μὲ πατρικὴ

στοργὴ καὶ εἰλικρινῆ ἀγάπη. Τὸ ἐνδιαφέρον του αὐτὸ ἐκφράστηκε ἔμπρακτα μὲ μιὰ σειρά ἀπὸ πρωτοβουλίες γιὰ τὴ στήριξη τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας.

Ἡ ἴδια ψυχικὴ δύναμη καὶ τὸ ἴδιο ἄκαμπτο φρόνημα πὺν τὸν διέκριναν σὲ ὄλο τὸν δημόσιο βίο του χαρακτηρίσαν καὶ τὴ στάση του ἀπέναντι στὴν προσωπικὴ του δοκιμασία, στέλνοντας ἕνα μοναδικὸ μήνυμα θάρρους καὶ ἀξιοπρέπειας σὲ ὄλους μας.

Ἀποχαιρετώντας τὸν σημαντικὸ αὐτὸ πνευματικὸ ἡγέτη, ἐκφράζω ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ ὄλων τῶν Ἑλληνίδων καὶ τῶν Ἑλλήνων, τὴ βαθιὰ μας εὐγνωμοσύνη. Ὁ ἀναπαυόμενος ἱεράρχης πέρασε πλέον στὴ χορεία τῶν ἀθανάτων, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸν πάνδημο θρῆνο ὀλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Καὶ ἡ Ἑλλάδα, ἡ χώρα πὺν τόσο βαθιὰ ἀγάπησε καὶ ὁ ἴδιος ἀνιδιοτελῶς ὑπηρετήσε, τοῦ ἀνταποδίδει τὴν ἀγάπη, διατηρώντας στὴ μνήμη ὄλων μας τὴν ἀκτινοβολοῦσα φυσιογνωμία, τὸν φλογερὸ λόγο καὶ τὴν πολύτιμη παρακαταθήκη του, τὸ ἴδιο τὸ ἔργο του.

Ἄς εἶναι αἰωνία του ἡ μνήμη.

**Ἐπικήδειος
ὁμιλία γιὰ τὸν
Μακαριστὸ
Ἀρχιεπίσκοπο
Ἀθηνῶν καὶ
πάσης Ἑλλάδος
κυρὸ Χριστόδουλο**

(Καθεδρικός Ναός Ἀθηνῶν,
31 Ἰανουαρίου 2008)

Τοῦ
Προέδρου τῆς Βουλῆς
τῶν Ἑλλήνων
κ. Δημητρίου Σιούφα

Ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, ὁ Οἰκουμενικὸς Ἑλληνισμὸς, ἡ Ὁρθοδοξία, ὁ Χριστιανικὸς Κόσμος ὁλόκληρος συναντῶνται, σήμερα, στὸν τελευταῖο ἀποχαιρετισμὸ τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστόδουλου.

Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων ἀπευθύνει τὸ ὕστατο χαιρε

- στὸ μεγάλο ταγὸ τῆς Ἐκκλησίας,
- στὸ μεγάλο Ἑλληνα.

Ἐκπροσωπώντας ὅλες τὶς πτέρυγες τῆς Βουλῆς καταθέτω τὸν ὀφειλόμενο φόρο τιμῆς, καταθέτω τὸν καθολικὸ σεβασμὸ στὸν πνευματικὸ Ἠγέτη ποὺ ἔθεσε

- στὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας,
- στὴν ὑπηρεσία τῆς Πατρίδας,
- στὸ χρέος πρὸς τὴν Κοινωνία μας,
- τὰ σπάνια χαρίσματά του, τὶς ἐξαιρετικὲς ἰκανότητές του, τὴ μεγάλη δύναμη τῆς ψυχῆς του.

Οἱ παρακαταθῆκες του ἄγγιξαν τὶς καρδιές ὅλων.

- Ἡ εὐθύτητα τῶν λόγων του,
- ἡ ἀφοσίωσή του σὲ ὅ,τι ἐτάχθη νὰ διακονεῖ,
- ἡ βαθειὰ ἀγάπη του γιὰ τὴν Ἑλλάδα,

ἄφησαν διδαχὲς γιὰ ὅλους μας. Ἡ καρτερικὴ πορεία στὸν προσωπικὸ Γολγοθᾶ του καὶ ἡ πρόωρη ἀπώλειά του συγκλόνισαν τὴ Χώρα.

«Ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος», ὑπογράμμισε ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Νέας Δημοκρατίας, στὴν Εἰδικὴ Ἑκτακτὴ Συνεδρίαση τῆς Βουλῆς, «ἐπέμεινε στὸ ἄνοιγμα τῆς Ἐκκλησίας στὴν Κοινωνία καὶ ἰδιαίτερα στὴ νεολαία. Μὲ τὴ συμπεριφορὰ καὶ τὶς πρωτοβουλίες του ἔριξε τείχη καὶ ἀμφισβήτησε στερεότυπα. Δίδαξε πολλὰ καὶ συμβόλισε περισσότερο».

«Ἐπῆρξε», τόνισε ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Πανελληνίου Σοσιαλιστικοῦ Κινήματος, «ξεχωριστὴ προσωπικότητα, πνευματικὸς ἡγέτης, χαρισματικὸς ἄνθρωπος. Μαχητὴς καὶ λόγιος, μὲ πηγαῖο πάθος καὶ ἀνοικτὸ πνεῦμα, εὐαίσθητος δέκτης τῆς ἐποχῆς».

«Ἦταν», ὑπογράμμισε ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, «ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ποὺ πέρασε τὴν εἴσοδο τῶν Γραφείων τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος, ξεπερνώντας προκαταλήψεις ποὺ ὑπῆρχαν γιὰ χρόνια».

«Κρατοῦμε», εἶπε ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Συνασπισμοῦ τῆς Ριζοσπαστικῆς Ἀριστερᾶς, «τὴ μεγάλη ἀγάπη του γιὰ τὸ ποιμνιὸ του καὶ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, τὸ χάρισμά του, τῆς ἀμεσης καὶ ζεστῆς ἐπικοινωνίας του μαζί τους, ἰδιαίτερα μὲ τοὺς νέους, τὸ ἀμείωτο ἐνδιαφέρον του γιὰ τὴ γλῶσσα, τὶς παραδόσεις καὶ τὸν πολιτισμὸ τοῦ Λαοῦ μας».

«Δίδαξε», ἐπεσήμανε ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Λαϊκοῦ Ὁρθόδοξου Συναγερομῶ, «ἦθος καὶ ἀγωνιστικὸτητα καὶ ἔγινε σημεῖο ἀναφορᾶς γιὰ τοὺς νεότερους. Ἦταν, πράγματι, αὐτὸ ποὺ ἔλεγε ὁ ἴδιος: Ἦταν ὁ Χριστόδουλός μας».

Ἡ πεποίθηση τῶν Ἑλλήνων εἶναι κοινὴ: Ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος ὑπηρετήσε μὲ ὄραμα τὴν Ἐκκλησία, μὲ πίστη τὴν Ἑλλάδα, μὲ ἀφοσίωση τὸ Ἔθνος, μὲ ἀγάπη τὸν ἄνθρωπο. Ἡ πίστη του ἀκτινοβολοῦσε!

Στιγμιότυπο με την πολιτειακή και πολιτική ηγεσία προΐ της σορού του μακαριστού Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδοῦλου, κατὰ τὴν ἐκφώνηση τῶν ἐπικηδεῶν λόγων.

Ἡ ἀφοσίωσή του ἐνδυνάμωνε! Ἡ θέρμη του ζωογονοῦσε! Ἀγαπήθηκε ἀπὸ τὸ Λαό, ἀγαπήθηκε ἀπὸ τὶς νέες καὶ τοὺς νέους μας, πού τόσο ἀγάπησε. Πλησίασε καὶ ἔφερε πιὸ κοντὰ στὴν Ἐκκλησία τὴ νέα γενιά. Ἔφερε τὴν Ἐκκλησία στὴ σύγχρονη ἐποχὴ καὶ τὸ σύγχρονο ἄνθρωπο στὴν Ἐκκλησία. Ἔσκυψε στὰ καθημερινὰ προβλήματα τῆς Κοινωνίας καὶ στὶς ἀγωνίες τῆς νέας γενιᾶς. Τόλμησε νὰ συγκρουστεῖ μὲ τὸν κυνισμό τῆς ἐποχῆς καὶ τὶς ἀντιλήψεις πού ἀπομακρύνουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Κατήλυθε τὴ θρησκεία πλησιέστερα στὴ ζωὴ τῶν Ἑλλήνων. Πέρασε τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὸν 20ὸ στὸν 21ο αἰῶνα,

- μὲ ἔμπνευση,
- μὲ ὄραμα,
- μὲ ἔργο.

Ἀνέδειξε τὴν Ἐκκλησία σὲ σημαντικό παράγοντα τῆς ἐθνικῆς καὶ κοινωνικῆς μας ζωῆς.

Ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος πού, σήμερα, ἀποχαιρετοῦμε ἐνέπνευσε καὶ καθοδήγησε πολυσήμαντο φιλανθρωπικὸ ἔργο, πού ξεπέρασε τὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδας. Ὁδηγοῦσε τὴν Ἐκκλησία κοντὰ στοὺς δοκιμαζόμενους λαοὺς τοῦ Πλανῆτη, πού πλήττονταν ἀπὸ πολέμους, φυσικὲς καταστροφές, ἀρρώστιες, φτώχεια, δοκιμασίες. Συνομιλοῦσε μὲ κατανόηση μὲ τὰ ἄλλα χριστιανικὰ δόγματα καὶ τὶς ἄλλες θρησκείες. Ἐνίσχυσε τὸ ρόλο τῆς Ἐκκλησίας μας στὴν Εὐρώπη καὶ τὸν Κόσμο. Κάτω ἀπὸ τὴν ἐμπνευσμένη ἡγεσία του, ἀναδείχθηκαν ὑψηλότερα οἱ ἀξίες τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας, ὡς σύμβολα καὶ δείκτες πορείας. Ἦταν προσωπικότητα μοναδική, πού ἐντυπωσίαζε χωρὶς νὰ τὸ προσπαθήσει καὶ ἐνέπνεε χωρὶς

νά τὸ ἐπιβάλει. Ἀκολουθοῦσε τὴν παράδοση, μὲ σοφὴ προσαρμογὴ στοὺς καιροὺς. Δίδασκε, κάθε στιγμή

- μὲ τὸ λόγο,
- μὲ τὴ συμπεριφορὰ,
- μὲ τὸ ἔργο του.

Παραδειγματίσε ἀνεβαίνοντας τὸ Γολγοθᾶ του! Κατέληξε γυρνώντας στὴν Ἰθάκη του! Ὅρισε, ἐκ νέου, τὸ θάρρος καὶ τὴν καρτερία!

Ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος μᾶς ἐγκατέλειπε πρόωρα. Ἀφήνει, ὅμως, ἔργο σὲ πλήρη ἀκμὴ, σὲ πλήρη ἐξέλιξη. Ἔργο ποὺ συνεχίζεται, γιατί στηρίζεται στὶς ἀρχές καὶ τὶς ἀξίες τοῦ Χριστιανισμοῦ. Στὶς ἀρχές καὶ τὶς ἀξίες ποὺ, μὲ τὸ δικό του ἀγῶνα, ρίζωσαν βαθειὰ στὶς ψυχές καὶ στὸ νοῦ ὅλων τῶν Ἑλλήνων.

Αἰωνία νὰ εἶναι ἡ ἀνάπαυσή του. Αἰωνία νὰ εἶναι ἡ μνήμη του.

**Στήν ἐξόδιο
ἀκολουθία
τοῦ Μακαριστοῦ
Ἀρχιεπισκόπου
κυροῦ Χριστοδούλου**

(Καθεδρικός Ναός Ἀθηνῶν,
31.1.2008)

«Ἄξιος» ἀναφωνοῦσε τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν τὸ 1998 στήν τελετὴ ἐνθρόνισής σου. «Ἄξιο» σὲ ἀναγνωρίζουν καὶ σήμερα οἱ χιλιάδες τῶν πιστῶν ποὺ συρρέουν αὐτὲς τὶς μέρες νὰ σὲ προσκυνήσουν.

Δὲν ὑπάρχει βέβαια ἡ ἴδια χαρὰ καὶ ἐλπίδα ὅπως τότε, ἀλλὰ βαθιὰ θλίψη καὶ συναίσθηση τοῦ κενοῦ ποὺ σηματοδοτεῖ ἡ ἐκδημία σου.

Γιατὶ σήμερα ἀποχαιρετοῦμε ἕναν χαρισματικὸ ποιμενάρχη, μιὰ ἐξέχουσα πνευματικὴ προσωπικότητα, ἕναν γενναῖο ἄνθρωπο καὶ ἕναν μεγάλο Ἕλληνα.

Δὲν ἀπαντᾷ κανεὶς συχνὰ στὴ δημόσια ζωὴ τοῦ τόπου ταγούς, ὅπως ὁ μακαριστὸς ἀρχιεπίσκοπος. Καὶ ταγὸς σημαίνει ὄχι μόνο νὰ ἐπιτελεῖς μὲ ἐπιτυχία τὰ θεσμικά σου καθήκοντα, ἀλλὰ νὰ τὰ πᾶς καὶ ἕνα βῆμα πιὸ μπροστά.

Καὶ ἐσὺ ὡς δεινὸς κυβερνήτης τοῦ πλοίου τῆς Ἐκκλησίας τὴν ὁδήγησες μακριὰ ἀπὸ τὴν παραδοσιακὴ τῆς ἐσωστρέφεια καὶ τὸ περιθώριο καὶ τὴν ἔβαλες στὸ ἐπίκεντρο τοῦ δημόσιου βίου ἀντιλαμβανόμενος τὶς ἀνάγκες τῆς ἐποχῆς.

Ὡς ἱεράρχης ἔσκυψες μὲ περισσὸ ἐνδιαφέρον στὰ προβλήματα τῆς σύγχρονης κοινωνίας καὶ ἰδιαίτερος τῶν νέων ἀνθρώπων. Μὲ τὴ ρητορικὴ σου δεινότητα ἀποτέλεσες τὴν ἠχηρὴ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας στὶς συνειδήσεις ὅλων μας.

Δὲν ἦσουν οὐδέτερος, οὔτε χλιαρὸς. Ἦσουν ὀρμητικὸς, δυναμικὸς, πύρινος καὶ ἴσως κάποιες φορὲς ὑπερβολικὸς. Ὅμως στὰ λιμνάζοντα ὕδατα τοῦ ἐφησυχασμοῦ καὶ τῆς ἀδιαφορίας αὐτὸ ἦταν τὸ σωστό.

Ὡς ἱεράρχης, ἀναζωογόνησες καὶ ἐνίσχυσες τὸ διεθνὲς κῦρος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδας μὲ τὴν μέριμνά του γιὰ εὐρωπαϊκὰ θέματα καὶ τὸ διαθρησκευτικὸ διάλογο.

Σήμερα ἀποχαιρετοῦμε ἕναν γενναῖο ἄνθρωπο. Μᾶς ἔστειλες τὸ μήνυμα τῆς ἐγκαρτέρησης καὶ τῆς ἀξιοπρέπειας μὲ τὴ στάση σου ἀπέναντι στὴν ἀσθένεια.

Μὲ τὴ στάση σου αὐτὴ καὶ μὲ τὴν παρηρησία μὲ τὴν ὁποία παραδεχόσουν τὰ λάθη σου, ἀποτέλεσες πρότυπο γιὰ τὸ λαὸ μας.

Σήμερα ἀποχαιρετοῦμε ἕναν μεγάλο Ἕλληνα. Μᾶς δίδαξες τὴν ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα, καὶ τὶς ἀνυπέρβλητες ἀξίες τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ.

Ἦμοῦσες ἀκατάπαυστα καὶ ἀκούραστα τὸ οἰκουμενικὸ πνεῦμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, τὶς ἀξίες τῆς εἰρήνης καὶ τῆς συναδέλφωσης τῶν λαῶν.

Πάνω ἀπ' ὅλα ὅμως, στάθηκες ἄξιος λαμπαδευτῆς τῆς πεμπτουσίας τοῦ μηνύματος τῆς Ὁρθοδοξίας. Γιατὶ ὄχι μόνο μίλησες τὸ λόγο τῆς καρδιάς καὶ τὸ λόγο τῆς ἀγάπης, ἀλλὰ τὸν ἔκανες καὶ πράξη σκορπώντας τὸν ἀπλόχερα.

Καὶ αὐτὸ τὸ γνωρίζουν πλέον καλὰ οἱ χιλιάδες νέοι ποὺ ἄκουσαν τὸ κάλεσμα σου καὶ ἦρθαν «ὅπως ἦταν» κοντὰ στὴν Ἐκκλησία, τὸ γνωρίζουν οἱ τοξικομανεῖς ποὺ δέχθηκαν τὴ βοήθεια τοῦ Ἰδρύματος Διακονίας, τὸ γνωρίζουν οἱ ἀνύπαντρες μητέρες καὶ οἱ κακοποιημένες γυναῖκες ποὺ βρῆκαν μιὰ φιλόξενη ἀγκαλιὰ στὸς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας, τὸ γνωρίζουν οἱ χι-

λιάδες παραλήπτες της ανθρωπιστικής βοήθειας της «Άλληλεγγύης», πού δοκιμάστηκαν από τον πόλεμο την φτώχεια ή την καταστροφή.

Μακαριστέ Αρχιεπίσκοπε της Πόλης της Άθήνας, Σὲ ἀποχαιρετοῦμε μὲ τὰ λόγια πὸ ἐγράψαν οἱ μα-

θητὲς στὸν πίνακα τῆς τάξης τους, σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ σχολεῖα πὸ ἐπισκέφτηκες: «Χριστόδουλε, σὲ πᾶμε». Μακάρι τὸ ἔργο σου καὶ τὸ ὄραμά σου νὰ βρεῖ ἰσάξιούς σου συνεχιστὲς καὶ μιμητὲς.

Ἄντιο.

«Δικαίων δὲ ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἄφηται αὐτῶν βάσανος...
Ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτοὺς καὶ ὡς ὄλοκάρπωμα
θυσίας προσεδέξατο αὐτούς...» (Σ. Σολ. 3,1.6)

Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΣΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

(Ὁμιλία στὸν Μητροπολι-
τικὸ Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίου
Νικολάου Βόλου, 3.2.2008)

Ἐπάρχουν στιγμὲς ποὺ οἱ σκέψεις πτωχαίνουν, ἡ γλῶσσα ἀδυνατίζει, ὁ λό-
γος ἀσθενεῖ, ὁ νοῦς προσπαθεῖ, ἀλλὰ δὲ μπορεῖ.

Ἐπάρχουν στιγμὲς ποὺ ὁ ἄνθρωπος νιώθει μικρὸς καὶ ἐλάχιστος γιὰ νὰ
περιγράψει, νὰ σκιαγραφήσει, ἔστω, νὰ μιλήσει, ἐνῶ ἔχει τόσα νὰ πεῖ, τόσες
ἐμπειρίες νὰ καταγράψει, τόσες θύμησες ν' ἀγγίξει, τόσες ἀναμνήσεις νὰ
ψηλαφίσει.

Ἐπάρχουν στιγμὲς ποὺ ἡ σιωπὴ θρονιαζεται πάνω στοὺς κραυγάζοντας
βουβὰ τὰ ἐσώψυχά της συνείδησης, ποὺ δὲν κρατιέται νὰ ὁμολογήσει, νὰ
μαρτυρήσει, νὰ καταθέσει τὴν ἀλήθεια ποὺ κρύβεται μέσα της.

Αὐτὴ ἡ ἀβάσταχτη ἀδυναμία κατακλύζει τὴν ὑπαρξή μου τούτη τὴν ὥρα
ποὺ στέκομαι ἀπέναντί σας, Σεβασμιώτατε, Πατέρες καὶ ἀδελφοί, γιὰ νὰ μι-
λήσω γιὰ ἐκεῖνον ποὺ ἔφυγε νωρὶς ἀφήνοντας πίσω του δυσαναπλήρωτο κε-
νὸ, ποὺ ἔφυγε πρόωρα ἀδειάζοντας τὴν Ἑλλάδα, γιὰ ἐκεῖνον ποὺ κίνησε γιὰ
τὸν οὐρανὸ βυθίζοντας ἕναν ὀλόκληρο λαὸ στὸν θρῆνο καὶ στὸ πένθος καὶ
ἄφησε πίσω του μιὰ Ἐκκλησία νὰ ἀπορεῖ, ἀνῆμπορη νὰ συνειδητοποιήσει
ἀκόμη τί παιγνίδι Τῆς ἔπαιξε ἡ μοῖρα, ποιά περιπέτεια Τῆς ἐπεφύλαξε τὸ
πεπρωμένο καὶ ποιὸ καθῆκον ἱερὸ καὶ ἱστορικὸ ξανοίγεται μπροστὰ Της.

Καλοῦμαι νὰ μιλήσω γιὰ ἕνα γήινο αὐτόφωτο ἀστέρρα, προσανατολισμένο,
ὁμῶς, στὸν οὐρανό, ποὺ ἔριξε πάνω μας ἕνα μικρὸ μόνο μέρος τοῦ δικοῦ του
φωτός, προκαλώντας ἀπίστευτη ἠλιοφάνεια στὴν ψυχὴ μας, τόση ποὺ ἴσως
νὰ μὴν μπορούσαμε ν' ἀντέξουμε.

Ὅπως θὰ ἔλεγε καὶ ὁ Ἅγιός μου, λοιπόν, ἐκστατικὸς μπροστὰ στὸ γε-
γονὸς τοῦ θανάτου καὶ στὴν προοπτικὴ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Θεανθρώπου,
«τί εἶπω ἢ τί λαλήσω;», τί νὰ πῶ καὶ τί νὰ ὁμολογήσω γιὰ τὸν Μακαριστὸ
Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, γιὰ τὸν πνευματικὸ πατέρα, τὸν
ἐθνικὸ ἡγέτη, τὸν ἀκάματο κοινωνικὸ ἐργάτη, τὸν χαμογελαστὸ Δεσπότη,
ἐκεῖνον ποὺ πατοῦσε στὸ παρὸν καὶ κοιτοῦσε στὸ μέλλον, τὸν παραδοσιακὸ
καὶ συνάμα προοδευτικὸ, τὸν παρηγορητὴ τῶν πενθούντων, τὸν φροντιστὴ
τῶν ἀδυνάτων, τὸν συναντιλήπτορα τῶν ἀσθενούντων, ἐκεῖνον ποὺ μετου-
σίωσε τὰ νεανικὰ ὄνειρα καὶ ἀναζωπύρωσε τὶς χαμένες ἐλπίδες; Ἐκεῖνον
ποὺ ἔβγαλε τὴν Ἐκκλησία ἀπὸ τὸ περιθώριο, τὴν κατέβασε ἀπὸ τὶς
προθῆκες τῶν μουσείων καὶ Τῆς ἔδωσε φωνὴ καὶ ρόλο στὸ κέντρο τῶν κοι-
νωνικῶν δρωμένων, στὴν καθημερινότητα τῶν Ἑλλήνων. Τί νὰ πῶ καὶ τί νὰ
ὁμολογήσω γιὰ τὸν Ποιμενάρχη τῆς καρδιάς μας, τὸν Χριστόδουλό μας!

Μὴ περιμένετε νὰ ἀκούσετε τὰ αὐτονόητα. Δὲ θὰ σᾶς πῶ γιὰ τὸ πολὺ-
πλευρο πνευματικὸ του ἔργο, τὴν πανθομολογούμενη κοινωνικὴ του προσ-
φορά, τοὺς ἀσταμάτητους ἐθνικοὺς του ἀγῶνες. Ἄν τὸ ἔκανα αὐτὸ θὰ
ἔκρουα ἀνοιχτὲς θύρες, ἀφοῦ ὁ λαὸς αὐτῆς τῆς πόλεως καὶ αὐτῆς τῆς Μη-
τροπόλεως τὰ γνωρίζει καλύτερα ἀπὸ ὅποιονδήποτε ἄλλον, καθὼς εὐλογή-
θηκε σπάταλα ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ ἀπολαύσει τὴν εἰκοσιτετράχρονη ἐμπειρία

Τοῦ
Ἄρχιμ. Ἐπιφανίου Οἰκονόμου
Διευθυντοῦ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ
Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας
τῆς Ἑλλάδος

Στιγμιότυπο με τὸν Μακαριώτατο Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας κ. Θεόδωρο πρὸ τῆς σοροῦ τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδούλου στὸν Καθεδρικό Ναὸ Ἀθηνῶν.

του καὶ νὰ γευθεῖ τοὺς χυμούς καὶ τοὺς καρπούς τῆς νυχθήμερης δράσης του.

Δὲν θὰ ἐπιχειρήσω νὰ ἀγιογραφήσω τὸ πρόσωπο, ὅπως συμβαίνει σὲ ἀνάλογες περιπτώσεις, γιατί δὲ θέλω νὰ γίνω γραφικός. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος ἦταν ἓνας ἄνθρωπος, μὲ ὅ,τι αὐτὸ συνεπάγεται. Ἦταν μία προσωπικότητα μὲ τὶς κοινὲς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες καὶ ἀτέλειες, σὰν κι αὐτὲς ποὺ ἔχουμε ὅλοι μας, τὶς ὁποῖες προσπαθοῦσε διαρκῶς ν' ἀντιμετωπίσει, πίπτων καὶ ἀνιστάμενος, κλονιζόμενος, ἀλλὰ μὴ παραδιδόμενος. Παράλληλα, ὅμως, ἦταν μία προσωπικότητα ποὺ συμπύκνωνε πάνω της καὶ μέσα της ἀπίστευτα καὶ ἀστείρευτα χαρίσματα, ἰκανότητες καὶ Θεϊκὰ δωρήματα σὰν κι αὐτὰ ποὺ λίγοι διέθεταν στὴ διάρκεια τῆς ἱστορίας. Γι' αὐτὸ καὶ θὰ μείνει μοναδικὸς καὶ ἀνεπανάληπτος.

Δὲ θὰ σᾶς μιλήσω γι' αὐτὰ ποὺ ξέρετε, λοιπὸν ἢ γιὰ ὅσα ἀκούσατε ἀπὸ διάφορες ὑπεύθυνες ἢ ἀνεύθυνες

πηγές. Θὰ σᾶς μιλήσω γιὰ ἐκεῖνα ποὺ δὲ ξέρετε. Θὰ σᾶς μιλήσω γιὰ τὸ τέλος, τοὺς τρεῖς τελευταίους μῆνες, μετὰ τὴν ἐπιστροφή του ἀπὸ τὴν Ἀμερική. Θὰ τολμήσω νὰ καταθέσω, μὲ λόγο πολὺ ἀπλὸ καὶ λιτό, ἴσως καὶ ἀνίκανο νὰ περιγράψει, τὶς ἐμπειρίες καὶ τὰ βιώματα τῶν ἐσχάτων του. Καὶ προκαταβολικὰ θὰ τολμήσω νὰ πῶ ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος εἶχε τέλος ὀσιακὸ, Χριστιανικὸ, ἀνεπαίσχυντο, εἰρηνικὸ, ὄχι, ὅμως, ἀνώδυνο. Μὴν βιασεῖτε νὰ μὲ πείτε ὑπερβολικὸ ἢ νὰ δικαιολογήσετε, χαμογελώντας, τὸν χαρακτηρισμὸ, ἀποδίδοντας τὸν στὴν θυσιαστικὴ ἀγάπη τοῦ παιδιοῦ πρὸς τὸν πατέρα. Ἀκούστε προσεκτικὰ τὰ γεγονότα καὶ στὸ τέλος, ποῦ ξέρετε, μπορεῖ καὶ νὰ συμφωνήσετε μαζί μου.

Γυρίζοντας ἀπὸ τὸ Μαϊάμι, στὶς 26 Ὀκτωβρίου, ἀνήμερα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ἔφερε πάνω του τὰ στίγματα τῆς ἀποτυχημένης προσπάθειας μεταμόσχευσης. Μία ἀκόμα πόρτα γιὰ τὴ συνέχιση τῆς ζωῆς

είχε κλείσει πίσω του, δὲν εἶχαν στερέψει, ὁμως, οἱ ἐλπίδες μέσα του. Ἦρθε γιὰ νὰ παλέψει, νὰ καταθέσει τὴν ἔσχατη ἰκμάδα τῶν σωματικῶν του δυνάμεων, ἔχοντας πλήρη συνείδηση τῆς καταστάσεώς του, προκειμένου νὰ κρατηθεῖ στὴ ζωὴ, πού ἔμαθε νὰ τὴν βιώνει καὶ νὰ τὴν χαίρεται στὸν ἀπόλυτο βαθμὸ, μέσα ἀπὸ χαρὲς καὶ λύπες, ἀπὸ ἀγῶνες, πτώσεις καὶ ἀνατάσεις. Ἡ ἐμπιστοσύνη του στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀπόλυτη, ὅπως καὶ στὴν ἐπιστημοσύνη τῶν θεραπόντων ἰατρῶν του. Αὐτὸ εἶχε φανεῖ πολλές φορές κατὰ τὴ διάρκεια τῆς νοσηλείας του, τόσο στὴν Ἑλλάδα ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικό, μὲ ἀποκορύφωμα τὴν στιγμή τῆς ἀνακοίνωσης τοῦ θλιβεροῦ μαντάτου ἀπὸ τὸν ἀπαρηγόρητο Δρα Τζάκη, ὅταν, σὰ σοκαρισμένα πνευματικά του παιδιὰ θέλησε νὰ δώσει δύναμη καὶ κουράγιο λέγοντας «μὴ στενοχωριέστε, ἔχει ὁ Θεός».

Ἡ μάχη ἦταν ἄνιση, ἡ ἀρρώστια ἀμείλικτη, ὁ πόνος ἀβάσταχτος. Μὲ τὸ ξεκίνημα τῆς θεραπείας, ἄρχισε ἡ πτώση. Σταδιακὴ καὶ προοδευτικὰ ἐπιδεινούμενη, μὲ παρενθετικὲς μόνο, ἐλπιδοφόρες ἡμέρες. Ὁ γίγαντας ἄρχισε νὰ κλονίζεται, τὰ πόδια του νὰ τρέμουν, ἡ φωνή του νὰ σπάει. Ἡ διάθεσή του, ὁμως, ἀκαμιά. Ἦθελε νὰ ζήσει, προσπαθοῦσε νὰ ἐργαστεῖ, νὰ συναντήσει ἀνθρώπους, νὰ νιώσει χρήσιμος καὶ ἐνεργός, ἀλλὰ ὁ χρόνος λειτουργοῦσε εἰς βάρος του καὶ ὁ πόνος τοῦ ὑπενθύμιζε διαρκῶς ὅτι ὁ καιρὸς ἐγγύς. Ἡ περίοδος αὐτὴ τοῦ ἔδωσε τὴν εὐκαιρία καὶ τὴν ἄνεση νὰ φιλοσοφήσει, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνεργήσει πάνω στὸ μάθημα τοῦ πόνου καὶ νὰ μαθητεύσει στὸ σχολεῖο τῆς ὀδύνης. Ἐγινε σὰν ὅλους ἐκείνους τοὺς ὁποίους παρηγόρησε πάνω στὸ κρεβάτι τοῦ δικοῦ τους πόνου, ἔνιωσε τὴν πίκρα τῆς δοκιμασίας, ὑπέστη τὴν βάσανο τῆς ἀσθενείας καὶ ἔγινε ἓνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς πού ὑποφέρουν καὶ πονοῦν σ' αὐτὸν τὸν κόσμο. Δὲν ἄφησε τὴν εὐκαιρία νὰ πάει χαμένη, γιατί, ὡς πνευματικὸς ἄνθρωπος καὶ γνήσιος Χριστιανός, εἶδε πίσω ἀπὸ τὸ γεγονός τοῦ πόνου τὸν ἴδιο τὸν Θεὸ νὰ τὸν ἐπισκέπτεται καὶ νὰ διαλέγεται μαζί του, σὲ ἓνα διάλογο ζωῆς, ἀλλὰ καὶ θανάτου. Καὶ ἄφησε μεγάλες πνευματικὲς παρακαταθήκες, ἀναλύοντας τὴ γεύση τοῦ πόνου ἐκ τῶν ἔσω, μὲ τρόπο ἐμπειρικὸ καὶ ὄχι θεωρητικὸ.

Στὴν τελευταία συνέντευξη τῆς ζωῆς του, τὰ περασμένα Χριστούγεννα ἔλεγε: «Ὁ πόνος μπορεῖ νὰ

ἐνεργήσει στὸν ἄνθρωπο μὲ δύο τρόπους: ἢ νὰ τὸν σκληράνει καὶ νὰ τὸν ἐξαγριώσει ἀπέναντι στὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους, κάνοντάς τον ἀπόμακρο καὶ ἀντικοινωνικὸ ἢ νὰ τὸν μαλακώσει, νὰ τὸν ἐξανθρωπίσει καὶ νὰ τοῦ δώσει τὴ διάθεση νὰ δεῖ τὴ ζωὴ καὶ τὴ σχέση του μὲ τὸν Δημιουργὸ καὶ τὸν συνάνθρωπο μὲ ἄλλο μάτι. Τὰ ὅρια αὐτῆς τῆς διττῆς προσέγγισης ἐξαρθρῶνται ἀπὸ τὸ μέτρο τῆς πίστεως. Ἐκεῖνος πού πιστεύει, πού ἐμπιστεύεται δηλ. τὸν Θεὸ καὶ τὸ θέλημά Του, ἀντιμετωπίζει τὸν πόνο, τὴν ἀσθένεια καὶ τὴν κάθε λογῆς δοκιμασία, ὡς ἐπίσκεψή Του. Μπορεῖ πρὸς στιγμήν νὰ ἀπορεῖ, νὰ κραυγάζει τὸ μεγάλο «γιατί», ἀλλὰ τελικὰ συνειδητοποιεῖ πὼς ὅ,τι ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς στὴ ζωὴ μας, καλὸ ἢ δύσκολο καὶ τραγικὸ ἀκόμα, τὸ ἐπιτρέπει γιὰ τὴν ὠφέλεια καὶ βελτίωσή μας. Σ' αὐτὴν τὴν περίπτωση ὁ ἄρρωστος ἐπιθυμεῖ τὴν κοινωνία μὲ τοὺς ἀνθρώπους, θέλει νὰ γίνεταί μέτοχος τῆς ἀγάπης τους, νιώθει ἀνακούφιση ἀπὸ τὴν ἀναστροφή μαζί τους.

Σὲ ἀντίθετη περίπτωση, ὅταν ἡ πίστη ἀπουσιάζει ἢ εἶναι ἐπιδερμική, ἀπουσιάζει, δηλ. ἡ ἐμπιστοσύνη στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Θεὸς μετατρέπεται σὲ ἀντίπαλο καὶ ἀντικείμενο, τότε ἡ ἀρρώστια σκληραίνει τὸν ἄνθρωπο, τὸν καθιστᾷ ἀπρόσιτο καὶ δύσκολα προσεγγίσιμο.

Δοξάζω τὸν Θεὸ γιατί, σ' αὐτὴ τὴν τόσο δύσκολη γιὰ τὴ ζωὴ μου περίοδο, ἔχει ἐνισχύσει καὶ ἐνδυναμώσει τὴν πίστη μου καὶ μοῦ δίνει τὴ δυνατότητα ὅσα δίδασκα καὶ εὐαγγελιζόμουν στοὺς ἄλλους ὅλα τὰ προηγούμενα χρόνια, τώρα νὰ τὰ βιώνω καὶ νὰ τὰ κάνω τρόπο ζωῆς. Τὸν εὐχαριστῶ γιατί δὲν εἶμαι μόνος, καθὼς ἔχω διαρκῶς κοντά μου τὰ πνευματικά μου παιδιὰ, συνκυρηναίους στὴν πορεία τοῦ πόνου μου, γιατί μπορῶ νὰ ἱεραρχῶ πιὸ εὐκόλα τις ἀξίες τῆς ζωῆς καὶ νὰ βάζω στὴν ἄκρη τις ἀδυναμίες καὶ τις μικρότητές της, γιατί μπορῶ πιὸ εὐκόλα νὰ συγχωρῶ καὶ νὰ ἀπλώνω τὸ χέρι τῆς συγκατάβασης σὲ ἐκείνους πού μὲ πίκραναν καὶ μὲ πόνεσαν στὸ παρελθόν».

Ἀντιμετωπίζοντας τόσο ὄριμα τὴν ἐπίσκεψη τοῦ πόνου, δὲν βαρυνκώμησε ποτέ, δὲ διαμαρτυρήθηκε γιὰ τις ὀδύνες πού ἐπεφύλαξε ἡ μοῖρα, δὲν ὀργίστηκε κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ συνέχιζε νὰ παλεύει καὶ νὰ ἐλπίζει. Ἀντίκριζε τὸν πόνο ὡς τὸ πιὸ μεταφυσικὸ γεγονός τῆς ζωῆς καὶ τὴν πιὸ δημιουργικὴ πηγὴ τῆς

ιστορίας. Τελικά, ούτε ή χαρά, ούτε τὸ πάθος, ούτε τὸ μῖσος, ούτε ή φιλοδοξία, ούτε ή ἐξουσία και ή δύναμη δὲν δημιουργοῦν στην ιστορία ὅ,τι δημιουργεῖ ὁ πόνος. Ὁ πόνος εἶναι ἀπὸ μόνος του ή μεγάλη δύναμη, μεγαλύτερη ἀπὸ κάθε ἐγκόσμια δύναμη, γιατί ξεπερνάει τὸν κόσμο. Ποιὸς μπορεῖ τάχα νὰ νικήσει ἐκεῖνον πὸν εἶναι ἀποφασισμένος νὰ πονέσει και ποῦ δὲν ἀπελπίζεται ὅσο κι ἂν πονάει; Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος δὲν ἀπελπίστηκε. Ἀναμετρήθηκε με τὸν πόνο και ἔγραψε ιστορία, ἄφησε φήμη ἡρωικοῦ ἀγωνιστῆ, πὸν δὲν κάμπτεται, ἀλλὰ ἀγωνίζεται μέχρι τέλους με ἀξιοπρέπεια. Ἦξερε ὅτι ὁ πόνος δὲν εἶναι μάταιος. Καὶ τὴ ζωὴ στηρίζει και τὴν ιστορία, ἀλλὰ και πέρα ἀπ' τὴ ζωὴ και τὴν ιστορία, ὡθεὶ τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, τὴν κάνει θετική και στην ὁδοιπορία πρὸς ὅ,τι εἶναι πέρα ἀπὸ τὸν θάνατο. Καὶ πέρα ἀπὸ τὸν θάνατο εἶναι ή αἰώνια ζωὴ, τὴν ὁποία ὁ ἴδιος δίδασκε και γιὰ τὴν ὁποία προετοιμαζόταν ἀκατάπαυστα.

Μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἐναγώνιο κλίμα, τὴν ὀδυνηρὴ ἀναμονὴ τῶν ἐσχάτων πὸν ἦταν πλέον πρὸ τῶν πυλῶν, οὐδέποτε ἔχασε τὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ τὰ κοινὰ και κυρίως γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῶν ἐθνικῶν μας ζητημάτων. Ὁ μεγάλος ἐθνικός του παλμός ἤχησε ζωηρά, μέσα ἀπὸ τὴν ἰσχνὴ του φωνή, ὅταν ὁ Πρωθυπουργὸς βρισκόταν στην Τουρκία. «*Τί ἔγινε, τὰ εἶπε ὁ Καραμανλῆς στοὺς Τούρκους γιὰ τὴν Κύπρο;*» ρώτησε, ἀφήνοντάς μας ἐνεοὺς νὰ ἀναρωτιόμαστε, ποῦ βρίσκει αὐτὴ τὴν ἐσωτερικὴ δύναμη, νὰ ξεπερνᾷ τὸν ἑαυτό του, τούτῃ τὴν ἔσχατη ὥρα και νὰ νοιάζεται γιὰ τὸ κοινὸ καλὸ.

Οἱ μέρες περνοῦσαν και ή ἐναγώνια δοκιμασία κορυφωνόταν. Οἱ γιατροὶ μᾶς προετοίμαζαν σαφῶς, πλέον, γιὰ τὸ τέλος. Ὁ ἴδιος δὲν εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ συμβουλές και πνευματικὲς ὑποδείξεις. Καταλάβαινε τὴν μοῖρα του και προετοιμαζόταν συστηματικά. Ἦθελε κάθε Κυριακὴ νὰ τελεῖται Θεία Λειτουργία στὸ μικρὸ και ταπεινὸ παρεκκλήσιο τῆς κατοικίας του. Ἦταν οἱ πιὸ συγκλονιστικὲς Θεῖες Λειτουργίες πὸν τελέσαμε, ἔχοντας τὸ ὀλιγομελέστερο, ἀλλὰ και τὸ πιὸ ἐκλεκτὸ ἐκκλησίασμα: τὸν κλονισμένο Ἀρχιεπίσκοπο και τοὺς μαρτυρικούς Διακόνους του. Τὸν πρῶτο καιρὸ προσερχόταν ὁ ἴδιος και κοινωνοῦσε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. Λίγες μέρες, ὅμως, πρὶν τὰ Χριστούγεννα, οἱ δυνάμεις του ἄρχισαν νὰ τὸν

προδίδουν φανερά, ἐμποδίζοντάς τον νὰ προσέρχεται και νὰ κοινωνεῖ μόνος. Ἡ Θεία Κοινωνία μεταφερόταν στὸ δωμάτιό του και με δάκρυα στὰ μάτια γινόταν ἓνα με Ἐκεῖνον πὸν τόσο ἀγάπησε και διὰ βίου ὑπηρέτησε. Ἦταν τότε, ἐκεῖνες οἱ μέρες πὸν μάζεψε γύρω του τὰ παιδιά του και μᾶς εἶπε ὅτι αὐτὰ εἶναι τὰ τελευταῖα Χριστούγεννα πὸν θὰ περνοῦσε μαζί μας. Ἦταν τότε πὸν ζήτησε νὰ διατηρήσουμε τὴν μεταξύ μας ἐνότητα, νὰ αὐξήσουμε τὴν πίστη στην Ἐκκλησία και νὰ διατηρήσουμε τὴν ἐργατικότητά μας σὲ ὑψηλὰ ἐπίπεδα γιὰ τὴν δόξα τοῦ Θεοῦ και τὴν πνευματικὴ προκοπὴ τοῦ λαοῦ Του.

Δὲν ἔμεινε, ὅμως, μόνον ἐκεῖ. Καθάρισε τὴν ψυχὴ του ἀπὸ τὰ κριμάτα και τὰ ἁμαρτήματα τοῦ βίου πὸν βάραιναν τὴν ὑπαρξή του, λίγο πρὶν τὸ τέλος. Δὲν ἄφησε τίποτα νὰ ἐμποδίσει τὴν πορεία του ἀπὸ τὸ κατ' εἰκόνα στὸ καθ' ὁμοίωσιν. Προετοιμάστηκε ἐσωτερικά, ταπεινώθηκε στὸ πετραχήλι τοῦ πνευματικοῦ και πορεύτηκε πρὸς τὸ τέλος λευκασμένος και ἐξαγνισμένος.

Οἱ τελευταῖες μέρες ἦταν συγκλονιστικὲς. Ἀνῆμπορος πλέον νὰ σηκωθεῖ, ἔμενε καθηλωμένος στην κλίνη του, ὑποστηριζόμενος ἀπὸ ὀξυγόνο και ἐπικοινωνώντας κυρίως με τὰ νεύματα, τὶς λίγες στιγμές πὸν ἀπαλλασσόταν ἀπὸ τὴν βυθιότητα πὸν προκαλοῦσαν τὰ ἰσχυρὰ ἀναλγητικά. Τὸν εἶδαμε νὰ πεθαίνει πρὶν πεθάνει. Νὰ λιώνει ἀπὸ τὸν καρκίνο. Νὰ ἀδυνατίζει δραματικά. Νὰ μὴν ἔχει παράπονο γι' αὐτό, οὔτε γιὰ τίποτα ἄλλο στὴ ζωὴ του. Νὰ τὰ βλέπει ὅλα ἤρεμα. Νὰ προσπαθεῖ νὰ ἀστευτεῖ. Νὰ πλησιάζει ὁ θάνατος. Νὰ τὸν ὑποδέχεται με χαρά. Νὰ εὐχαριστεῖ ὅλους γιὰ τὶς φροντίδες. Μέχρι πὸν ἦρθε ή ὥρα ὅλα νὰ σταματήσουν, νὰ λείψουν οἱ φροντίδες μας, δὲ χρειάζονταν πιά. Τὸ μόνον πὸν ζήτησε ἦταν νὰ πάρει ὁ Θεὸς ἀπὸ πάνω του τὸ βάρος, δὲ ἄντεχε ἄλλο.

Ἡ τελευταία Κυριακὴ ἦταν ή προηγούμενη. Τὸ ἀπόγευμα, γύρω ἀπὸ τὸ κρεβάτι του τελέσαμε τὸ Μυστήριον τοῦ Ἱεροῦ Εὐχελαιίου. Τὸ ἤθελε, τὸ ζητοῦσε. Τὸν ἀνέπαυσε. Με τὰ μάτια μᾶς εὐχαρίστησε, μάτια, ὅμως, πὸν ἔδειχναν ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ξεκινοῦσε τὸ μεγάλο ταξίδι γιὰ τὴν αἰωνιότητα. Τὸ βλέμμα του χαμένο και ἀπλανές, οἱ ἀντιδράσεις λιτὲς και ὑποτονικές, ή πίεσή του πεσμένη κατὰ πολὺ. Τὰ μεσάνυχτα ὅλα, πλέον, ἦταν φανερά. Ὁ πατέρας μας εἶχε βάλει

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κάρολος Παπούλιας πρὸ τῆς σοροῦ τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδούλου, στὸν Καθεδρικό Ναὸ Ἀθηνῶν.

ρότα για τὸ τέλος, καθὼς βάρυνε δραματικά, μέχρι τις 02.30 περίπου, ὅταν βυθίστηκε σὲ κῶμα, μὲ τὰ μάτια ὀρθάνοιχτα καὶ τὸ βλέμμα καρφωμένο στὴν ὀροφή, νὰ τρυπᾷ τὴν ὕλη καὶ νὰ ταξιδεύει στὸν οὐρανό. Τὸ πρόσωπό του ἔλαμπε. Μιλοῦσε ἐν σιγῇ. Ἄρχισε τὴν γλῶσσα, τὴν πολιτεία, τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. "Ωρα 05.15". Ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ ἀπὸ Δημητριάδος Χριστόδουλος, σήκωσε τρεῖς φορές τὰ χέρια ψηλά, σὲ στάση δεήσεως, ἔβγαλε τρεῖς μεγάλες ἀναπνοές, ἔγειρε τὴν κεφαλὴ καὶ παρέδωσε τὸ πνεῦμα. Ἦταν ἡ στιγμή πού ἡ καρδιά τοῦ τελευταίου γνήσιου καὶ αὐθεντικοῦ Ἑλληνα ἡγέτη ἔπαυσε νὰ χτυπᾷ, βυθίζοντας τοὺς ἀμήχανους Ἑλληνες, σὲ ὅλα τὰ μήκη καὶ τὰ πλάτη τῆς γῆς, σὲ ἓνα βουβὸ καὶ γοερὸ θρῆνο.

Ὅπως θὰ λέγε καὶ ὁ ποιητής, «πάνω σὸ φέρετρό του ἀκούμπησε ἡ Ἑλλάδα». Ἀκούμπησαν τὰ νέα παι-

διὰ πὺν εἶπαν «ναί» σὸ ξεχωριστὸ κάλεσμά του. Ἀκούμπησαν οἱ ἄρρωστοι καὶ πονεμένοι ἄνθρωποι πὺν πῆραν κουράγιο καὶ δύναμη ἀπὸ τὸν δικό του ἀγῶνα. Ἀκούμπησαν μικροὶ καὶ μεγάλοι, λέγοντας ἓνα καρδιακὸ «εὐχαριστῶ» σὲ ἐκεῖνον πὺν ἔκανε τὴ φωνή τους δική του φωνή, τὶς ἀνάγκες τους δικές του ἀνάγκες, τὶς ἐλπίδες τους ἀφορμὴ προσωπικοῦ καὶ διαρκoῦς ἀγῶνα καὶ ἔμπονης πάλης. Τὴν ἡμέρα τῆς ἐξοδίου ἀκολουθίας καὶ τῆς ταφῆς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἔνωσε τὴν μεγαλύτερη δικαίωση, βλέποντας τὴν ἀνεπανάληπτη λαοθάλασσα νὰ τὸν συνοδεύει στὴν τελευταία του κατοικία καὶ εἶναι σίγουρο ὅτι ἡ ψυχὴ του ἀναπαύεται, πλέον, ἱκανοποιημένη «ἐν χώρᾳ ζώντων καὶ σκηναῖς δικαίων».

Σεβασμιώτατε Ἅγιε Δημητριάδος,

Σᾶς εὐχαριστοῦμε γιατί, μὲ τὴν μέχρι τώρα Ἀρχιερατεία σας, τιμήσατε τὸν μεγάλο προκάτοχό σας,

άφουγκραστήκατε τούς ύψηλους όραματισμούς του και σταθήκατε δίπλα του στα δύσκολα, στήριγμα και βακτηρία στις καινοτόμες πρωτοβουλίες και στα πρωτοποριακά ανοίγματά του.

Σᾶς εύχαριστοῦμε, ὅμως και γιατί μᾶς δώσατε τήν ὀλόθυμη εὐχή σας νά διακονήσουμε τήν Ἐκκλησία στοῦ πλευρό του, στοῦ μεγαλύτερο διάστημα τῆς Ἀρχιεπισκοπικῆς του διαδρομῆς και νά σταθοῦμε «συναγωνιζόμενοι και παρ' αὐτοῦ προκινδυνεύοντες», ὅπως μᾶς ἔγραψε σέ ἰδιόχειρο σημείωμά του.

Σεβαστοί μου Πατέρες,

Μή ξεχάσετε ποτέ ἐκεῖνον πού μᾶς ἀναγέννησε και ἀνέθρεψε ἐν Χριστῷ, ἐκεῖνον πού μᾶς χάρισε τήν ἱερωσύνη και δέν τήν κράτησε αἰχμάλωτη ἄψυχων και ἀτελέσφορων σχημάτων τοῦ παρελθόντος, ἀλλά τῆς ἔδωσε φλόγα, πάθος, παλμό, σύγχρονο και ἀπροσκύνητο δυναμισμό.

Μή ξεχάσετε ποτέ τόν ἀνεπανάληπτο λειτουργό, τόν ὑποδειγματικό ἱεροκήρυκα, τὸ καλλίφωνο ἀηδόνι τῆς ψαλτικῆς τέχνης και παράδοσης, τόν ἀπαράμιλλο μυσταγωγό, τόν βαθύ γνώστη τῆς Θεολογικῆς ἐμπειρίας και ἐπιστήμης.

Και σὺ λαὸ τοῦ Θεοῦ,

Μή ξεχάσεις ποτέ τόν παρηγορητὴ τῶν θλίψεών σου, τόν συνεορταστὴ τῆς χαρᾶς σου, τόν ἐπισκέπτη τοῦ πόνου σου, τόν συμμετόχο τοῦ πένθους σου.

Μή λησμονήσεις ποτέ ἐκεῖνον πού μπῆκε μπροστά-ρης στοὺς ἀγῶνες σου, διεκδικητὴς τῶν δικαίων σου,

ἀμύντορας τῶν ἰδανικῶν και τῶν ἀξιῶν σου, πού δὲ δίστασε νά συγκρουστεῖ μετὰ τὴν κάθε λογῆς ἐξουσία γιὰ τὴν υπεράσπιση τῆς ἰδιοπροσωπίας σου.

Μή ξεχάσεις ποτέ τὸν ἀκάματο ἐργάτη τοῦ Εὐαγγελικοῦ λόγου, πού οἰκοδόμησε μέσα σου τὴν ἀλήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τὰ Χρυσοστομικὰ κηρύγματά του και στερέωσε στὴν καρδιά σου τὴν ἀγάπη γιὰ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τούς δημεγερτικὸς και συγκινησιακὰ φορτισμένους λόγους του.

Μή λησμονήσεις ποτέ τὸ χαμόγελο ἐκεῖνου πού ὅσα ἔπραξε, ἱερὰ και ἅγια ἢ ἀκόμα βιαστικὰ και ἐπιπόλαια ἢ και λανθασμένα, τὰ ἔπραξε ἀπὸ ἀπόλυτη ἀγάπη, ἀπὸ ἀπειρη ἀγάπη, ἀπὸ ἀνιδιοτελεῆ ἀγάπη, ἴσως ἀκόμα και ἀπὸ παιδικὴ ἀγάπη, πού τὰ βλέπει ὅλα καλά, πρόσωπα και καταστάσεις, ἀρνεῖται νά σκεφθεῖ ἀπορριπτικὰ και νά δηλητηριάσει τὴν κρίση τῆς μετὰ λογισμοὺς ἀρνητικὸς και ἐπικριτικὸς.

Μή ξεχάσεις ποτέ τὸν κεκοιμημένο Πατέρα σου και μὴν ἀφαιρέσεις ἀπὸ τὴ μνήμη και τίς προσευχῆς σου τὸ ὄνομα και τὴ μορφή του.

Μή λησμονήσεις ποτέ τὸν Χριστόδουλό σου!!!

Χριστοδούλου,

*τοῦ Μακαριωτάτου και Θεοπροβλήτου
Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος,
Πατρὸς και Ποιμενάρχου ἡμῶν γενομένου,
Αἰωνία ἡ μνήμη!*

ΤΟ ΛΑΪΚΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΚΑΙ Η ΚΗΔΕΙΑ

Μόλις έγινε γνωστή η είδηση της έκδημίας του μακαριστού Αρχιεπισκόπου Χριστοδούλου άρχισαν να κτυπούν πένθιμα οί καμπάνες τών ναών της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, αλλά και τών άλλων Μητροπόλεων της Έκκλησίας της Ελλάδος. Τό σεπτό σήνωμα μετεφέρθη πρώτα στο Νεκροτομείο Αθηνών και στις 11.00 π.μ. της Δευτέρας 28ης Ιανουαρίου τ.έ. μετεφέρθη στον καθεδρικό Ίερό Ναό τών Αθηνών, όπου έξετέθη σε λαϊκό προσκύνημα. Έπί τριήμερο χιλιάδες άπλών ανθρώπων, τών οποίων ό αριθμός ξεπέρασε τις 200.000, έσπευσε για τόν τελευταίο άσπασμό στον αοίδιμο Ίερόραχη. Τό σήνωμα του μακαριστού Αρχιεπισκόπου προσκύνησαν ό Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος, οί Προκαθημένοι και οί εκπρόσωποι τών πρεσβυγενών Πατριαρχείων και τών Αυτοκεφάλων Έκκλησιών, ό Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κάρολος Παπούλιας, ό Πρωθυπουργός κ. Κώστας Καραμανλής, ό Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ κ. Γεώργιος Παπανδρέου, οί άρχηγοί τών λοιπών κοινοβουλευτικών κομμάτων, Έπουργοί, Βουλευτές και άλλοι επίσημοι. Η ύπομονή τών προσκυνητών ήταν έντυπωσιακή. Όρισμένοι έξ αυτών άνέμεναν όρθιοι στην ούρά επί πολλές ώρες παρά τις κακές καιρικές συνθήκες, οί όποιες έπεκράτησαν. Χιλιάδες προσκυνητές έφθασαν από διάφορα μέρη της Ελλάδος με ναυλωμένα λεωφορεία και άλλα μέσα.

Τό απόγευμα της Τετάρτης 30ης Ιανουαρίου τó σήνωμα του μακαριστού Αρχιεπισκόπου μετεφέρθη στο παρεκκλήσιο της Μητροπόλεως (Ί. Ναός Αγίου Έλευθερίου), ώστε να γίνουν οί προετοιμασίες του Καθεδρικού Ναού για τήν Έξόδιο Άκολουθία. Τό λαϊκό προσκύνημα συνεχίστηκε με άθρόα προσέλευση μέχρι τις 08.00 της Πέμπτης 31ης Ιανουαρίου. Ό γραπτός και ήλεκτρονικός Τύπος τόνισε με κάθε τρόπο τήν έντυπωσιακή σε

Ίερείς της Ίερής Αρχιεπισκοπής Αθηνών λίγο πριν τήν έξοδο από τόν Καθεδρικό Ναό Αθηνών της σορού του μακαριστού Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κυρού Χριστοδούλου.

Στιγμιότυπο με τούς προκαθημένους άλλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸ τῆς σοροῦ τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδοῦλου.

Πλῆθος λαοῦ συνέρρευσε στὸ λαϊκὸ προσκύνημα τοῦ σκηνώματος τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδοῦλου.

Στιγμιότυπο από τὸ μεγάλο πλῆθος κατὰ τὸ λαϊκὸ προσκύνημα τῆς σοροῦ τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδοῦλου.

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος πρὸ τῆς σοροῦ τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδοῦλου.

όγγο και συναίσθημα συμμετοχή του πιστού λαού στο πένθος για τη μεγάλη απώλεια. Τα περισσότερα κρατικά και ιδιωτικά τηλεοπτικά δίκτυα μετέδιδαν έντενεις περιγραφές από το λαϊκό προσκύνημα στην Μητρόπολη Αθηνών.

Το πρωί της 28ης Ιανουαρίου 2008, άμα τῷ θλιβερωῦ ἀγγέλματι, ἐξεδόθη ἡ ἀκόλουθη Ἀπόφαση ἐκ μέρους πέντε συναρμοδίων Ὑπουργῶν.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Ἀθήνα 28 Ἰανουαρίου 2008
Ἄρ. Πρωτ. 5315

ΑΠΟΦΑΣΗ ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

Ἐσωτερικῶν, Οἰκονομίας καὶ Οἰκονομικῶν, Ἐθνικῆς Ἀμυνας, Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, Ὑγείας καὶ Κοινωνικῆς Ἀλληλεγγύης

ΘΕΜΑ:

Ἀπόδοση τιμῶν σὸν Μακαριστὸ Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος Χριστόδουλο

Ἐχοντας ὑπόψη:

1. Τὶς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 1 παρ. 1 τοῦ Ν. 409/1976 «Περὶ καθορισμοῦ κατηγοριῶν προσώπων δυναμένων νὰ κηδευθῶσι δημοσίᾳ δαπάνῃ» (ΦΕΚ 209 Α/11.8.1976) ὅπως τροποποιήθηκαν μὲ τὶς ὁμοίες τοῦ ἄρθρου 1 παρ. 23 τοῦ Ν. 3065/2002 «Μεταφορά ἀρμοδιοτήτων τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμ-

βουλίου σὲ ἄλλα Κυβερνητικὰ ὄργανα» (ΦΕΚ 251 Α/18.1.2002).

2. Τὶς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 6 παρ. 6 τοῦ Ν. 851/1978 «Περὶ Ἐθνικῆς Σημαίας, τῶν Πολεμικῶν Σημαιῶν καὶ τοῦ Διακριτικοῦ Σήματος τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας» (ΦΕΚ 233 Α/2.12.1978).
3. Τὶς ἐξαιρετικὲς ὑπηρεσίες ποὺ προσέφερε στὴν Ὁρθοδοξία, στὴν Πατριδα καὶ σὸ Ἔθνος, ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ

1. Νὰ τελεσθεῖ ἡ κηδεία του δημοσίᾳ δαπάνῃ.
2. Νὰ ἀπονεμηθοῦν κατὰ τὴν κηδεία του οἱ τιμὲς ποὺ προσήκουν σὲ Ἀρχηγὸ Κράτους.
3. Νὰ ἀργήσουν οἱ Δημοσίαις Ὑπηρεσίαις κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς κηδείας του.
4. Νὰ τηρηθεῖ τετραήμερο δημοσίῳ πένθος ἀπὸ τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου του.
5. Νὰ ἀναρτηθοῦν μεσίστες οἱ σημαίες τῶν Δημοσίων Καταστημάτων ὡς καὶ τὴν ἡμέρα τῆς κηδείας του.

Ἡ ἀπόφαση αὐτὴ νὰ δημοσιευθεῖ στὴν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
Π. ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
& ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
Γ. ΑΛΟΓΟΣΚΟΥΦΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
ΕΥ. ΜΕΪΜΑΡΑΚΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
& ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΥΡ. ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ

ΥΓΕΙΑΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΑΛΛΗΛΕΓΥΗΣ
Δ. ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Μὲ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δὲν θὰ κατατεθοῦν Στεφάνια, ἀντ' αὐτῶν εἶναι δυνατόν νὰ κατατεθοῦν χρήματα ὑπὲρ τῶν Φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων γενικῶς.

Στιγμιότυπο ἀπὸ τὴν ἔξοδο τῆς σοροῦ τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδούλου.

Στήν Ἐξόδιο Ἀκολουθία, ἡ ὁποία ἄρχισε στίς 10.00 τῆς 31.1.2008 προέστη ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος συμπαραστατούμενος ὑπὸ πλειάδος Ἱεραρχῶν. Παρέστησαν ἐπίσης ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Θεόδωρος, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Θεόφιλος, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ρουμανίας κ. Δανιήλ, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος Β΄, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος, ὁ Μακαριώτατος Μητροπολίτης Πολωνίας κ. Σάββας, ὁ Μακαριώτατος Μητροπολίτης Τσεχίας καὶ Σλοβακίας κ. Χριστοφόρος, καθὼς καὶ ἐκπρόσωποι τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων καὶ Αυτόκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἐκπρόσωποι ἄλλων Χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν καὶ ἄλλων θρησκευμάτων. Ἐκ μέρους τῶν Πολιτειακῶν καὶ Πολιτικῶν Ἀρχῶν παρέστησαν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κ. Κároλος Παπούλιας, ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Κώστας Καραμανλῆς, ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Δημήτριος Σιούφας, ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Μείζονος Ἀντιπολιτεύσεως κ. Γεώργιος Παπανδρέου, οἱ πρώην Πρόεδροι τῆς Δημοκρατίας κ.κ. Χρ. Σαρτζετάκης καὶ Κ. Στεφανόπουλος, ἡ Γ. Γραμματεὺς τοῦ Κ.Κ.Ε. κ. Ἀλέκα Παπαρρήγα, ὁ Πρόεδρος τοῦ ΣΥ.ΡΙΖ.Α. κ. Ἀλέκος Ἀλαβάνος, ὁ Πρόεδρος τοῦ ΛΑ.Ο.Σ. κ. Γεώργιος Καρατζαφέρης, πρώην Πρωθυπουργοί, πολλοὶ Ὑπουργοί, Βουλευτὲς καὶ Εὐρωβουλευτὲς, οἱ Πρόεδροι τῶν Ἀνωτάτων Δικαστηρίων, οἱ Ἀρχηγοὶ τοῦ Γ.Ε.ΕΘ.Α, τῶν τριῶν κλάδων τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καὶ τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας, Ἀκαδημαϊκοὶ καὶ Πρυτάνεις Α.Ε.Ι., οἱ Πρόεδροι τῶν χωρῶν ποὺ ἐκπροσωποῦνται στήν Ἀθήνα καὶ λοιποὶ ἐκπρόσωποι πολιτικῶν, δικαστικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχῶν καὶ τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως.

Τὴν ὅλη διοργάνωση τῆς τελετῆς εἶχε ἀναλάβει ἡ Νομαρχία Ἀθηνῶν μετὰ σχετικὴ ἀπόφαση τοῦ Νομάρχου κ. Ἰωάννου Σγουροῦ, ἐνῶ ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Τελετάρχης ὀρίσθηκε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος. Στοὺς προσερχομένους ἐπισήμους ἀπέδιδε τιμὲς μικτὸ Τάγμα ἀποτελούμενο ἀπὸ μαθητὲς τῶν Σχολῶν Εὐελπίδων, Ναυτικῶν Δοκίμων, Ἰκάρων καὶ Ἑλληνικῆς Ἀστρονομίας. Κατὰ τὴν ἔξοδο τῆς Σοροῦ ἀπὸ τὸν Μη-

τροπολιτικὸ Ναὸ ἐρρίφθησαν 21 Κανονιοβολισμοὶ ἀπὸ τὸ Πυροβολεῖο τοῦ Λυκαβητοῦ.

Μετὰ τὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία καὶ τὴν ἐκφώνηση τῶν Ἐπικηδείων Λόγων ἡ σορὸς τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐτοποιητῆθη ἐπὶ κιλίβαντος πυροβόλου καὶ ἐσχηματίσθη ἡ ἐπίσημη πομπὴ μέχρι τὸ Ἀ΄ Νεκροταφεῖο μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά:

ΔΙΑΤΑΞΗ ΠΙΕΖΟΠΟΡΟΥ ΠΟΜΠΗΣ		
ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟ ΝΑΟ ΑΘΗΝΩΝ		
ΜΕΧΡΙ ΤΟ Α΄ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ		
ΜΟΥΣΙΚΗ ΝΑΥΤΙΚΟΥ		
ΤΑΓΜΑ ΓΕΣ		
ΠΑΡΑΣΤΑΤΗΣ ΤΕΛΕΤΑΡΧΟΥ	ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ	ΠΑΡΑΣΤΑΤΗΣ ΤΕΛΕΤΑΡΧΟΥ
ΛΑΜΠΑΔΕΣ	ΤΕΛΕΤΑΡΧΗΣ	ΛΑΜΠΑΔΕΣ
ΦΑΝΑΡΙΑ		ΦΑΝΑΡΙΑ
	ΣΤΑΥΡΟΣ	
ΕΞΑΠΤΕΡΥΓΑ		ΕΞΑΠΤΕΡΥΓΑ
ΔΙΑΚΟΝΟΙ		ΔΙΑΚΟΝΟΙ
	ΙΕΡΟΨΑΛΤΑΙ	
ΙΕΡΕΙΣ		ΙΕΡΕΙΣ
ΔΙΑΚΟΝΟΣ		ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ		ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΕΣ		ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΕΣ
ΔΙΑΚΟΝΟΣ		ΔΙΑΚΟΝΟΣ
	ΠΡΟΕΞΑΡΧΩΝ	
	ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ	
ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ		ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ
ΠΑΡΑΣΗΜΑ	ΠΑΡΑΣΗΜΑ	ΠΑΡΑΣΗΜΑ
ΠΑΡΑΣΤΑΤΗΣ		ΠΑΡΑΣΤΑΤΗΣ
ΠΑΡΑΣΤΑΤΗΣ		ΠΑΡΑΣΤΑΤΗΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ	ΚΙΛΙΒΑΝΤΑΣ	ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ	ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ	ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΦΕΡΩΝ ΤΟ ΠΕΝΘΟΣ	ΦΕΡΩΝ ΤΟ ΠΕΝΘΟΣ	ΦΕΡΩΝ ΤΟ ΠΕΝΘΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ	ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ	ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΣ	ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ	ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΟΣ
ΔΙΑΚΟΝΟΣ	ΑΔΕΛΦΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ	ΔΙΑΚΟΝΟΣ
	& ΛΟΙΠΟΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ	
ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ		
ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ		
ΠΡΕΣΒΕΙΣ ΞΕΝΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΙ ΕΠΙΣΗΜΟΙ		
ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΒΑΔΙΣΜΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ		
ΚΛΕΙΝΕΙ ΤΗΝ ΠΟΜΠΗ ΤΑΓΜΑ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ		

Ἡ πομπὴ διέβη διὰ τῶν ὁδῶν Μητροπόλεως, Πλ. Συντάγματος, Β. Γεωργίου, Ἀμαλίας, Ἀθ. Διάκου,

Ἀναπαύσεως καὶ κατέληξε στὸ Α΄ Νεκροταφεῖο. Σὲ ὄλο τὸ μῆκος τῆς διαδρομῆς πλῆθος κόσμου χειροκροτοῦσε καὶ ἔραινε τὴν σεπτὴ Σορὸ μὲ ἄνθη. Πρὸ τοῦ μνήματος ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος ἐτέλεσε τρισάγιο. Κατὰ τὴν ὥρα τῆς ταφῆς Μικτὸ Ἄγημα τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ἀπέδωσε τὶς προβλεπόμενες τιμὲς στὸν μακαριστὸ Ἀρχιεπίσκοπο. Ὅλη ἡ Ἑλλάδα παρακολουθοῦσε συγκινημένη ἀπὸ τοὺς τηλεοπτικὸς δέκτες καθὼς ὄλοι σχεδὸν οἱ τηλεοπτικοὶ Δίαυλοι μετέδιδαν ἀπ' εὐθείας τὴν κηδεῖα καὶ τὴν ταφή. Ὁ τάφος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου κυροῦ Χριστοδοῦλου εὐρίσκεται δίπλα στὸν τά-

φο τοῦ μακαριστοῦ προκατόχου τοῦ κυροῦ Σεραφεῖμ καὶ παρεχωρήθη δωρεὰν ἀπὸ τὸν Δῆμο Ἀθηναίων. Ἀπὸ τὴ στιγμή πού ἡ Ἀττικὴ γῆ ἐδέχθη τὸ σκήνωμα τοῦ ἀοιδίμου Πρωθιεράρχου μέχρι καὶ τὴ στιγμή πού γράφονται αὐτὲς οἱ γραμμὲς χιλιάδες πιστῶν ἐπισκέπτονται τὸ μνῆμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδοῦλου καὶ ἐναποθέτουν λουλούδια στὴ μνήμη του. Κατὰ γενικὴ ὁμολογία ἡ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ στὸ λαϊκὸ προσκύνημα καὶ στὴν κηδεῖα τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου ὑπῆρξε ὀγκώδης καὶ λίαν συγκινητικὴ.

K.X.

**ΣΥΛΛΥΠΗΤΗΡΙΑ
ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ,
ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ
ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΔΗΛΩΣΕΙΣ**

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Φανάριον, 28 Ἰανουαρίου 2008

Ἱερώτατον
Μητροπολίτην Καρυστίας καὶ Σκύρου
κύριον Σεραφεῖμ,
Τοποτηρητὴν τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Ἀθηνῶν,
Εἰς Ἀθήνας.

Βαθύτατα συγκινημένοι καὶ ἐν μεγάλῃ θλίψει καὶ συνοχῇ καρδίας ἐπὶ τῷ θλιβερῷ ἀγγέλματι τῆς κοιμήσεως ἐν Κυρίῳ τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδοῦλου, ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρὸς μεγάλου βεληνεκοῦς, πολλὰ προσενεγκόντος τῇ Ἀγιοτάτῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, τῷ εὐλογημένῳ Ἑλληνικῷ Λαῷ καὶ συνόλῃ τῇ Ὁρθοδοξίᾳ, ἐκφράζομεν τῇ ὑμετέρᾳ ἀγαπητῇ Ἱερότητι, τῇ σεπτῇ Ἱεραρχίᾳ καὶ ἀπάσῃ τῇ πεφιλημένῃ θυγατρὶ καὶ ἀδελφῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος τὴν βαθεῖαν συμπάθειαν καὶ τὰ συλλυπητήρια τῆς ἡμετέρας Μετριότητος καὶ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ὡς καὶ τῆς Μητρὸς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας. Κύριος ἀναπαύσαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν χώρᾳ ζώντων καὶ ἀνταποδώσαι τοὺς πολλοὺς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας κόπους αὐτοῦ κατὰ τὴν θείαν βουλήν καὶ κρίσιν Αὐτοῦ, ἀναδείξει δὲ ἄξιον διάδοχον αὐτοῦ καὶ συνεχιστὴν τοῦ σωτηριώδους ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ,
† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἐν τῇ μεγάλῃ Πόλει τῆς Ἀλεξανδρείας
τῇ 28ῃ Ἰανουαρίου 2008

Πρὸς τὴν
Ἱερὰν Σύνοδον
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
Εἰς Ἀθήνας

Ἐν βαθυτάτῃ θλίψει ἐπληροφορήθημεν τὴν ἐκδημίαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδοῦλου, σθεναροῦ Ἱε-

ράρχου καὶ Προκαθημένου ἐπὶ δεκαετίαν τῆς ἀγιο-
τάτης Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ὑμῶν. Ὁ κοιμηθεὶς
Προκαθήμενος ἐποίμανεν τὴν Ἑλλαδικὴν Ἐκκλη-
σίαν μὲ αὐτοθυσίαν, σύνεσιν καὶ ἐνζήλον διάθεσιν,
ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην, γενόμενος τύπος τῶν πιστῶν
ἐν πᾶσι.

Ἐκφράζομεν τὰς ἐνθέρμους συλλυπητηρίους
εὐχὰς τῆς ἡμῶν Μετριότητος καὶ τὴν συμμετοχὴν εἰς
τὸ βαρύτερον πένθος ἡμῶν τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκ-
κλησίας, τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ φιλοχρίστου ποι-
μνίου ἀπάσης τῆς ἐν Ἀφρικῇ Ὁρθοδοξίας.

Προσευχόμεθα δὲ ὅπως ὁ Κύριος τῆς ζωῆς καὶ νι-
κητῆς τοῦ θανάτου Ἰησοῦς Χριστὸς κατατάξῃ τὴν
μακαρίαν ψυχὴν αὐτοῦ «ἐν σκηναῖς δικαίων, μετὰ
τῶν ἁγίων, ὅπου ἐπισκοπεῖ τὸ Φῶς τοῦ προσώπου
Του».

Αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ!

Μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης

† Ὁ Ἀλεξανδρείας ΘΕΟΔΩΡΟΣ Β΄

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Πρὸς

τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς

Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐκφράζομεν τὴν βαθεῖαν θλίψιν γιὰ τὴν ἀπώλειαν
τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδοῦλου, ἀπώλεια πρα-
γματικὴ γιὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ οὐσια-
στικῶς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Εὐχόμεθα καὶ προσευχόμεθα ὅπως ὁ Κύριος ἀνα-
παύσῃ τὴν ψυχὴν του εἰς χώραν ζώντων.

† Ὁ Ἀντιοχείας ΙΓΝΑΤΙΟΣ. Δ΄

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Τῷ Ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Καρυστίας καὶ Σκύ-
ρου κ. Σεραφεῖμ, Τοποτηρητῆ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπι-
σκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἀδελφῷ ἐν Κυ-
ρίῳ ἀγαπητῷ καὶ συλλειτουργῷ τῆς Ἡμῶν Μετριό-
τητος, ἀσπασμὸν ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Ἡ θλιβερὰ εἶδησις τῆς εἰς Κύριον ἐκδημίας τοῦ
Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κυροῦ Χρι-
στοδοῦλου ἐνέπλησε τὴν καρδίαν Ἡμῶν μετὰ πολλῆς
θλίψεως καὶ συνοχῆς, ἐπὶ τῇ ἐκ μέσου ἡμῶν ἀναχω-
ρήσει ἐν Χριστῷ Ἀδελφοῦ προσφιλοῦς καὶ ἱκανωτά-
του, πεπραιοισμένου διὰ πολλῶν χαρισμάτων, ὁ
ὁποῖος ἐνέπνευσε πολλὰς ἐλπίδας καὶ προσδοκίας
εἰς τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ
τῇ οἰκουμενικῇ Ὁρθοδοξίᾳ, διέλαμψε δὲ διὰ τῆς ποι-
κίλης φιλανθρωπικῆς, συγγραφικῆς, ἐν γένει κοινω-
νικῆς καὶ ποιμαντικῆς Αὐτοῦ δραστηριότητος, ἀνε-
χώρησε δὲ πρὸς τὸν Βασιλέα Χριστὸν ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς
δράσεως καὶ προσφορᾶς Αὐτοῦ, καταλιπὼν κενόν,
κατ' ἄνθρωπον δυσαναπλήρωτον.

Ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν διὰ τῆς
ὑποδειγματικῆς Αὐτοῦ ὑπομονῆς εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ
Σταυροῦ τῆς Αὐτοῦ ἀσθενείας, ὑπομονῆς ἰσομεγέ-
θους πρὸς τὸ σθένος μετὰ τοῦ ὁποῖου ἀντεμετώπιζε
ἐνεργῶς τὰς ἀντιξοότητας ἐν τῇ Αὐτοῦ Ἀρχιερατείᾳ,
ὑπενεθύμισεν εἰς ἅπαντας τὴν φράσιν τοῦ Δικαίου
Ἰώβ «εἰ τὰ ἀγαθὰ ἐδεξάμεθα ἐκ χειρὸς Κυρίου, τὰ
κακὰ οὐχ ὑποίσομεν;».

Εὐχόμεθα ὀλοψύχως, ὅπως ὁ Κύριος, ἡ Χώρα τῶν
Ζώντων, ἀναπαύσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ ἐκλιπόντος ἐν τῷ
ἀκτίστῳ καὶ αἰδίῳ Αὐτοῦ φωτί, ὁ δὲ διάδοχος Αὐτοῦ
ἀποδειχθῇ ἀντάξιος τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἐποχῆς
ἡμῶν, πεπραιοισμένος διὰ τῶν πλουσίων τοῦ Μακα-
ριστοῦ κυροῦ Χριστοδοῦλου πνευματικῶν καὶ φυ-
σικῶν χαρισμάτων, φέρων ἐφ' ἑαυτῷ ἀκεραίαν τὴν
σφραγίδα τῆς εἰς Χριστὸν Πίστεως καὶ Ζωῆς καὶ
τροφοδοτῶν τὴν Οἰκουμένην διὰ τῶν πλουσίων να-
μάτων τῆς Ὁρθοδοξίας, τῶν τεταμιευμένων εἰς τὴν
ἐν Ἑλλάδι εὐσέβειαν καὶ τὴν κατὰ τὴν τοῦ Γένους
Παράδοσιν ζωὴν.

Ἐπὶ οὖν τούτοις, κατασπαζόμεθα τὴν ὑμετέραν πε-
φιλημένην Ἡμῖν Ἱερότητα ἀδελφοποθῆτως ἀπὸ τοῦ
Παναγίου καὶ Ζωοδόχου Τάφου τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν
Χριστοῦ καὶ διατελοῦμεν.

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλήμ,
βῆ' Ἰανουαρίου ιε'.

Ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός,

† Ὁ Ἱεροσολύμων ΘΕΟΦΙΛΟΣ Γ΄

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΜΟΣΧΑΣ

Σεβασμιώτατον Σεραφείμ
Μητροπολίτην Καρυστίας και Σκύρου
Τοποτηρητήν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Ἱερὰν Σύνοδον
τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας

Σεβασμιώτατε, Ἀγαπητοὶ Ἀδελφοί-Ἀρχιερεῖς:

Ἐκ μέρους ἀπάσης τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, θὰ ἤθελα νὰ ἐκφράσω τὰ βαθιά μου συλλυπητήρια γιὰ τὴν κοίμηση τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου κυροῦ Χριστοδούλου.

Πραγματικὰ εἶναι μεγάλη ἡ ἀπώλεια γιὰ τὴν Ἁγία Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸ λαὸ καὶ ὅλο τὸν ὀρθόδοξο κόσμο. Ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος, ἕνας φλογερὸς ἱεροκήρυκας, πατριώτης καὶ ἔνθερμος ἐργάτης στὴν ἄμπελο τοῦ Κυρίου, ὑπῆρξε στενὸς φίλος τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Ἔτσι θὰ παραμείνει στὴ μνήμη μας καὶ στὶς καρδιές μας. Θὰ θυμόμαστε δὲ εἰδικὰ τὶς θερμὲς καὶ ἀξέχαστες ἐπισκέψεις του στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας.

Ἄς παραδώσει ὁ Κύριος τὴν ψυχὴ τοῦ κεκοιμημένου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, Μακαριστοῦ Χριστοδούλου, ἐν σκηναῖς δικαίων. Αἰωνία καὶ εὐλογημένη ἡ μνήμη αὐτοῦ.

Μὲ ἀγάπη Χριστοῦ.

† Ὁ Μόσχας ΑΛΕΞΙΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΣΕΡΒΙΑΣ

Βελιγράδι, 29.01.2008.

Πρὸς τὴν
Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ὁρθόδοξης
Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Μετὰ βαθυτάτου πόνου καὶ θλίψεως ἐμάθαμεν περὶ τῆς ἐν Κυρίῳ κοιμήσεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου. Εὐχόμενοι ὅπως ὁ Κύριος ἀναπαύσῃ μετὰ δικαίων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τοῦ ἐκλεκτοῦ ἀνδρὸς μεταξὺ τῶν Προκαθημένων τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας,

ἐκφράζομεν ὀλοψύχως τὰ συλλυπητήρια Ἡμῶν πρὸς Ἑσᾶς καὶ πρὸς ὀλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν λαόν.

† Ὁ Σερβίας ΠΑΥΛΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

28 Ἰανουαρίου 2008

Εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς
Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Μετὰ βαθυτάτου ὀδύνης, ἐλάβομεν τὸ μήνυμα τῆς εἰς τὰ αἰώνια μεταβάσεως τοῦ ἀειμνήστου ἀδελφοῦ ἡμῶν κυροῦ Χριστοδούλου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε ὄντως διακεκριμένη προσωπικότης τῆς ἀπανταχοῦ Ὁρθοδοξίας καὶ ὀλοκλήρου τῆς Χριστιανοσύνης, δι' ἡμᾶς δὲ καλὸς φίλος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας καὶ τοῦ ρουμανικοῦ λαοῦ.

Συμμετέχοντες τῷ πόνῳ καὶ τῇ θλίψει ἦντινα ἐπροκάλεσεν ἡμῖν τὸ γεγονός τοῦτο, ἐν ὀνόματι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, τοῦ κλήρου καὶ τῶν ἐν Ρουμανίᾳ πιστῶν, ἀπευθυνόμεν ἐκ βαθέων συλλυπητήρια, τοῖς ἱεράρχαις, τῷ κλήρῳ καὶ τοῖς πιστοῖς τῆς ἐν Ἑλλάδι Ὁρθόδοξης Ἀδελφῆς Ἐκκλησίας, δεόμενοι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Αἰωνίου Ἀρχιερέως, ὅπως ἀναπαύσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ κατατάξῃ αὐτὴν ἐν σκηναῖς δικαίων, τῷ δὲ χριστεπωνύμῳ λαῷ τῆς Ἑλλάδος χάριση παρηγορίαν καὶ στερέωσιν εἰς τὴν σώζουσαν πίστιν ἡμῶν.

Αἰωνία αὐτοῦ ἡ μνήμη!

† Ὁ Ρουμανίας ΔΑΝΙΗΛ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου,
τῇ 28ῃ Ἰανουαρίου 2008.

Σεβασμιώτατον
Μητροπολίτην Καρυστίας καὶ Σκύρου
κύριον Σεραφείμ,
Τοποτηρητήν,
Ἀθήνας.

Θλίψιν μεγίστην καὶ βαθυτάτην προὔξενησεν ἡμῖν ἡ μελάντατος εἶδησις τοῦ θανάτου τοῦ Μακαριωτάτου

Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, λίαν δ' ἡμῖν ἀγαπητοῦ καὶ πολυφιλήτου ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ κυροῦ Χριστοδούλου.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπώλεσε τὸν εὐσεβῆ, εὐλαβῆ καὶ πεφωτισμένον Προκαθήμενον αὐτῆς, ἡ Ἑλληνικὴ Ἱεραρχία τὸν συνετὸν καὶ σώφρονα οἰακοστρόφον, τὸν εὐφραδῆ ρήτορα καὶ τὸν γλυκύτατον μελωδὸν καὶ ὁ Κυπριακὸς Ἑλληνισμὸς ἓνα πολύτιμον συμπαραστάτην καὶ θερμὸν ὑπέρμαχον τῶν δικαίων αὐτοῦ. Ἀλησμόνητοι δὲ θὰ διατηρηθῶσιν ἐν τῇ μνήμῃ πάντων τῶν Κυπρίων αἱ ἡμέραι, τὰς ὁποίας διήλθεν Οὗτος μεθ' ἡμῶν κατὰ τὴν πρόσφατον ἐπίσημον ἐπίσκεψιν Αὐτοῦ εἰς Κύπρον.

Εὐχόμεθα ἐκ βαθέων ὅπως ὁ Κύριος καὶ Ἐξουσιαστής τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου κατατάξῃ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀοιδίμου Πρωθιεράρχου ἐν σκηναῖς δικαίων καὶ χαρίσῃται Αὐτῷ τὴν αἰωνίαν μακαριότητα.

Ἡ καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἐκπροσωπηθήσεται ἐν τῇ κηδεῖα τοῦ μεταστάντος Ἀρχιεπισκόπου ὑπὸ τῆς ἡμετέρας μετροιότητος, ἐρχομένης εἰς Ἀθήνας, τῇ συνοδείᾳ τοῦ Θεοφιλεστάτου Χωρεπισκόπου Νεαπόλεως Πορφυρίου καὶ τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου Ἱερωνύμου Πυλιώτου, Πρωτοσυγγέλλου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, τὴν Τετάρτην 30ὴν λήγοντος μηνὸς καὶ ὥραν 17.45 διὰ τῆς πτήσεως CY 336. Ἡ ἀναχώρησις ἡμῶν ἐξ Ἀθηνῶν γενήσεται τὴν ἐπομένην καὶ ὥραν 18.45 διὰ τῆς πτήσεως CY 337.

Μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης

† Ὁ Κύπρου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΤΣΕΧΙΑΣ ΚΑΙ ΣΛΟΒΑΚΙΑΣ

Ἀρχιεπισκοπὴ Πράγας 28 Ἰανουαρίου 2008

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία πασῶν χωρῶν Τσεχίας καὶ Σλοβακίας πληροφορήθηκε γιὰ τὴν κοίμησιν ἐν Κυρίῳ τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδούλου.

Ἡ ἀπώλειά του εἶναι μία διακεκομμένη πορεία στὸ δρόμο ἀφοσιώσεως, αὐταπάρνησης καὶ αὐτοθυσίας τοῦ καλοῦ ποιμένα.

Ὁ Θεὸς ἐπέλεξε στὸ πρόσωπο τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κυροῦ Χριστοδούλου ἕναν ἀπὸ τοὺς ἰκανότερους ἀρχιερεῖς τῆς ἱστορίας νὰ εἶναι ὁ

φάρος τῆς ὑπομονῆς τόσο στὴν δράση του ὡς ποιμένα ὅσο καὶ στὴ σοβαρὴ καὶ ἐπίπονη ἀσθένεια.

Ἀσταμάτητα καὶ μέχρι τῆς τελευταίας του πνοῆς τὴν ἐπιθυμία τοῦ Θεοῦ ταύτιζε μὲ ἀνδρεία μὲ τὸ δικό του θέλημα.

Τὸ πάντοτε βροντερό του ΝΑΙ στὸ κάλεσμα «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ...» σήμερα ὀδήγησε τὸν μακαριστό μας ἀρχιερέα μπροστὰ στὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ.

Ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ πασῶν χωρῶν Τσεχίας καὶ Σλοβακίας προσευχόμεστε γιὰ τὴν ἀνάπαυση τῆς ψυχῆς τοῦ κεκοιμημένου μακαριστοῦ Ἀρχιερέα καὶ εὐχόμεστε ὅπως ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐπιλέξῃ ἄξιο συνεχιστὴ τῆς μὲ αἷμα χαραγμένης πορείας.

† Ὁ Πράγας ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Νέα Ὑόρκη, 28 Ἰανουαρίου 2008

Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην

Καρυστίας καὶ Σκύρου

κύριον Σεραφεῖμ,

Τοποτηρητὴν τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Ἀθηνῶν
Εἰς Ἀθήνας.

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Καρυστίας καὶ Σκύρου,
ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ Ἀδελφέ,

Πληροφορηθέντες μετὰ βαθυτάτης θλίψεως τὴν ἐν Κυρίῳ κοίμησιν τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδούλου, ἐκφράζομεν Ὑμῖν ἐξ ὀνόματος τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς καὶ τοῦ συνόλου τῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν μελῶν τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ὁμογενείας, τὰ ὀλοκάρδια συλλυπητήρια καὶ τὴν διαβεβαίωσιν τῆς συμμετοχῆς μας εἰς τὸ βαρὺ πένθος τῆς Ἱεραρχίας καὶ τοῦ κλήρου καὶ λαοῦ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Δεόμεθα ἐκτενῶς τοῦ Κυρίου ὑπὲρ αἰωνίας μνήμης καὶ μακαρίας ἀναπαύσεως ἐν σκηναῖς δικαίων καὶ ἁγίων τοῦ ἀοιδίμου Ἀδελφοῦ, τοῦ ὄντως διαπρεποῦς Ἱεράρχου καὶ δυναμικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡγέτου.

Εἴθε ὁ Κύριος νὰ ἀναδείξῃ ἄξιον διάδοχον τοῦ μακαριστοῦ ἀδελφοῦ εἰς συνέχισιν καρποφόρου ποιμαντορίας τοῦ προσφιλεστάτου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ.

Μετὰ πολλῆς τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καὶ τιμῆς,

Ἄδελφὸς ἐν Αὐτῷ

† Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΙΕΡΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

Άριθ. Πρωτ. 43 Ἐν Ἡρακλείῳ, τῆ 28ῃ Ἰανουαρίου 2008

Ἡ Ἱερὰ Ἐπαρχιακὴ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης μετὰ λύπης πληροφορηθεῖσα τὴν εἰς Κύριον ἐκδημίαν τοῦ ἀοιδίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδούλου, διὰ τοῦδε τοῦ Συνοδικοῦ ἡμῶν Γράμματος, ἐκφράζει τὰ φιλάδελφα αἰσθήματα καὶ τὰς συλλυπητηρίους εὐχὰς Αὐτῆς, συμμετέχουσα εἰς τὸ βαρὺ πένθος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Δεόμενοι ἐκτενωῶς, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἀναπαύσῃ τὴν μακαρίαν ψυχὴν αὐτοῦ μετὰ τῶν ἁγίων δικαίων Αὐτοῦ καὶ παραμυθήσῃ τὴν Ἱεραρχίαν, τὸν Κλῆρον καὶ τὸν λαὸν τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διατελοῦμεν

Μετὰ πολλῆς τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Κρήτης ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

ΙΕΡΑ ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Άριθ. Πρωτ. Φ.2/35/158

Καρναί 15/28.1.2008

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Πρὸς

τὴν Διαρκῆ Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον

τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Εἰς Ἀθήνας

Σεβασμιώτατοι,

Ἐν συνοχῇ καρδίας πληροφορηθέντες περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν

καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδούλου, προαγόμεθα ἐξ ἀποφάσεως τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Κοινότητος ἵνα ὑποβάλωμεν Ὑμῖν τὰ βαθύτατα συλλυπητήρια ἡμῶν καὶ σύμπαντος τοῦ Ἁγιορειτικοῦ κόσμου, δεόμενοι ἐκτενωῶς πρὸς Κύριον ἐνώπιον τῆς ἐν τῷ πανσέπτῳ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Πρωτάτου ἐφεστίου εἰκόνας τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Τόπου τῆς τοῦ Ἱ. Ἀξιόν Ἔστι, καθὼς καὶ ἐν ταῖς Ἱεραῖς μοναστικαῖς ἀκολουθίαις τῶν Ἀθωνικῶν Σκηνωμάτων, ὑπὲρ τῆς μετὰ τῶν δικαίων ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, τῇ πρεσβείᾳ τῆς Ἐφόρου τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Τόπου καὶ κοινῆς Μητρὸς πάντων τῶν Χριστιανῶν Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ἐξαιτούμεθα Ὑμετέρας σεπτὰς πατρικᾶς τε καὶ ἀρχιερατικᾶς εὐχὰς καὶ εὐλογίας καὶ διατελοῦμεν μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ.

Ἱερὰ Κοινότης Ἁγίου Ὄρους Ἄθω.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΕΞΑΡΧΙΑ ΠΑΤΜΟΥ

Σεβασμιώτατον

Μητροπολίτην Καρυστίας καὶ Σκύρου

κύριον Σεραφεῖμ,

Τοποτηρητὴν τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Ἀθηνῶν
Εἰς Ἀθήνας.

Σεβασμιώτατε,

Μετὰ λύπης βαθείας ἐλάβομεν τὸ πενθηφόρον ἄγγελμα τῆς ἐκδημίας τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδούλου, ὃς εὐόρκως καὶ ἐνζήλως διηκόνησεν τὴν Ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Πρὸς τοῦτο, ἐκφράζομεν τὴν συμπάθειαν ἡμῶν, εἰς τὴν Σεβασμίαν τῶν Ἱεραρχῶν Χορεῖαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἅμα τὲ καὶ τὴν πρόσρησιν, ὅπως ἡ μνήμη αὐτοῦ εἴη αἰωνία καὶ ἄληστος.

Ἐπὶ δὲ τούτοις διατελοῦμεν μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ.

Ἐν τῇ Ἱερᾷ, Βασιλικῇ, Πατριαρχικῇ καὶ Σταυροπηγιακῇ Κοινοβιακῇ Μονῇ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ Εὐαγγελιστοῦ τῆ 28ῃ Ἰανουαρίου 2008.

† Ὁ Καθηγούμενος καὶ Πατριαρχικὸς Ἐξαρχος
ἀρχιμ. ΑΝΤΙΠΑΣ

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΑΡΕΛΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΦΙΛΛΑΝΔΙΑΣ

Ντ 10/08

Τρίτη 29 Ιανουαρίου 2008

Πρὸς
τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἡμέρα πένθους ἡ σημερινή γιὰ ὅλο τὸν Ὁρθόδοξο καὶ μὴ κόσμο. Ἡ Φιλλανδικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἐκφράζει τὴν βαθύτατη θλίψη τῆς γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία χάνει ἕναν ἡγέτη. Ἡ ἀγωνιστικότητά του καὶ ἡ πίστη του στὴν Ἀνάσταση καὶ στὴ Ζωὴ πὺ ἐπέδειξε ὡς τὴν τελευταία στιγμή τῆς ζωῆς ἄς εἶναι παράδειγμα γιὰ ὅλους μας.

Αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ

† Ὁ Φιλλανδίας Λέων

ΠΑΠΑΣ ΡΩΜΗΣ

Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην
Καρυστίας καὶ Σκύρου
κον Σεραφεῖμ

Βαθιά συγκινημένος ἀπὸ τὴν πρόωρη κοίμησι τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδούλου, ἐκφράζω σὲ ἐσᾶς, στὴν Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅλους τοὺς χριστιανούς τὰ βαθιά μου συλλυπητήρια, μεταφέροντάς σας τὴ συμπάθειά μου πρὸς ὅλους αὐτοὺς πὺ θρηνοῦν γιὰ τὴν εἰς Κύριον ἐκδημία τοῦ διακεκριμένου αὐτοῦ ποιμένα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ ἀδελφικὸ καλωσόρισμα, τὸ ὁποῖο ὁ Μακαριστὸς ἐπεφύλαξε στὸν προκατόχου μου Πάπα Ἰωάννη Παῦλο Β΄ μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐπισκέψεως αὐτοῦ στὴν Ἀθήνα τὸ Μάιο τοῦ 2001, καθὼς καὶ ἡ ἀνταποδοτικὴ ἐπίσκεψι τοῦ Μακαριστοῦ στὴ Ρώμη τὸ Δεκέμβριο τοῦ 2006, ἀνοιξαν μία νέα ἐποχὴ ἐγκάρδιας συνεργασίας ἀνάμεσά μας, ὀδηγώντας σὲ συχνότερες ἐπαφές καὶ βελτίωσι τῶν φιλικῶν μας σχέσεων, καὶ στὴν ἀναζήτησι τῆς οὐσιαστικότερης κοινωνίας στὰ πλαίσια τῆς ἀναπτυσσόμενης ἐνότητος τῆς Εὐρώπης.

Τόσο ἐγὼ ὅσο καὶ οἱ ἀνὰ τὸν κόσμο Χριστιανοὶ Κα-

θολικοί, προσευχόμεστε ὥστε ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος νὰ διατηρήσει μὲ τὴ Χάρι τοῦ Θεοῦ τὴν οἰκοδόμησι τῶν πνευματικῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου, καὶ ἔτσι, μὲ τὴν παράδοσι τῆς ἀγίας ψυχῆς τοῦ Μακαριστοῦ στὴν ἀγάπη καὶ τὸ ἔλεος τοῦ ἐπουράνιου Πατέρα, νὰ ἀναπαυθεῖτε ἀπὸ τὴν ὑπόσχεσι τοῦ Κυρίου νὰ στεφανώσι τοὺς πιστοὺς Του δούλους.

Παρακαλῶ δεχθεῖτε Σεβασμιώτατε αὐτὴ τὴν ἔκφρασι ἀγάπης καὶ τὴ συμπροσευχὴ μου, ἐσεῖς καὶ οἱ ἀδελφοί σας ἐπίσκοποι, καθὼς ὀδηγεῖτε τὴν Ἐκκλησία σὲ αὐτὴν τὴ μεταβατικὴ περιόδο.

Μὲ ἀδελφικὴ ἀγάπη Χριστοῦ,

† Ὁ Πάπας Ρώμης ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΣ 16ος

ΕΠΙΣΚΟΠΗ ΡΩΜΗΣ

Πρὸς τὸν
Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Κύριλλον Μισιακούλην
Ἀρχιεργαματέα Ἱερᾶς Συνόδου

Ἅγιε Ἀρχιεργαματεῦ,

Μαθὼν τὸ ἄγγελμα τῆς κλήσεως τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου εἰς ζωὴν παρὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἐνέκλεισα ἐμαυτὸν ἐν περισυλλογῇ, ὥστε νὰ ἀναπέμψω πρὸς τὸν Κύριον τοῦ βίου καὶ τῆς Ἱστορίας προσευχὰς ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς εὐλογημένης τοῦ ψυχῆς. Ἐστάθη ἱκανὸς νὰ διαποιμάνη ὧδε ἐπὶ τῆς γῆς τὸ ποιμνιον τὸ ὁποῖον τοῦ εἶχε ἐμπιστευθῆ ὁ Κύριος ἡμῶν, ὁ Καλὸς Ποιμὴν ὁ Ἀΐδιος καὶ Ὑψιστος. Εἶθε νῦν ὁ Αὐτὸς Καλὸς Ποιμὴν νὰ εἶναι Ἐκεῖνος ὁ Ὅποιος θὰ παράσχη αὐτῷ τὴν ἀνταμοιβὴν τὴν φυλασσομένην τοῖς πιστοῖς, ἐνθέρμοις καὶ ἀγρυπνοῦσι δούλοις Αὐτοῦ. Καὶ ἐφ' ἡμᾶς, τοὺς καταλειπομένους ὧδε, εἶθε ὁ Κύριος νὰ ἐπιδαφιλεύῃ τὴν βοήθειαν τῆς βεβαίας πίστεως ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει.

RINO FISICHELLA,

Βοηθὸς Ἐπίσκοπος Ρώμης

{Μετάφρασις ἐκ τοῦ ἀγγλικῆ:
Δρ. Νικόλαος Κ. Πετρόπουλος,
M.St., D. Phil. {Oxon.}}

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ

Άριθμ. Πρωτ, 3847/08 Άνω Σύρος, 28 Ιανουαρίου 2008

Πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Σεβασμιότατοι Ἀδελφοί,

ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Καθολικῆς Ἱεραρχίας Ἑλλάδος συμμετέχει στὸ πένθος τῆς ἀδελφῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας γιὰ τὴν κοίμηση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, Κυροῦ Χριστοδούλου. Ἐκφράζει δὲ στὸν Προεδρεύοντα Μητροπολίτη κ. Σεραφεῖμ, καὶ σὲ ὅλα τὰ Μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὴν χαρμολύπη τῆς καὶ τὴν διαβεβαίωση ὅτι προσεύχεται ὅπως ὁ Κύριος κατατάξει αὐτὸν «ἐν σκηναῖς δικαίων».

Ἡ κοίμηση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου ἀποτελεῖ μεγάλη ἀπώλεια γιὰ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Μακαριστὸς ὑπῆρξε μεγάλη μορφή ὄχι μόνο Ἱεράρχου, ἀλλὰ καὶ Ποιμενάχου, πού ἔβγαλε τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὴν σιωπή, τῆς ἔδωσε φωνὴ καὶ τὴν ἀνοίξε πρὸς τὴν κοινωνία.

Κάποτε ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος εἶχε πει: «τὸ ἄτομό μου ἄλλοι τὸ κατηγοροῦν καὶ ἄλλοι τὸ ὑμνολογοῦν», χαρακτηρίζοντας τὸν ἑαυτό του «σημεῖον ἀντιλεγόμενον». Πράγματι, συχνὰ παρεξηγήθηκε ὁ λόγος του καὶ ἡ δράση του. Ἡ παρεξήγηση αὐτὴ προερχόταν ὅμως ἀπὸ ἐκείνους πού ἔχουν μία ἐσφαλμένη ἀντίληψη περὶ Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι νομίζουν ὅτι ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ παραμένει κλεισμένη στὸ ναὸ καὶ νὰ προσεύχεται.

Βεβαίως ἡ Ἐκκλησία ἀντλεῖ τὴ δύναμή της μὲ τὴν προσευχὴ γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ εἶναι προζύμι πού νὰ ζυμώνει ὅλο τὸ φύραμα. Νὰ ζυμώνει μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου ὅλες τὶς πτυχὲς τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, ἀκόμη καὶ τὴν πολιτικὴ πτυχή, διότι καὶ ἡ πολιτικὴ πρέπει νὰ ἐμπνέεται ἀπὸ τὶς ἀρχὲς καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου.

Αὐτὴ ἦταν ἡ ἐπιδίωξη τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου. Γιὰ μία τέτοια Ἐκκλησία ἐργάστηκε ὅλη τὴ ζωὴ του. Τὸ μαρτυροῦν τὰ ἔργα του, ἡ ἐν γένει δράση του καὶ ὁ δυνατὸς λόγος του. Τὸ μαρτυρεῖ ἀκόμη τὸ τελευταῖο κήρυγμά του, τὸ ὁποῖο δὲν κή-

ρουξε μὲ λόγια ἀλλὰ μὲ τὴν ὑποδειγματικὴ στάση του, μὲ τὴν ὁποία ἀποδέχθηκε τὴν ἀσθένειά του καὶ ὑποτάχθηκε στὸ ἀνεξιχνίαστο θέλημα τοῦ Ἁγίου Θεοῦ μὲ χριστιανικὴ προσκαρτερία καὶ δύναμη πίστεως.

Εὐχόμεστε ὁ διάδοχός του νὰ συνεχίσει τὴν πορεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πού ὁ μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος χάραξε γιὰ νὰ ἀποδειχτεῖ ἄξιος καὶ ἰκανὸς διάδοχος ἐνὸς τόσο μεγάλου Ποιμενάρχου.

Αἰωνία του ἡ μνήμη.

† Ὁ Καθολικὸς Ἐπίσκοπος Σύρου, Θήρας,
Κρήτης ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ
Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Καθολικῆς
Ἱεραρχίας Ἑλλάδος

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

29 Ιανουαρίου 2008

Πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Παναγιώτατε Ἁγιε Σπυρίδων,
Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί,

Μετὰ λύπης πληροφορήθηκα τὴν κοίμηση τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Πατρὸς Χριστοδούλου.

Τὸ Συμβούλιο τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας βρίσκεται σ' αὐτὲς τὶς δύσκολες ὥρες προσευχόμενο κοντὰ στὴν Ἱερὰ Σύνοδο καὶ στὸν ἑλληνικὸ λαὸ καὶ παρακαλεῖ τὸν Παντοδύναμο, ὅπως τάξη αὐτὸν εἰς τὰ δεξιὰ Του.

Ἐνθυμούμαστε τὴν εὐλογημένη συνάντηση τῶν Ἀδελφῶν μας μὲ τὸν Μακαριστὸ Ἀρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο στὸ πλαίσιο τοῦ Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν ἐπ' ἀφορμῇ τοῦ συνεδρίου γιὰ τὴν Ἀποστολὴ καὶ τὸν Εὐαγγελισμό τὸ ἔτος 2005 στὴν Ἀθήνα.

Ἔχουμε τὴν πεποίθηση ὅτι σήμερα ἡ κοινὴ μαρτυρία τῶν Ἐκκλησιῶν μας στὴν Εὐρώπη εἶναι σημαντικὴ ὅσο ποτὲ ἄλλοτε γιὰ νὰ γνωρίσει ὁ κόσμος τὸ φῶς τοῦ ἀπολυτρωτῆ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εἶθε ὁ τριαδικὸς Θεός, ὁ Πατὴρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ὅπως ὑποδεχτοῦν ἐν εἰρήνῃ τὸν Κεκοιμημένον.

Εἶμαι συγκοινωνὸς ἐν τῇ θλίψει γιὰ τὸν Μεταστάντα
καὶ ἐν τῇ ἐλπίδι τῆς ἀναστάσεως.

Ἐν Χριστῷ

Ἐπίσκοπος Dr. Wolfgang Huber

Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐαγγελικῆς

Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

His Eminence Metropolitan
Serapheim of Karystos and Skyros
Locum tenens
Ioannou Gennadiou 14
GR - 11521 Athens

Geneva, January 28, 2008

Your Eminence,

“No one of us lives, and equally no one of us dies,
for himself alone. If we live, we live for the Lord, and
if we die, we die for the Lord. Therefore, whether we
live or die, we belong to the Lord” (Rom. 14:7-9).

It is with deep sadness that we were informed about
the passing away of Archbishop Christodoulos of
Athens and all Greece, a church leader that literally
“belonged to the Lord”, as he faithfully served his
people in Greece and the worldwide Orthodox
Church, while encouraging all Christian efforts and
initiatives fostering unity and common witness in our
world.

I had been blessed with the privilege of knowing the
late Archbishop personally. A deeply rooted bond of
friendship and fraternal love marked our relationship.
Our encounters, both in Athens and Geneva, were
moments of real and profound communion with a
gifted head of church, an Orthodox primate looking at
the modern world in an interesting and challenging
way, a church leader committed to walk the path of
Christian unity with courage and vision, perseverance
and patience, care and humility.

Therefore, in the World Council of Churches, we
mourn today a church leader who has opened for his
church new horizons in the realm of inter-Christian

relations and ecumenical dialogue. We lift up our
hearts in gratitude for the life and witness of the late
Archbishop Christodoulos of Athens and all Greece.

Our sincere condolences are addressed to the entire
Church of Greece, the college of his fellow bishops,
the clergy, the monks and nuns, and the entire people
of God that was entrusted to him.

Trusting in God’s infinite love and mercy, we
commend our beloved brother to the Lord of life and
resurrection. We pray God, to receive him into his
everlasting kingdom, where the joy and peace of
God’s presence reign forever.

“Praise be to the God and Father of our Lord Jesus
Christ, the all-merciful Father, the God whose
consolation never fail us! He comforts us in all our
troubles, so that we in turn may be able to comfort
others in any trouble of theirs and to share with them
the consolation we ourselves receive from God” (2
Cor. 1:3-4).

May the memory of the later Archbishop Christo-
doulos of Athens and all Greece be eternal!

Yours in our common Lord,

Rev. Dr SAMUEL KOBIA
General Secretary

(Μετάφρασις)

Γενεύη, 28.1.2008

Πρὸς τὸν
Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην
Καρυστίας καὶ Σκύρου
κ. Σεραφεῖμ
Τοποτηρητὴν τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου

Σεβασμιώτατε,

«Οὐδείς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῆ καὶ οὐδείς ἑαυτῷ ἀπο-
θνήσκει. Ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ Κυρίῳ ζῶμεν· ἐάν τε
ἀποθνήσκωμεν, τῷ Κυρίῳ ἀποθνήσκομεν. Ἐάν τε οὖν
ζῶμεν ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ Κυρίου ἐσμέν»
(Πρὸς Ρωμαίους 14:7-9).

Μετὰ βαθείας λύπης ἐπληροφορήθημεν τὴν κοίμη-
σιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κυροῦ Χριστοδούλου, ἐκκλησιαστικοῦ ἡγέτου ὁ
ὁποῖος κυριολεκτικῶς «τοῦ Κυρίου ἦν», διακονήσας

πιστῶς τὸ ποιμνιόν του ἐν Ἑλλάδι τε καὶ ἐν τῇ ἀνά τὸν κόσμον Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, ἐνθαρρύνει πάσας τὰς χριστιανικὰς προσπάθειάς καὶ πρωτοβουλίας, ὅσαι προῆγον τὴν ἐνότητα καὶ τὴν κοινὴν μαρτυρίαν ἐν τῷ κόσμῳ ἡμῶν.

Ἡξιώθη ἡ εὐλογία καὶ τοῦ προνομίου νὰ γνωρίζω τὸν Μακαριστὸν Ἀρχιεπίσκοπον προσωπικῶς. Μία εἰς βάθος ἐρριζωμένη σύνδεσις φιλίας καὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης ἐχαρακτήριζε τὴν σχέσιν μας. Αἱ συναντήσεις μας, τόσον ἐν Ἀθήναις ὅσον καὶ ἐν Γενεύῃ, ἦσαν στιγμαὶ πραγματικῆς καὶ βαθείας κοινωνίας μεθ' ἐνὸς χαρισματικοῦ Προκαθημένου, ἐνὸς Ὁρθοδόξου Πρωθιεράρχου ἀπενίζοντος τὸν σύγχρονον κόσμον κατὰ τρόπον ὁ ὁποῖος ἐκίνει τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἔθετε προκλήσεις, ἐνὸς Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡγέτου ἀφοσιωμένου εἰς τὴν ὁδὸν τῆς χριστιανικῆς Ἐνότητος, ὁδὸν ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐβάδισε μετὰ θάρρους καὶ ὁράματος, ἐπιμονῆς καὶ ὑπομονῆς, μερίμνης καὶ ταπεινότητος.

Ὡς ἐκ τούτου, ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν θρηνοῦμεν σήμερον δι' ἕναν ἐκκλησιαστικὸν ἡγέτην ὁ ὁποῖος διήνοιξε διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ νέου ὁρίζοντα ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διαχριστιανικῶν σχέσεων καὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου. Ἄνω ἔχομεν τὰς καρδίας ἡμῶν, εὐγνωμονοῦντες διὰ τὸν βίον καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος.

Τὰ εἰλικρινῆ ἡμῶν συλλυπητήρια ἀπευθύνονται πρὸς σύμπασαν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς περὶ αὐτὸν Ἱεραρχίας, τὸν κλήρον, τοὺς μοναχοὺς καὶ τὰς μοναχὰς καὶ πρὸς τὸ ὄλον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ.

Πεποιθότες ἐπὶ τῇ ἀπείρῳ ἀγάπῃ καὶ τῷ ἐλέει τοῦ Θεοῦ, ἐμπιστευόμεθα τὸν ἡγαπημένον ἀδελφόν μας εἰς τὸν Κύριον τῆς ζωῆς καὶ τῆς Ἀναστάσεως. Προσευχόμεθα νὰ τὸν δεχθῇ ὁ Θεὸς εἰς τὴν αἰώνιον Βασιλείαν Του, ὅπου ἡ χαρὰ καὶ ἡ εἰρήνη τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ κρατοῦν εἰς τοὺς αἰῶνας.

«Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρῶν καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως, ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐν πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει διὰ τῆς παρακλήσεως ἧς παρακαλοῦ-

μεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ» (Πρὸς Κορινθίους Β' 1:3-4).

Αἰωνία εἴη ἡ μνήμη τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κυροῦ Χριστοδούλου!

Ἵμέτερος ἐν τῷ κοινῷ ἡμῶν Κυρίῳ,

Αἰδεσιμολ. Dr. SAMUEL KOBIA

Γενικὸς Γραμματεὺς

[Μετάφρασις ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ:
Δρ. Νικόλαος Κ. Πετρόπουλος,
M. St., D. Phil. {Oxon}].

ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Together with all who are part of the Conference of European Churches (CEC), I learnt of the death of His Beatitude Archbishop Christodoulos with great sadness. These last months of illness have been times of anxious prayer for all of us who have felt concern for him. We have watched with admiration as His Beatitude faced the development of his illness with great fortitude, placing himself within the gracious love and mercy of the Lord Jesus Christ, whom throughout his life, and especially in his years as Archbishop, he had served in a dedicated way.

At the Conference of European Churches, we give thanks to God for the ways in which His Beatitude was supportive of the ecumenical movement in general and of the work of the Conference of European Churches in particular. Inter-Christian dialogue was of profound importance for His Beatitude. We were deeply appreciative of the support which His Beatitude offered to the work of CEC, not least when the CEC Presidium met in Athens several years ago. As a result of his leadership and example the Church of Greece continues to play an important and valued role within CEC. His concern for ecumenism had a wider dimension though than simply his support of the work of CEC. His Beatitude's real concern for opening up ecumenical dialogue was also demonstrated by the building up of relations, with the Roman

Catholic Church, as indicated by the visit of Pope John Paul II to Athens.

Important to CEC too was His Beatitude's engagement with issues of our own day. He recognised the importance of the Church having a voice on issues which affect the whole of the European Continent and the importance of the Church's voice being heard within the European institutions. He recognised the need for the Church to bear a public witness on issues such as drug addiction and the trafficking of women. He saw the need for all, lay and ordained, including the young to have a voice within the Church. He was also open to new ways in a digital age of bearing witness to the Gospel of Jesus Christ.

In all of this, and so many other ways, His Beatitude was a spiritual leader of considerable stature and his public witness will be greatly missed among us. At CEC we pay tribute to all that he was able to achieve and we join our voices with those who express their sorrow at His Beatitude's going from us. We commend His Beatitude to the love and care of Our Risen Lord whom in life he served so well, running with perseverance the race which is set before us, looking to Jesus the pioneer and perfecter of our faith (Hebrews 12.1-2). May he rest in peace and rise in glory.

The Venerable
COLIN WILLIAMS
General Secretary

(Μετάφρασις)

Σήμερα, ὁμοῦ μετὰ πάντων τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν (CEC), πρὸς μεγάλην μου λύπην ἔμαθον τὸ ἄγγελμα τῆς κοιμήσεως τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου. Οἱ τελευταῖοι μῆνες τῆς ἀσθενείας ἀπετέλεσαν, διὰ πάντας ἡμᾶς τοὺς ἀνησυχοῦντας περὶ αὐτοῦ, περίοδον ἀγωνιώδους προσευχῆς. Ἐν θαυμασμῷ παρηκολουθήσαμεν τὸν Μακαριστὸν νὰ ἀντιμετωπίζῃ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀσθενείας του μετὰ μεγάλης γενναιότητος, ἐμπιστευόμενος ἑαυτὸν τῇ χάριτι, τῇ ἀγάπῃ καὶ τῷ ἐλέει τοῦ

Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον καθ' ὅλον του τὸν βίον, καὶ ἰδίως κατὰ τὰ ἔτη τῆς Ἀρχιεπισκοπίας του, διηκόνησε μετὰ τοιαύτης ἀφοσιώσεως.

Ἐν τῷ Συμβουλίῳ Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν ἀναπέμπομεν εὐχαριστίας πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοὺς τρόπους κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ Μακαριστὸς ὑπεστήριξε τὸ οἰκουμενικὸν κίνημα, εὐρύτερον, καὶ τὸ ἔργον τοῦ Συμβουλίου, εἰδικότερον. Ὁ διαχριστιανικὸς διάλογος ἦτο βαθείας σπουδαιότητος διὰ τὸν Μακαριστόν. Ἐξετιμήσαμεν ἰδιαιτέρως τὴν ὑποστήριξιν τὴν ὁποῖαν προσέφερε πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Συμβουλίου, ἰδίως ὅτε τὸ Προεδρεῖον του συνήλθε ἐν Ἀθήναις πρὸ ἐτῶν. Ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἡγεσίας καὶ τοῦ ὑποδείγματός του, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐξακολουθεῖ νὰ διαδραματίζει σημαίνοντα καὶ πολύτιμον ρόλον ἐντὸς τοῦ Συμβουλίου. Τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τὴν οἰκουμενικότητα εἶχεν ὅμως καὶ εὐρύτεραν διάστασιν, πέραν τῆς ὑποστηρίξεως ἀπλῶς τοῦ ἔργου τοῦ Συμβουλίου. Τὸ ἀληθές του ἐνδιαφέρον διὰ τὴν διάνοξιν ὁδῶν οἰκουμενικοῦ διαλόγου ἀπεδείχθη ἐπίσης κατὰ τὴν ἀναβάθμισιν τῶν σχέσεων μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως κατέστη φανερὸν ὑπὸ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Πάπα Ἰωάννου - Παύλου Β' εἰς Ἀθήνας.

Διὰ τὸ Συμβούλιον ἦτο ἐπίσης σημαντικὴ ἡ δραστηριοποίησις τοῦ Μακαριστοῦ εἰς ζέοντα ζητήματα τῆς ἐποχῆς μας. Ἀνεγνώριζε πόσο σπουδαῖον ἦτο νὰ ἔχη ἡ Ἐκκλησία φωνὴν ἐπὶ προβλημάτων τὰ ὁποῖα ἀγγίζουσι τὸ σύνολον τῆς εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου καὶ νὰ ἀκούγεται ἡ φωνὴ αὕτη τῆς Ἐκκλησίας ἐντὸς τῶν εὐρωπαϊκῶν θεσμῶν. Ἀνεγνώριζε τὴν ἀνάγκην νὰ καταθέτῃ δημοσίως ἡ Ἐκκλησία τὴν μαρτυρίαν τῆς ἐπὶ προβλημάτων ὅπως ὁ ἐθισμὸς εἰς ναρκωτικὰς οὐσίας καὶ ἡ ἐμπορία γυναικῶν. Εἶδε τὴν ἀνάγκην νὰ ἔχουν ἅπαντες, λαϊκοὶ καὶ κληρικοί, καὶ ἰδίως οἱ νέοι, φωνὴν ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπίσης, ἦτο ἀνοιχτὸς εἰς νέους διαύλους τῆς ψηφιακῆς ἐποχῆς πρὸς προώθησιν τῆς μαρτυρίας τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Κατὰ πάντα ταῦτα, ὅπως καὶ κατὰ πολλοὺς ἀκόμη τρόπους, ὁ Μακαριστὸς ἦτο πνευματικὸς ἡγέτης σημαντικοῦ ἀναστήματος καὶ ἡ δημοσία μαρτυρία του θὰ μᾶς λείπει πολὺ. Ἐν τῷ Συμβουλίῳ τιμῶμεν πάντα ὅσα ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχη καὶ ἐνώνομεν τὴν φωνὴν μας μετ' ἐκείνων αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουσι τὴν ὁδύνην πάντων

ἐπὶ τῇ ἐκδημίᾳ τοῦ Μακαριστοῦ ἀφ' ἡμῶν. Ἐμπιστευόμεθα τὸν Μακαριστὸν τῇ ἀγάπῃ καὶ φρονίδι τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου ἡμῶν, τὸν ὁποῖον τόσον καλῶς διηκόνησεν ζῶν καὶ δι' ὑπομονῆς τρέχων τὸν προκειμένον αὐτῷ ἀγῶνα καὶ ἀφορῶν εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν (Πρὸς Ἑβραίους 12:1-2). Ἄς ἀναπαυθῆ ἔν εἰρήνῃ καὶ ἄς ἀναστηθῆ ἔν δόξῃ.

Αἰδεσιμολ. COLIN WILLIAMS

Γενικὸς Γραμματεὺς

[Μετάφρασις ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ:
Δρ Νικόλαος Κ. Πετρόπουλος,
M. St., D. Phil. {Oxon.}]

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ
LAMBETH PALACE

29 January 2008

The Reverend Canon Jonathan Goodall
*The Archbishop of Canterbury's
Chaplain and Ecumenical Officer*

The Holy Synod of the Church of Greece
The Secretary to the Holy Synod
Odos Ioannou Gennadiou 14
11521
ATHENS

Your Graces

His Grace The Archbishop of Canterbury has asked me to send you his sincere and profound condolences on the death of His Beatitude of blessed memory Archbishop Christodoulos.

His Grace is deeply grateful for the expectation that he might be able to attend Thursday's Funeral Rites. He has carefully weighed whether he is able to be present, and has very regretfully concluded that he cannot travel to Athens in person.

His Grace has asked The Bishop of London (who oversees relations between the Church of England

and the Orthodox Churches), and with him His Grace's Apocrisiarios to the Archbishopric of Athens, Canon Malcolm Bradshaw, to represent him at the ceremonies. Canon Bradshaw is liaising direct with the Bishop of London's Office. The Bishop will carry the Archbishop's formal letter of condolence.

In his last letter to Archbishop Christodoulos, Archbishop Rowan thanked His Beatitude for the "warmth you have shown towards our Church of England, and the manner in which you have opened the way to fuller co-operation". The Archbishop has asked me to assure you of his closeness to the Church and people of Greece at this sorrowful time; His Beatitude will be especially remembered here on Thursday as he has been for many months.

With sincere condolences

JONATHAN GOODALL

(Μετάφρασις)

29 Ἰανουαρίου 2008

Πανοσιολ. Jonathan Goodall
*Πρωτοσύγκελλος καὶ ἐπὶ τῶν Οἰκουμενικῶν
Σχέσεων τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κανταβρυγίας*

Πρὸς
τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
τὸν Ἅγιον Ἀρχιεπίσκοπο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Σεβασμιώτατοι,

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἀρχιεπίσκοπος Κανταβρυγίας μοῦ ἐζήτησε νὰ σᾶς ἀποστείλω τὰ εἰλικρινῆ καὶ ἐκ βάθους συλλυπητήριά του ἐπὶ τῇ κοιμήσει τοῦ Μακαριστοῦ καὶ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου.

Ὁ Θεοφιλέστατος εἶναι βαθύτατα εὐγνώμων διὰ τὴν προσδοκίαν ὅτι ἴσως δυνηθῆ νὰ παραστῆ εἰς τὴν Ἑξόδιον Ἀκολουθίαν τῆς Πέμπτης. Ἐξήτασε μετὰ προσοχῆς, ἐὰν δύναται νὰ εἶναι παρὼν, καὶ μετὰ μεγάλης λύπης του κατέληξε εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν τοῦ εἶναι δυνατόν νὰ ταξιδεύσῃ εἰς Ἀθήνας προσωπικῶς.

Ὁ Θεοφιλέστατος ἐζήτησε ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον Λονδίνου (ὁ ὁποῖος ἐποπτεύει τὰς σχέσεις μεταξὺ τῆς

Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν) καὶ μετ' αὐτοῦ τὸν Ἀποκριτάριον τοῦ Θεοφιλεστάτου παρὰ τῆ Ἱερᾶ Ἀρχιεπισκοπῆ Ἀθηνῶν, Αἰδес. Malcolm Bradshaw, νὰ τὸν ἐκπροσωπήσουν εἰς τὴν τελετὴν. Ὁ Αἰδес. Bradshaw τελεῖ ἐν ἀπευθείας συνεννοήσει μετὰ τοῦ Γραφείου τοῦ Ἐπισκόπου Λονδίνου. Ὁ Ἐπίσκοπος θὰ μεταφέρει ἐπίσης καὶ τὴν ἐπίσημον συλλυπητήριον ἐπιστολὴν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου.

Ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐπιστολῇ του πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Χριστόδουλον, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Rowan ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας του πρὸς τὸν Μακαριώτατον διὰ τὴν «θέρμην τὴν ὁποίαν ἔχετε ἐπιδείξει πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀγγλίας καὶ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ἔχετε διανοίξει ὁδὸν πληρετέρας συνεργασίας». Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος μοῦ ἐζήτησε νὰ σᾶς διαβεβαιώσω περὶ τῆς ἐγγύτητός του πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τῆς ὁδύνης. Ὁ Μακαριώτατος θὰ μνημονευθεῖ ἐν εἰδικῇ εὐχῇ ἐδῶ τὴν Πέμπτην, ὅπως ἐμνημονεύετο ἐπὶ πολλοὺς μῆνας.

Μετ' εἰλικρινῶν συλλυπητηρίων,
Αἰδεσιμολ. JONATHAN GOODAL

{Μετάφρασις ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ:
Δρ Νικόλαος Κ. Πετρόπουλος,
M. St., D. Phil. {Oxon.}}

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ὁ Ἑλληνικὸς Ἐβραϊσμός προσεύχεται πρὸ τῆς Σοροῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου ὁ ὁποῖος ὑπηρέτησε ἔμπρακτα τὴν συνεργασία τῶν θρησκειῶν καὶ δέεται γιὰ ἀνάπαυση τῆς ψυχῆς του.

ΜΩΥΣΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΗΣ

Πρόεδρος

Κεντρικοῦ Ἰσραηλιτικοῦ Συμβουλίου Ἑλλάδος

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΠΡΟΣ:

Τὴν Διαρκῆ Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας
τῆς Ἑλλάδος

Ἡ ἐκδημία τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κυροῦ Χριστοδούλου μᾶς συγκινεῖ ὅλους βαθύτατα. Ὁ χαρισματικὸς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀξιοποίησε μὲ ἐντυπωσιακὸ ζῆλο καὶ ἀκαταπόνητη ἐργατικότητα τὶς πνευματικὲς του ἀρετὲς στὴν ὑπηρεσία τῶν σκοπῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ δύναμη τοῦ λόγου του τρεφόταν ἀπὸ τὴν ἱεροπρέπεια τῆς λειτουργικῆς μυσταγωγίας καὶ ἀκτινοβολοῦσε τὸν σύγχρονο δυναμισμό τῆς Ὁρθοδόξου πατερικῆς παράδοσης γιὰ τὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου. Ἡ ὀλόθυμη ἀφιέρωσή του στὴν ἐκκλησιαστικὴ διακονία ἀνέπτυξε τὴν ἰδιαίτερη σχέση του μὲ τὴν κοινωνία καὶ ἀνέδειξε τὰ ἐξαιρετικὰ ἡγετικά του προσόντα.

Ὁ αὐόιδιμος Ἀρχιεπίσκοπος εἶχε πλήρη συνείδηση τῆς εὐθύνης του, ὅπως εἶχε καὶ πλήρη ἐπίγνωση καὶ τῆς ἐπιτακτικῆς ἀνάγκης νὰ ἀνταποκριθεῖ στὶς μεγάλες προσδοκίες γιὰ τὴν ἀνανέωση τῆς σχέσεως τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν κοινωνία. Ἡ μακρὰ ἐμπειρία του στὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα καὶ ἡ ἐπικοινωνιακὴ δύναμη τοῦ λόγου του κατέτειναν στὴν τόνωση τοῦ θρησκευτικοῦ φρονήματος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος.

Ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία συμμετέχει σπὸ βαρὺ πένθος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀποτίει τὸν ὕστατο χαιρετισμὸ μὲ ὑψηλὰ αἰσθήματα ἀναγνωρίσεως τῆς προσφορᾶς καὶ ἐξαιρετικῆς τιμῆς πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου, Κυροῦ Χριστοδούλου.

Αἰωνία του ἡ μνήμη

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας
ΚΑΡΟΛΟΣ ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Σεβασμιώτατοι,

Ἔχοντας τὴν βεβαιότητα ὅτι διερμηνεύουμε τὰ συναισθήματα τοῦ συνόλου τῆς ἐκπαιδευτικῆς κοινότη-

τας τῆς χώρας καὶ τῆς νέας γενιᾶς, ἐκφράζουμε τὴ βαθύτατη θλίψη τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐμοῦ προσωπικῶς γιὰ τὴν ἀπώλεια τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χριστοδούλου.

Ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος ὑπῆρξε μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ φωτεινὸ παράδειγμα πνευματικοῦ ἡγέτη, πὺν δὲν δίστασε νὰ ὑποστηρίξει δημόσια τὶς ξεκάθαρες θέσεις τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὰ σύγχρονα κοινωνικὰ καὶ ἐθνικὰ θέματα.

Μὲ τὶς ἐπιλογές του ἀνέδειξε τὸν καθοριστικὸ ρόλο πὺν ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ διαδραματίζει στὴν ἑλληνικὴ κοινωνία.

Ὁ Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων
ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ

ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

Ἀθήνα, 8 Ἰανουαρίου 2008

Σεβασμώτατον Μητροπολίτην
Καρυστίας καὶ Σκύρου
κ.κ. Σεραφεῖμ

Σεβασμιώτατε,

Ἐκφράζω τὴ βαθύτατη θλίψη τόσο τοῦ προσωπικοῦ τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ὅσο καὶ τὴ προσωπικὴ μου, γιὰ τὴν κοίμηση τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ὑπῆρξε μία ἡγετικὴ ἐκκλησιαστικὴ προσωπικότητα καὶ χαρισματικὸς ποιμενάρχης μὲ πλούσια καὶ πολὺπλευρὴ προσφορὰ στὴν Ἐκκλησία καὶ στὴν Ἑλληνικὴ κοινωνία γενικότερα. Μὲ τὶς ἄοκνες προσπάθειές του ἔδωσε ἓνα νέο ὄραμα στὴ νεολαία καὶ τὴν ἔφερε κοντὰ ὅσο ποτὲ στὴν Ἐκκλησία, προσέγγισε χωρὶς προκαταλήψεις τὰ σύγχρονα κοινωνικὰ προβλήματα καὶ κατέβαλε ἀκάματες προσπάθειες γιὰ τὴν ἐπίλυσή τους.

Μέχρι τὴν ἔσχατη ὥρα, μὲ ἀπαράμιλλο ψυχικὸ σθένος, ἔδωσε μαθήματα ζωῆς, θάρρους καὶ ἀξιοπρέπειας σὲ ὅλους ὅσους ὑποφέρουν.

Ὁ Κύριος νὰ ἀναπαύει τὴν ψυχὴ του καὶ νὰ ἀποδώσει στὴ Βασιλεία Του, τοὺς κόπους καὶ τοὺς

ἀγῶνες πὺν κατέβαλε γιὰ τὸ καλὸ καὶ τὴν πορεία τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας.

Μὲ σεβασμὸ

Στρατηγὸς ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ι. ΓΡΑΨΑΣ

Ἀρχηγὸς

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἡ Κυβέρνηση τῆς Κύπρου, ὁ Κυπριακὸς Ἑλληνισμὸς καὶ ἐγὼ προσωπικῶς θερμῶς καὶ εὐλικρινῶς συλλυπούμεθα τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χριστοδούλου.

Καλή, ἀγαθὴ καὶ ζῶσα θὰ παραμείνει ἡ μνήμη τοῦ μακαριστοῦ Ἱεράρχη, ὁ ὁποῖος μετὰ πάθους τὸν ἀγῶνα τῆς Κύπρου ἐστήριξε, μετ' εὐτολμίας τὴν Ὁρθόδοξία καὶ τὴν Ἐκκλησία ἐνίσχυσε καὶ πλείστα στὸν καθόλου Ἑλληνισμὸ προσέφερε.

Εὐχόμεθα ὅπως ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἀναπαύσῃ τὴν ψυχὴ Αὐτοῦ.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας
ΤΑΣΣΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΞΕΝΩΝ ΗΓΕΤΩΝ

Τοῦ Προέδρου τῶν Η.Π.Α. κ. *Τζώρτζ Μπούς*:

Ἡ Λόρα καὶ ἐγὼ ἐκφράζουμε τὰ συλλυπητήριά μας στὸν ἑλληνικὸ λαὸ σὲ αὐτὴ τὴν ὥρα τοῦ πένθους γιὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χριστοδούλου. Ὁ ἀποθανὼν Ἀρχιεπίσκοπος ἦταν εὐρέως γνωστὸς ὡς μία εὐκρινὴς φωνὴ τῆς Ὁρθόδοξης πίστεως, καὶ γιὰ τὴν ἐνεργοποίησή του ὑπὲρ τοῦ ἐνδοθρησκευτικοῦ διαλόγου, καὶ τὴν προώθηση κοινωνικῶν προγραμμάτων πὺν βοηθοῦσαν τοὺς ἀδυνάμους. Οἱ προσευχές μας βρίσκονται μὲ τὸν ἑλληνικὸ λαὸ καὶ ὅλους ὅσοι ἀκολούθησαν τὴν πνευματικὴ του καθοδήγηση.

Τοῦ Προέδρου τῆς Ρωσίας κ. *Βλαντιμίρ Πούτιν*

Δεχθεῖτε τὰ βαθιά μου συλλυπητήρια γιὰ τὴν κοίμηση τοῦ Προκαθημένου τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας

τῆς Ἑλλάδος Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χριστοδοῦλου.

Ἡ μὲ ἀνταπόκριση διακονία του γιὰ τὸ καλὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐνότητας τῆς Ὁρθοδοξίας, τὰ συνεπῆ βήματα γιὰ τὴν ἐδραΐωση τῶν ἱστορικῶν δεσμῶν φιλίας μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀπέκτησαν εὐρεΐα ἀναγνώριση καὶ σεβασμὸ.

Ἡ πρόωγη ἐκδημία τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδοῦλου ἀποτελεῖ δυσαναπλήρωτη ἀπώλεια. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ φωτεινὴ μνήμη γιὰ τὸν Μακαριστὸ θὰ πολλαπλασιάσει τὶς ἀπὸ κοινοῦ μας προσπάθειες γιὰ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξη τῆς ρωσο-ἐλληνικῆς συνεργασίας, τὸν ἐμπλουτισμὸ τῶν πολιτιστικῶν καὶ πνευματικῶν δεσμῶν πολλῶν αἰῶνων ποὺ ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν.

Τῆς Βασιλείσης τοῦ Ἠνωμένου Βασιλείου
Ἐλισάβετ Β΄

Μὲ λύπη μου πληροφορήθηκα τὸ θάνατο τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χριστοδοῦλου. Ἐκφράζω τὰ εἰλικρινῆ μου συλλυπητήρια πρὸς τὰ μέλη τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τὸν ἑλληνικὸ λαό.

Τοῦ Βασιλικοῦ Ζεύγους τῆς Ἰσπανίας

Πληροφορηθέντες τὴ θλιβερὴ εἶδηση τοῦ θανάτου τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χριστοδοῦλου ἀποστέλλουμε προσωπικὰ καὶ ἐξ ὀνόματος ὅλης τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας τὰ εἰλικρινῆ μας συλλυπητήρια πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν. Μὲ τὶς καλλίτερες ἀναμνήσεις καὶ ἐκτίμηση.

Τοῦ Προέδρου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς
κ. J. BARROSO

Μὲ συγκίνηση πληροφορήθηκα τὴν ἀπώλεια τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χριστοδοῦλου, Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐπιθυμῶ –τόσο προσωπικὰ ὅσο καὶ ἐξ ὀνόματος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς– νὰ συμμετάσχω στὸ ἐθνικὸ αὐτὸ πένθος.

Ἐπιθυμῶ ἰδιαίτερα νὰ χαιρετίσω τὴ συμβολὴ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου στὸν οἰκουμενισμὸ καὶ στὸ διαθρησκευτικὸ διάλογο στὴν Εὐρώπη, καθὼς καὶ τὴν ὑποστήριξη ποὺ παρείχε στὴ διαδικασία τῆς εὐρωπαϊκῆς οἰκοδόμησής καὶ γιὰ τὴν ἐνότητα τῆς Εὐρώπης.

Παρακαλῶ τὸν ἑλληνικὸ λαό –καὶ ἰδίως τοὺς συγγενεῖς τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου– ὅπως δεχθοῦν τὰ εἰλικρινῆ συλλυπητήρια τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς αὐτὲς τὶς ὥρες ὀδύνης.

Τοῦ Προέδρου τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου
Hans-Gert Pöttering

Μὲ βαθύτατη λύπη πληροφορήθηκα τὸν θάνατο τοῦ μακαριστοῦ Χριστοδοῦλου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος. Ἐπιθυμῶ, ἐκ μέρους ὅλων τῶν βουλευτῶν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, νὰ ἐκφράσω τὰ συλλυπητήριά μου γιὰ αὐτὴ τὴ μεγάλη ἀπώλεια τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ὁ μακαριστὸς Χριστόδουλος ἐργάσθηκε γιὰ τὴν ἀνεξιθρησκία καὶ τὴν προάσπιση τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας. Προήγαγε μὲ συνέπεια καὶ ἐπιτυχία τὸν διάλογο μεταξὺ τῶν θρησκευτικῶν καὶ τὴν κατανόηση μεταξὺ τῶν διαφόρων πολιτισμικῶν ἰδιωμάτων.

Ἐπιθυμῶ, τὶς δύσκολες αὐτὲς ἡμέρες, νὰ ἐκφράσω τὴν ἀλληλεγγύη μου πρὸς τὸν λαὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους καὶ συνεργάτες τοῦ Ἀρχιεπισκόπου.

Τοῦ Προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας
κ. Νικολὰ Σαρκοζὶ

Παρίσι, 30 Ἰανουαρίου 2008

Πρὸς
τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα
Κύριον Κάρολον Παπούλιαν
Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας

Κύριε Πρόεδρε,
Ἐπὶ τῇ ἀναγγελίᾳ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χριστοδοῦλου, προκαθημένου τῆς Ἑλληνι-

κῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, παρακαλῶ δεχθεῖτε, ἐξ ὀνόματός μου καὶ στοὺς ὄνομα τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ, τὰ εἰλικρινῆ μου συλλυπητήρια γιὰ τὴν ἀπώλεια αὐτή, ἡ ὁποία θλίβει τὸ σύνολο τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Με μεγάλη τιμῆ,

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας
NICOLAS SARKOZY

Τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας τῆς Σερβίας
κ. Μπόρτζ Τάντιτς

28 Ἰανουαρίου 2008

Ἐκφράζω τὰ βαθύτατα συλλυπητήρια στὸν ἀδελφικό ὀρθόδοξο λαὸ τῆς Ἑλλάδος ἐξ ὀνόματος τῶν πολιτῶν τῆς Σερβίας καὶ ἐμοῦ προσωπικὰ γιὰ τὸν θάνατο τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κυροῦ Χριστοδούλου.

Ὁ Ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος, ἕνας διακεκριμένος θεολόγος καὶ μεγάλος φιλόδοξος, θὰ μείνει ἀξέχαστος στὶς καρδιές μας καὶ ὡς μεγάλος φίλος τῆς Σερβίας στὶς πιὸ δύσκολες στιγμές τῆς.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας
ΜΠΟΡΤΣ ΤΑΝΤΙΤΣ

Τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας
κ. Γκεόργκι Παρβάνωφ

Σόφια, 29 Ἰανουαρίου 2008

Πρὸς
τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα
Κύριον Κάρολον Παπούλιαν
Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας

Ἀξιότιμε κύριε Πρόεδρε,

Ἡ Βουλγαρία δέχθηκε μὲ βαθιὰ θλίψη καὶ συντριβὴ τὴν εἶδηση τῆς κοιμήσεως τοῦ μακαριστοῦ Χριστοδούλου, ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος.

Παράλληλα μὲ τὴν πίστη καὶ τὴν ἀφοσίωση, μὲ τὴν ὁποία διοικοῦσε τὴν Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἡ προσφορά του στὴ διατήρηση τῆς ὀρθόδοξης παρουσίας στὴν Εὐρώπη καὶ τὴν ἐδραίωση τῆς ἐνό-

τητος τῶν ὀρθοδόξων λαῶν τοῦ ἔφερε μεγάλη ἀναγνώριση, τόσο στὴν Ἑλλάδα, ὅσο καὶ πέραν τῶν συνόρων τῆς. Δὲν μποροῦμε νὰ παραλείψουμε τὸ σημαντικό ρόλο ποὺ διαδραμάτισε ὁ μακαριστὸς ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος γιὰ τὴν ἐπιστροφή τῶν νέων γενεῶν τῆς Ἑλλάδος στοὺς κόλπους τῆς Ὁρθοδοξίας.

Παρακαλῶ, δεχθεῖτε τὰ δικά μου καὶ τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ βαθύτατα συλλυπητήρια γιὰ τὴν τεράστια ἀπώλεια.

Αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου!

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας
ΓΚΕΟΡΓΚΙ ΠΑΡΒΑΝΟΦ

Τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας τῆς Πολωνίας
κ. Λέχ Κατζίτσκι

30.01.2008

Μὲ μεγάλη θλίψη ἔλαβα τὴν πληροφορία γιὰ τὴν κοίμηση τοῦ Μακαριστοῦ Πολυευλογημένου κυροῦ Χριστοδούλου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος.

Μὲ ἀνάμικτα συναισθήματα ἐνθυμοῦμαι τὴν τελευταία συνάντησή μου μὲ τὸν Προκαθήμενο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἔλαβε χώρα στὴ Βαρσοβία πρὶν λίγους μῆνες. Γιὰ πάντα θὰ παραμείνει στὴ μνήμη μου ἡ εἰλικρινὴς συζήτηση μὲ τὸν Πολυευλογημένο κυρὸ Χριστόδουλο στὸ Προεδρικό Μέγαρο, καθὼς καὶ ἡ κοινὴ προσευχὴ μας στὸ Προεδρικό Παρεκκλήσι.

Μετὰ ἀπὸ μακρὰ καὶ βαρῖα ἀσθένεια φεύγει ἀπὸ κοντὰ μας ἕνας Μεγάλος Ἄνθρωπος, Χριστιανός, Ἑλληνας, πραγματικὸς φίλος τῶν Πολωνῶν. Ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος μὲ τὴ ζωὴ του μαρτύρησε τὴν πίστη του.

Ἐξοχότατε, θὰ ἤθελα στὸ προσωπικό σας νὰ διαβιβάσω ἐξ ὀνόματός μου, καθὼς καὶ ὀλοκλήρου τοῦ Πολωνικοῦ Ἔθνους, τὴν εἰλικρινῆ βαθύτατη θλίψη λόγω τῆς κοιμήσεως τοῦ Πολυευλογημένου κυροῦ Χριστοδούλου.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας
LECH KACZYŃSKI

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας
κ. Καρόλου Παπούλια:

Ἐκφράζω τὴ θλίψη μου γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος ὑπῆρξε ἐξέχων Ἱεράρχης μὲ πλούσια καὶ πολυπλευρῆ προσφορά, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ἀνεξάντλητὴ ἐνέργειά του ἀγωνίστηκε γιὰ μιὰ ζωντανὴ καὶ μαχόμενη Ἐκκλησία. Μὲ τὴ στάση του ἀπέναντι στὸ καταλυτικὸ γεγονός τῆς ἀσθένειας καὶ τοῦ θανάτου μᾶς συγκλόνισε στέλνοντας ἕνα μοναδικὸ μήνυμα θάρρους καὶ ἀξιοπρέπειας.

Τοῦ Πρωθυπουργοῦ *κ. Κώστα Καραμανλῆ:*

Διερμηνεύοντας, εἶμαι βέβαιος, τὰ αἰσθήματα τῶν Ἑλληνίδων καὶ τῶν Ἑλλήνων, ἐκφράζω τὴ θλίψη μου γιὰ τὴν κοίμησι τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστόδουλου. Τοῦ φωτισμένου Ἱεράρχη πού μὲ τὸ ποιμαντορικὸ του ἔργο ἔφερε τὴν Ἐκκλησία πιὸ κοντὰ στὴν κοινωνία καὶ στὰ σύγχρονα προβλήματα, πιὸ κοντὰ στοὺς νέους ἀνθρώπους καὶ στὶς ἀγωνίες τους. Τοῦ θρησκευτικοῦ ἡγέτη πού ἐνίσχυσε τὸ ρόλο τῆς Ὁρθοδοξίας στὸν κόσμο. Ἡ εὐθύτητα τῶν λόγων του, ἡ ἀπλότητα, ἡ ἀγωνιστικότητα, ἡ ἀγάπη του γιὰ τὴν Ἑλλάδα συνιστοῦν πολυτίμες διδασχὲς γιὰ τὸ χριστεπώνυμο πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ γενναιότητα καὶ ἡ καρτερία πού ἐπέδειξε τὶς δύσκολες ὥρες τῆς προσωπικῆς του μάχης ἀγγίζουν τὶς καρδιὲς ὅλων μας.

Τοῦ Προέδρου τοῦ ΠΑΣΟΚ *κ. Γιώργου Παπανδρέου:*

Ἐκφράζω τὴ βαθύτατη λύπη μου γιὰ τὴν ἐκδημία τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χριστοδούλου. Ὑπῆρξε μία ἀπὸ τὶς σημαντικότερες μορφές τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Πνευ-

ματικὸς ἡγέτης, μὲ κῦρος, ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα καὶ πλούσια κοινωνικὴ δράση. Μαχητὴς καὶ λόγιος, ἄφησε τὸ δικό του στίγμα στὴν Ἐκκλησία πού ὑπηρετήσε πιστά, μὲ πηγαῖο πάθος καὶ ἐργατικότητα. Τὸν γνώριζα ἀπὸ παλιά. Ἦταν ἕνας χαρισματικὸς ἄνθρωπος μὲ τὸν ὁποῖο χαιρόσουν νὰ συζητᾶς ἀκόμα καὶ ὅταν διαφωνοῦσε μαζί του. Ἡ περιπέτεια τῆς υγείας του δὲν τὸν κλόνισε. Παρέμεινε ὀρθος μέχρι τὸ τέλος, δίνοντας ἕνα δυνατὸ μήνυμα θάρρους, γενναιότητας καὶ ἀξιοπρέπειας. Θὰ τὸν θυμόμαστε πάντα. Στὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, στοὺς οἰκείους του καὶ στοὺς συνεργάτες του, ἐκφράζω τὰ εἰλικρινῆ μου συλλυπητήρια.

Τοῦ Προέδρου τοῦ ΣΥ.ΡΙΖ.Α. *κ. Ἀλέκου Ἀλαβάνου:*

Ὁ θάνατος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστόδουλου, ὅπως καὶ κάθε ἐπιφανοῦς προσώπου, μᾶς θυμίζει τὴν κοινὴ μας μοῖρα, ἀνεξάρτητα ἀπὸ θρησκεία, φιλοσοφικὲς ἀντιλήψεις, πολιτικὲς ἀπόψεις. Ἡ γενναιότητα καὶ ἡ καρτερικότητα πού προχώρησε πρὸς αὐτόν, εἶναι ἕνα θετικὸ τοῦ μήνυμα πρὸς ὅλους. Ὁ Συνασπισμὸς Ριζοσπαστικῆς Ἀριστερᾶς ἀπευθύνει τὰ εἰλικρινῆ του συλλυπητήρια πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς ὅλους τοὺς πιστοὺς πού σήμερα νιώθουν βαθὺ πένθος.

Τοῦ Προέδρου τοῦ ΛΑ.Ο.Σ. *κ. Γιώργου Καρατζαφέρη:*

ΕΦΥΓΕ. Καὶ διὰ Μαγείας ὅλα ὅσα μᾶς ταλάνιζαν ἐδῶ καὶ 40 ἡμέρες παραμερίστηκαν. ΕΦΥΓΕ. Καὶ ἄφησε παρακαταθήκη τὴν ἀγωνιστικότητά του, τὴν πραότητα, τὴν Ἰώβειο ὑπομονή του.

ΕΦΥΓΕ. Καὶ οἱ μόνιμοι κατήγοροί του πού τὸν προηλάκισαν καὶ τὸν λαιδόρησαν ἀναζητοῦν συγχώρεση. ΕΦΥΓΕ. Ταπεινὸς καὶ συνάμα ὑπερήφανος. Πτωχὸς Ὑλικὰ καὶ Πλούσιος Πνευματικά. ΕΦΥΓΕ. Δάσκαλος. Ποιμενάρχης. Ἐξομολογητὴς. Παιδαγωγός. Πνευματικὸς. Ὁδηγητὴς. ΕΦΥΓΕ. Συγχωρώντας καὶ τοὺς προκλητικότερους ὑβριστὲς καὶ συκοφάντες του. ΕΦΥΓΕ. Μὲ ὄνειρα καὶ Ὁράματα ἐν ἀναμονή. ΕΦΥΓΕ. Ὅχι πλήρης ἡμερῶν ἀλλὰ πλήρης Σεβασμοῦ

καὶ βαθιᾶς ἐκτιμήσεως. ΕΦΥΓΕ. Ἀφήνοντας πίσω δυσαναπλήρωτο κενὸ Ἀγάπης, Συντροφικότητας, Ἀλληλεγγύης καὶ Προσφορᾶς. ΕΦΥΓΕ.

Μέχρι χθὲς Μακαριώτατος.

Ἀπὸ σήμερα Μακαριστός.

Αἰωνία του ἢ Μνήμη.

Ματαιότης Ματαιοτήτων τὰ Πάντα Ματαιότης.

Μοίρα κοινὴ τῶν ἀνθρώπων ὁ θάνατος ἀλλὰ καὶ ἡ πίστις γι' Ἀνάσταση νεκρῶν.

Τοῦ Δημάρχου Ἀθηναίων κ. *Νικήτα Κακλαμάνη*

Σήμερα, ἡμέρα πένθους καὶ περισυλλογῆς γιὰ ὅλοκληρο τὸ λαὸ μας, θὰ ἤθελα νὰ ἐκφράσω τὴ βαθυτάτη θλίψη μου γιὰ τὴν κοίμησι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου μας.

Ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος ὡς τὶς τελευταῖες στιγμὲς τῆς ζωῆς του στάθηκε ὄρθιος μὲ ἀπαράμιλλο ψυχικὸ σθένος, ὀρθόδοξη πνευματικότητα καὶ θαυμαστὴ ἀξιοπρέπεια, ὑπῆρξε μίᾳ ἡγετικῆ ἐκκλησιαστικῆ προσωπικότητα καὶ ἕνας χαρισματικὸς ποιμενάρχης ποὺ διακόνησε μὲ ἀφοσίωση καὶ αὐταπάρηση τὴν Ἐκκλησία.

Τοῦ πρώην Προέδρου τῆς Δημοκρατίας
κ. *Χρήστου Α. Σαρτζετάκη:*

Μὲ βαθίαν θλίψιν ἐπληροφορήθην τὴν κοίμησιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ἀειμνήστου Χριστοδούλου.

Ὁ ἐκλιπὼν, προικισμένος μὲ ἰδιαίτερα προσόντα καὶ εὐρυτάτην παιδείαν, ἐπαξίως ἀναδειχθεὶς εἰς τὸ ὑπάτον ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα, ἠγωνίσθη καθ' ὅλον τὸν βίον του μεθ' ὑποδειγματικῆς εὐψυχίας, ὡς ἀληθῆς Ἕλλην, ὑπὲρ πίστεως καὶ Πατρίδος.

Ἐπληρέτησε μετὰ θέρμης ἰδανικά, διασφαλίζοντα τὴν εὐτυχεῖ ἐπιβίωσιν τῆς τόσον κατατρεγμένης ἐθνικῆς μας κοινότητος, ἐν μέσῳ τοῦ σημερινοῦ κόσμου τραγικῆς ἀβεβαιότητος καὶ ἐπισφαλοῦς μέλλοντος.

Μὲ ἰδιαιτέραν, κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἀρχιερατείας του, μέριμναν ὑπὲρ τῆς ἐπιβαλλομένης ἐνότητος τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας μας.

Εἰς τοὺς οἰκείους τοῦ ἐκλιπόντος ἀπευθύνω μαζί μὲ τὸν ἀπανταχοῦ Ἑλληνισμόν τὰ πλέον πηγαῖα συλλυπητήρια. Εἰς δὲ τὴν ἀπορφανισθεῖσαν Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν μας Ἐκκλησίαν εὐχομαι ἐκ βαθέων τὴν ἀνάδειξιν ἐπαξίου εἰς ἰκανότητας, ἀγωνιστικὴν θέρμην καὶ φιλοπατρίαν διαδόχου του.

Τοῦ ἐπιτίμου Προέδρου τῆς Ν.Δ.

κ. *Κωνσταντίνου Μητσοτάκη:*

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος εἶχε μέσα στὴν ψυχὴ του δύο μεγάλες ἀγάπες: Τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ὀρθοδοξία» ἀνέφερε καὶ ἐξέφρασε τὴ βεβαιότητα ὅτι μέσα στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας μας θὰ βρεθοῦν ἄξιοι συνεχιστές.

Τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν καὶ Δημοσίας Τάξεως
κ. *Προκόπη Παυλοπούλου:*

Ἐκ μέρους τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν εἶπαμε τὸ Ὑστατο Χαῖρε στὸν μεγάλο Πνευματικὸ Ἡγέτη γιὰ τὴν τεράστια διαχρονικὴ προσφορὰ του στὴν Πατρίδα, τὸ Ἔθνος καὶ τὴν Ὀρθοδοξία.

Τῆς Ὑπουργοῦ Ἀπασχόλησης καὶ Κοινωνικῆς
Προστασίας κας *Φάνης Πάλλη-Πετραλιᾶ:*

Ἐκφράζω τὴ θλίψη μου γιὰ τὴν κοίμησι τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου. Τὸν συνοδεύει ἡ ἀγάπη μας καὶ ὁ σεβασμὸς γιὰ τὸ μέγεθος τῆς προσωπικότητάς του καὶ τὸ μεγαλεῖο τῆς προσφορᾶς του στὴν Ὀρθοδοξία καὶ τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος, ὡς φωτισμένος πνευματικὸς καὶ θρησκευτικὸς ἠγέτης, μίλησε μὲ λόγια ἀληθινὰ στὴν καρδιά ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Τὸ ποιμαντορικὸ ἔργο του, τὸ ἀνθρώπινο παράδειγμά του, ἡ ἀγωνιστικὴ κοινωνικὴ του στάση θὰ κρατήσουν ἀνοιχτὸ τὸ δρόμο ποὺ ἔδειξε.

Τοῦ Ὑπουργοῦ Οἰκονομίας καὶ Οἰκονομικῶν
κ. Γεωργίου Ἀλογοσκούφη:

Σήμερα εἶναι μιὰ ἡμέρα ἐθνικοῦ πένθους. Πένθους γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία. Χάσαμε ἓνα μεγάλο πνευματικὸ ἡγέτη. Ἐναν ἡγέτη, ὁ ὁποῖος καὶ μὲ τὴ ζωὴ του ἀλλὰ καὶ μὲ τὴ στάση του, τὶς τελευταῖες ἑβδομάδες καὶ τοὺς τελευταίους μῆνες τῆς δοκιμασίας του, ἔδωσε τὸ παράδειγμα σὲ ὅλους τοὺς Ἕλληνες.

Τοῦ Ὑπουργοῦ Ὑγείας καὶ Κοινωνικῆς Ἀλληλεγγύης
κ. Δημήτρη Ἀβραμόπουλου:

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος ὑπῆρξε ἓνας φωτισμένος ἱεράρχης, κοινωνικὸς ὁραματιστής, ἐκκλησιαστικὸς ἡγέτης, ἀληθινὸς πατριώτης μὲ ξεχωριστὲς ἰκανότητες καὶ σπάνια χαρίσματα. Ἡ περίοδος τῆς ποιμαντορίας του, πού ἔκλεισε νωρίς, σφραγίζει ἀνεξίτηλα τὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ὁρθοδοξίας, τὶς μνήμες καὶ τὴν καρδιά μας. Ἐκφράζω τὴ βαθύτατη θλίψη μου γιὰ τὴν κοίμησή του καὶ τὸ θαυμασμό μου γιὰ τὸν προσωπικὸ ἀγῶνα πού ἔδωσε μὲ καρτερικότητα καὶ ψυχικὸ σθένος μέχρι τὶς τελευταῖες στιγμές του. Ὁ λαὸς μας θὰ τὸν θυμᾶται καὶ ἡ πολιτεία θὰ τιμῆσει τὴ μνήμη καὶ τὸ ἔργο του, δίνοντας τὸ ὄνομά του στὸ νέο Διεθνὲς Μεταμοσχευτικὸ Κέντρο, πού ἰδρύεται στὴν Ἀθήνα καὶ τὴ Θεσσαλονίκη.

Τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμυνας
κ. Βαγγέλη Μεϊμαράκη:

«Μὲ βαθιὰ θλίψη ἀποχαιρετᾶμε τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο, τὴν πολυδιάστατη προσφορὰ τοῦ ὁποῖου στὴν Ἐκκλησία καὶ στὴν κοινωνία ἀναγνωρίζουν οἱ πάντες. Ἦταν ἓνας χαρισματικὸς ἱεράρχης, ἦταν ἓνας ἀφοσιωμένος ποιμένας. Ἔδειξε ἔμπρακτα τὴν ἀγάπη του γιὰ τὴν πατρίδα καὶ ἔδωσε ἀγῶνα γιὰ τὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας».

Τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας
κ. Γιώργου Βουλγαράκη:

Ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος ἦταν μιὰ σπουδαία προσωπικότητα. Εἶχε καταφέρει νὰ καθιερώσει μιὰ διαρκῆ ἐπικοινωνία τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν κοινωνία καί, σὲ πολλὲς περιπτώσεις, νὰ δημιουργήσει διαύλους πού ἔφεραν νέους ἀνθρώπους κοντὰ τῆς. Ἐνα μεγάλο μέρος τοῦ κόσμου εἶδε μὲ διαφορετικὴ ὀπτική τὴν Ἐκκλησία. Εἶναι μιὰ πολὺ μεγάλη ἀπώλεια. Ἡ Ἑλλάδα θρηνεῖ ἓνα σπουδαῖο Ἕλληνα, ὁ ὁποῖος εἶχε καταφέρει νὰ ἀνοίξει πολὺ σημαντικὸς δρόμους γιὰ τὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅλους ἐμᾶς πού πιστεύουμε σὲ αὐτή.

Τῆς Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν
κας Ντόρας Μπακογιάννη:

Τὴ βαθύτατη λύπη τῆς γιὰ τὴν κοίμηση τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐξέφρασε, ἀπὸ τὶς Βρυξέλλες ὅπου βρισκεται ἐκπροσωπώντας τὴν Ἑλλάδα στὸ Συμβούλιο ὑπουργῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης, ἡ ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν, Ντόρα Μπακογιάννη. Τόνισε ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος ἦταν μιὰ ἀναμφίβολα μεγάλη ἡγετικὴ ἐκκλησιαστικὴ προσωπικότητα καὶ πρόσθεσε ὅτι τὴ διεθνή ἀπήχηση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου εἶχε τὴ δυνατότητα νὰ διαπιστώσει πολλὲς φορές ἢ ἴδια, ὡς ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδας.

Τοῦ Ὑπουργοῦ Ἀνάπτυξης κ. Χρήστου Φώλια:

Ὁ Μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος κυρὸς Χριστόδουλος ἄφησε τὸ δικό του ξεχωριστὸ ἀποτύπωμα στὴν ἱστορικὴ διαδρομὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τὸ ποιμαντορικὸ του ἔργο ξεχώρισε γιὰ τὴ διαρκῆ προσπάθεια νὰ βρεθεῖ ἡ Ἐκκλησία ἀκόμη πιὸ κοντὰ στὶς καθημερινὲς ἀνάγκες καὶ ἀγωνίες τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας καὶ νὰ ἐκφράσει τὴν ἐλπίδα ἑνὸς καλύτερου αὐριο. Τὸ μόνο πού μπορῶ νὰ πῶ εἶναι ὅτι, σήμερα, ἡ Ἑλλάδα καὶ οἱ Ἕλληνες εἴμαστε πολὺ φτωχότεροι ἀπ' ὅ,τι ἤμασταν χθές.

Τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐπικρατείας
κ. Θεόδωρο Ρουσόπουλου:

Ὅλοι οἱ Ἕλληνες στήν Ἑλλάδα καί σ' ὄλο τὸν κόσμο θρηνοῦμε τὴν ἀπώλεια τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδοῦλου. Θέλω νὰ ἐκφράσω ἐκ μέρους τῆς κυβέρνησης τὴ βαθιὰ θλίψη ὄλων γιὰ τὴν ἀπώλεια τοῦ Ἀρχιεπισκόπου.

Τοῦ Ὑπουργοῦ ΠΕΧΩΔΕ κ. Γεωργίου Σουφλιᾶ:

Εἶχα τὴν τιμὴ νὰ τὸν γνωρίζω γιὰ πολλὰ χρόνια. Ἦταν ἓνας πολὺ σημαντικὸς Ἱεράρχης ποὺ ἄφησε ἀνεξίτηλο τὸ στίγμα του στήν Ἐκκλησία μας καί στήν ἑλληνικὴ κοινωνία. Μία πολὺ ἰσχυρὴ καί ὀλοκληρωμένη προσωπικότητα, ἓνας πραγματικὸς ἠγέτης. Κι αὐτὸ τὸ ἀπέδειξε καί μὲ τὸν τρόπο ποὺ ἀντιμετώπισε τὴν ἀσθένεια καί τὸ θάνατο. Ἀγωνίστηκε μὲ ὑπερφάνεια καί ἔδωσε τὸ παράδειγμα σ' ὄλους.

Τοῦ Ὑπουργοῦ Τουριστικῆς Ἀνάπτυξης
κ. Ἄρη Σπηλιωτόπουλου:

Ἐνας Ἱεράρχης μὲ εὐθύ, μεστό καί φλογερὸ λόγο, ἓνας ἱκανὸς ποιμενάρχης μὲ ὄραμα καί ἀφοσίωση στὴ διακονία τῆς Ὁρθοδοξίας.

Πάνω ἀπ' ὄλα ὑπῆρξε ἓνας ἔνθερος ἀγωνιστής, μιὰ μαχόμενη προσωπικότητα μὲ πολυεπίπεδη παρουσία, ὁ ὁποῖος τίμησε τὴ χριστιανικὴ πίστη καί ὁ ὁποῖος, μὲ τὴ γενναιότητα καί τὴν καρτερία ποὺ ἐπέδειξε ἀπέναντι στήν ἀσθένειά του, ἔστειλε σὲ ὄλους μας πολὺτιμο μῆνυμα ψυχικοῦ σθένους καί ἀξιοπρέπειας.

Ἡ κοίμησις τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χριστοδοῦλου ἀφήνει ἓνα κενό, ποὺ δύσκολα μπορεῖ νὰ ἀναπληρωθεῖ. Ὑπῆρξε ἓνας ἀσυμβίβαστος καί εἰλικρινῆς ἀγωνιστὴς τῆς Ὁρθοδοξίας καί τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

B.Δ.Τ.

**Η ΕΚΔΗΜΙΑ
ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΣΤΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΛΕΥΚΑΔΟΣ ΚΑΙ
ΙΘΑΚΗΣ
κυροῦ
ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ**

(28.1.2008)

1. Βιογραφικά

Ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Λευκάδος καὶ Ἰθάκης κυρὸς Νικηφόρος γεννήθηκε στὴν πόλη τῆς ἱστορικῆς Καλαμάτας στὶς 16 Ὀκτωβρίου 1918. Προερχόταν ἀπὸ πολύτεκνη οἰκογένεια, ἡ ὁποία σεβόταν τὶς Ἑλληνορθόδοξες ἀρχὲς καὶ παραδόσεις μας. «Ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων» ἀνετράφη «ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου».

Τὰ ἐγκύκλια γράμματα τὰ ἔμαθε στὴ γενέτειρα πόλη του. Στὴ συνέχεια σπούδασε τὴν Ἱερὴ ἐπιστήμη τῆς Θεολογίας στὸ Καποδιστριακὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀπεφοίτησε τὸ 1941. Παράλληλα μὲ τὶς σπουδὲς του ἐργαζόταν. Ἀφοῦ τελείωσε τὶς ὑποχρεώσεις του στὸ στρατὸ ἐπέστρεψε στὴν Καλαμάτα.

Ὁ πατέρας του, ἔμπορος ὑφασμάτων, τὸν προόριζε συνεχιστὴ τῶν δραστηριοτήτων του. Ὁ Νικόλαος, αὐτὸ ἦταν τὸ κοσμικὸ του ὄνομα, ὅμως ἀλλοῦ εἶχε δώσει τὴν καρδιά του. Ἐργάσθηκε στὴν Καλαμάτα, τὰ Γιαννιτσά, τὸν Λαγκαδᾶ, τὴν Ἀθήνα καὶ σὲ ἄλλες περιοχὲς τῆς μαρτυρικῆς Μακεδονικῆς γῆς, σὰν Ἱεροκέρυκας.

Τὸ ἔτος 1947 προτάθηκε ἀπὸ τὴν ἀδελφότητα «ΖΩΗ» καὶ ἔφθασε στὴν Λευκάδα, ὅπου ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Λευκάδος καὶ Ἰθάκης κυρὸς Δωρόθεος Παλλαδινὸς ἐπίμονα ἀναζητοῦσε ἱεροκέρυκα. Στὶς 26.6.1947 ὁ Νικόλαος Δεδούσης κείρεται μοναχὸς στὴν Ἱ. Μονὴ Φανερωμένης Λευκάδος καὶ λαμβάνει τὸ ὄνομα Νικηφόρος. Σὲ τρεῖς ἡμέρες (30.6.1947), ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Δωρόθεο χειροτονεῖται στὴν Ἱ. Μονὴ Διάκονος καὶ ξεκινᾷ τὸ σημαντικὸ ἔργο τοῦ Ἱεροκέρυκα. Ὑστερα ἀπὸ ἕνα χρόνον πετυχημένης ἱεροκηρυκτικῆς διακονίας (26.5.1948), ὁ ἴδιος Μητροπολίτης θὰ τὸν χειροτονήσῃ Πρεσβύτερο καὶ ἀμέσως, ἐπίσημα πιά, θὰ διακονήσῃ τὶς θρησκευτικὲς ἀνάγκες τοῦ στρατοῦ γιὰ ἐλάχιστο χρονικὸ διάστημα καὶ σύντομα θὰ ἐπιστρέψῃ στὴν Λευκάδα. Μὲ σύνεση, θυσιαστικὴ ἀγάπη, ταπεινὴ, ἀνεξάντλητο πνεῦμα διακονίας, ὑπακοή καὶ ἐνωτικὴ προσπάθεια ἀγωνίζεται γιὰ τὴν πνευματικὴ πρόοδο τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Μιὰ σημαντικὴ κοσμογονία, μὲ πνευματικὴ θεμελίωση καὶ ἐκκλησιαστικὸ ἦθος, συντελεῖται ἐκεῖνες τὶς δύσκολες γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ καὶ τὴν τοπικὴ κοινωνία ὥρες.

Ὁ ἱεροκήρυκας π. Νικηφόρος, δίχως διακρίσεις, ἀγκαλιάζει τοὺς πάντες καὶ ἀποκαλύπτει τὸ φιλόανθρωπο καὶ ἔνθεο πρόσωπο τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ὁ θεμελιωτὴς καὶ δημιουργὸς τῆς σημαντικῆς μεταπολεμικῆς πνευματικῆς ἐργασίας στὴν Ἱ. Μητρόπολη Λευκάδος καὶ Ἰθάκης.

Οἱ ἐφημερίδες ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἐπιδιοκίμαζον καὶ θαυμάζον τὸ ἔργο τοῦ ἱεροκήρυκα. Κατηχητικὰ Σχολεῖα, φιλικὲς συναντήσεις, διαπροσωπικοὶ διάλογοι, προνοιακὴ δραστηριότητα ἀνασυγκροτοῦν καὶ ἀναστύλωνουν τὴν κοινότητα. Καὶ ὅταν τὸ 1958 «γιὰ λόγους ὑγείας» φεύγει ἀπὸ τὴν Μητρόπολη τὸν συνοδεύουν οἱ εὐχὲς καὶ τὰ δάκρυα τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ.

Σεισμὸς χαρᾶς καὶ ἱερὸς ἐνθουσιασμὸς σηματοδότησε, τὴν 26.6.1968, τὴν κοινότητα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως τὸ ἄγγελμα τῆς ἐκλογῆς του ὡς Μητροπολίτου Λευκάδος καὶ Ἰθάκης. Ὁ ἱεροκήρυκας π. Νικηφόρος ἐπιστρέφει, σὰν πατέρας καὶ διδάσκαλος.

Γιὰ σαράντα χρόνια θὰ διακονήσῃ δημιουργικὰ μὲ ταπεινὴ σιωπὴ καὶ θαυμαστὴ ἀγάπη. Πρῶτο ἔργο του τὸ ξεκίνημα τῆς λειτουργίας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Γηροκομείου, ἔργο τοῦ πρώην Μητροπολίτου Δωροθέου, τὸ ὁποῖο τὰ τελευταῖα χρόνια ἐπεκτάθηκε. Ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὴ δραστηριοποίηση τοῦ ἐνοριακοῦ ἔργου καὶ τὴν ἐξεύρεση νέων κληρικῶν, γιὰ τὴ διακονία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Μὲ τὴν ἐνίσχυση τοῦ Πνευματικοῦ - Κατηχητικοῦ ἔργου, τὴ δημιουργία τῶν ἐκκλησιαστικῶν μαθητικῶν κατασκηνώσεων καὶ τὴν ἀνέγερση καὶ λειτουργία τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ μαθητικοῦ Οἰκοτροφείου ἀπέδειξε τὴν ἰδιαίτερη ἀγάπη του στοὺς νέους.

Ὁργάνωσε τὸ φιλόπτωχο ταμεῖο. Ἰδρυσε τὸ ταμεῖο σπουδαζόντων. Δραστηριοποίησε τὰ κληροδοτήματα. Ἐνίσχυσε τὴν προσπάθεια τῶν ἱερέων γιὰ τὴ συντήρηση καὶ ἀνανέωση τῶν Ἱερῶν Ναῶν, ἐνῶ παράλληλα βοήθησε στὴν ἀνέγερση νέων. Μεγάλου ὑπῆρξε τὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ τὶς δύο Ἱερὲς Μονὲς τῆς ἐπαρχίας: Ἱ. Μονὴ Φανερωμένης Λευκάδος καὶ Ἱ. Μονὴ Καθαρῶν Ἰθάκης. Τὴν δὲ Ἱ. Μονὴ Φανερωμένης ἀνέδειξε σὲ Παλλευκάδιο καὶ Πανελλήνιο προσκύνημα.

Σημαντικὴ ὑπῆρξε ἡ συμμετοχὴ του καὶ στὴν ἐπιστροφή (1970) τεμαχίου τοῦ Ἱ. Λειψάνου τοῦ Ἁγίου Ραφαὴλ στὴ γενέτειρά του Ἰθάκη καὶ στὴν ἀνακομιδὴ

τῶν ἱερῶν λειψάνων καὶ τὴν ἀγιοκατάταξη τοῦ ὁσίου Ἰωακείμ Πατρικίου (1998).

Ὁ Ἐπίσκοπος Νικηφόρος, ἀείμνηστος Μητροπολίτης Λευκάδος καὶ Ἰθάκης, «πλήρης ἡμερῶν», στίς 09.25 τὸ πρωὶ τῆς Δευτέρας 28.01.2008, σὲ θάλαμο τοῦ Κρατικοῦ Νοσοκομείου Λευκάδος, ἔλαβε τὴν πρόσκληση τοῦ Οὐρανοῦ, ἔκλεισε ταπεινὰ τὰ μάτια καὶ ἀκολούθησε τὸν Θεῖο Μηνύτορα, τὸν Χριστό.

2. Ἡ Ἐξόδιος Ἀκολουθία

Στὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία, ποὺ τελέσθηκε στὸν Ἱ. Μητροπολιτικὸ Ναὸ Εὐαγγελιστρίας τὴν Τετάρτη 30.01.2008, παρευρέθησαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Κεφαλληνίας κ. Σπυρίδων, ὁ ὁποῖος ὀρίσθηκε ἀπὸ τὴν Ἱ. Σύνοδο Τοποτηρητῆς, Νικοπόλεως κ. Μελέτιος, Ἄρτης κ. Ἰγνάτιος, Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης κ. Ἀνδρέας, πρώην Ν. Ζηλανδίας κ. Ἰωσήφ, Νέας Σμύρνης κ. Συμεών, Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας κ. Κοσμᾶς, Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς κ. Νικόλαος, Κυθήρων κ. Σεραφεῖμ καὶ Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος.

Ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης κυρὸς Νικηφόρος, πενήντα χρόνια διακονίας στὴν τοπικὴ Ἐκκλησία, ἀποτελεῖ πολὺτιμο κομμάτι τῆς τοπικῆς ἱστορίας. Μὲ τὸ πολύμορφο ἔργο του ἀναδείχθη «εὐάρεστος τῷ Θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις» (Ρωμ. ιδ' 18).

3. Ἐπικήδειος εἰς τὸν ἐν Κυρίῳ κοιμηθέντα ἀείμνηστον Μητροπολίτην Λευκάδος καὶ Ἰθάκης κυρὸν Νικηφόρον Δεδούσην (1918 - 2008)

Τοῦ

Παν. Ἀρχιμανδρίτου κ. **Θεοφίλου Μανωλάτου**
Ἀρχιεροφύλακος τῆς Ἱ. Συνόδου.

«Ἐμοὶ τὸ ζῆν Χριστὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος»
(Φιλ. α' 21)

*Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Κεφαλληνίας
κ. Σπυρίδων, Τοποτηρητὰ τῆς Ἱερᾶς ταύτης
Μητροπόλεως.*

*Τιμιωτάτη καὶ πολυσέβαστος χορεία τῶν Ἀγίων
Ἀρχιερέων,*

*Θεόλεκτε τῶν Πρεσβυτέρων καὶ τῶν Διακόνων καὶ
τῶν Μοναχῶν Σύλλογε,
Ἐξοχώτατοι καὶ Ἐντιμότατοι Ἐκπρόσωποι τῆς τῆ
Πολιτικῆς καὶ τῆς Στρατιωτικῆς Ἡγεσίας τῆς
Πόλεως καὶ Ἐπαρχίας ταύτης,
Φιλόχριστε καὶ πενθηφόρε Λαὸ τοῦ Θεοῦ,*

Εἰς τὴν σεμνὴν χορείαν τῶν προαπελθόντων σεβα-
σμίων τῆς Ἐκκλησίας λειτουργῶν προστίθεται ἤδη εἰς
εἰσέτι τετιμημένος Ἱεράρχης. Εἰς τὴν Ἱεράν παρεμ-
βολὴν τῶν ἐν Κυρίῳ κοιμηθέντων Ἱεραρχῶν συγκατα-
ριθμεῖται μία εἰσέτι ἐπιβλητικὴ Ἀρχιερατικὴ φυσιο-
γνωμία. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν Ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου
ἐκλείπει εἰς δόκιμος καὶ ἐκλεκτὸς ἐργάτης, εἰς διακε-
κριμένος τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλη-
σίας τῆς Ἑλλάδος συμπάρεδρος, εἰς ἐνθουσιώδης ζη-
λωτῆς καὶ ἀγαθὸς τοῦ πληρώματος ποιμὴν, εἰς δημο-
φιλῆς καὶ ἀνεπιτήδευτος τοῦ Κυρίου λειτουργός.

Ὁ προσηγὸς καὶ σεβάσμιος Μητροπολίτης Λευκά-
δος καὶ Ἱθάκης Νικηφόρος κεκοίμηται. Ἴδου ὁ ἐπίλο-
γος τῆς ζωῆς, μιᾶς ζωῆς ὅμως πλουσίας εἰς μόρφωσιν,
εἰς πείραν, εἰς μελέτας, εἰς ἔργα, εἰς ἐνθουσιασμούς,
εἰς φωτεινότητα. Ἀνεγνώσθη καὶ ἡ τελευταία σελὶς τοῦ
ὑπερόχου βιβλίου. Ἀνελύθη ἡ φαεινὴ λαμπράς, ἀφοῦ
προηγουμένως ἐσκόρπισε τὸ μελιχρὸν καὶ ἀμίαντον
φῶς τῆς. Ὁρίμασεν ὁ στάχυς καὶ ἔκλινε χρυσιζῶν
πρὸς τὴν γῆν, ἔτοιμος πρὸς θερισμόν.

Ἡ «φωνὴ ἡ πρώτη» ἐκάλεσεν αὐτὸν λέγουσα «Ἀνά-
βηθι ὧδε» (Ἀποκ. δ' 1) καὶ ἀνέβη ὁ μακάριος Θεοα-
ρχίω νεύματι. «Καὶ ἰδοὺ ἔμπροσθεν αὐτοῦ θύρα ἀνεωγ-
μένη ἐν τῷ οὐρανῷ» (Ἀποκ. 1).

Ἐδούλευσεν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον (Φιλιπ. β' 22). Καὶ
ὡς δοῦλος πιστὸς καὶ ἀγαθὸς προσέρχεται τῷ Δε-
σπότη Χριστῷ, ἵνα λάβῃ τὸν μισθόν «τῶν πιστῶν καὶ
φρονίμων οἰκονόμων» τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ἤδη δικαίως θρηνοῦμεν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ ταύτῃ,
διότι ἔχομεν βαθεῖαν καὶ ὀδυνηρὰν τὴν συναίσθησιν
ὅτι Ἱεράρχης ἀξιόλογος κεκοίμηται «πιστεύων τοῦ
ἰδεῖν τὰ ἀγαθὰ Κυρίου ἐν γῇ ζώντων» (Ψαλμ. 26, 13)
καὶ ἀξιόλογος ἐν σοφίᾳ, ἐν πίστει, ἐν ἀρετῇ. Καὶ ὁ
ἀντίλαλος τοῦ θρήνου ἡμῶν ἀντηχεῖ μακρὰν, πολὺ
μακρὰν, εἰς κύκλον εὐρύτατον, πανταχοῦ, ὅπου εἶναι
γνωστὸν τὸ τετιμημένον ὄνομα τοῦ ἀποιχομένου
Ἱεράρχου.

«Φωνὴ θρηνοῦντων ἠκούσθη περὶ σέ καὶ φωνὴ ὀδυ-
ρομένων ἀνήγγειλε τὸν ἔπαιμόν σου».

Ὁ ἐν Κυρίῳ κοιμηθεὶς Ἱεράρχης ἔδωκεν ἑαυτὸν
ὄλον ὡς ὀλοκάρπωμα θυσίας ζωῆς ὑπὲρ τῆς Ἀγίας
Ἐκκλησίας καὶ ἠνάλωσεν πᾶσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ
«ὡς λύχνος καιόμενος ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ» διὰ τὴν δό-
ξαν καὶ εὐκλειαν τῆς ποθεινοτάτης Μητρὸς ἡμῶν Ἐκ-
κλησίας, καὶ τὴν ἐν Χριστῷ οἰκοδομὴν τοῦ πεπιστευ-
μένου αὐτῷ λογικοῦ ποιμνίου.

Καὶ εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἡ Ἀγιω-
τάτη ἡμῶν Ἐκκλησία, ἐν θερμῇ πρὸς τὸν Κύριον δεή-
σει καὶ ἐν συγκινήσει δυσσυγκρατήτῳ, προπέμπει εἰς
τὴν αἰωνιότητα τετιμημένον Ἱεράρχην Αὐτῆς, πόθεν
θὰ ἀντλήσωμεν τὴν δύναμιν καὶ τὸ σθένος, ἵνα λικνί-
σωμεν τὴν νοσταλγίαν ἡμῶν πρὸς τὸν θρηνοῦμενον
νεκρόν; Πόθεν θὰ ἐμπνευσθῶμεν σοφίαν καὶ σύνεσιν,
ἵνα ἐμβαθύνωμεν εἰς τὸ μέγα καὶ ὑψίγορον μάθημα
τῆς παρουσίας μεγάλης στιγμῆς; Ἡ φωνὴ τοῦ Ἱεροῦ
Ἄμβωνος, τὴν ὁποῖαν ἀπεριτέχνως διερμηνεύει, κατὰ
τὴν ἐπίσημον ταύτην στιγμήν, ἀσθενῆς τοῦ λόγου ὑπη-
ρέτης, ἐπιχειρεῖ μετὰ δέους πενιχρὸν σκιαγράφημα
τοῦ ἐκλιπόντος Ἱεράρχου, μὲ τὸν σκοπόν, ὅπως ἐξ
αὐτοῦ ἀντλήσῃ διὰ τοὺς παρεστῶτας ὀλίγην παραμυ-
θίαν καὶ οἰκοδομὴν.

Πατρίς αὐτοῦ ἡ ἔνδοξος πόλις τῶν Καλαμῶν. Γένος
αὐτοῦ ἡ πρὸς τὸ Θεῖον ἐκ γονέων εὐσεβῶν οἰκείωσις,
ἄσκησις δὲ καὶ διαπαιδαγώγησις αὐτοῦ ἡ ἀρετὴ καὶ
ὑπεράνω πάντων, Πατὴρ καὶ Μήτηρ αὐτοῦ ὁ Κύριος,
ὁ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἐπαγγελόμενος, ὅτι τοῖς Αὐτῷ πι-
στεύουσιν ἔδωκεν ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι.

ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας γαλουχηθεὶς καὶ ἀνατρα-
φείς, ἐν δὲ τῇ περιπύστῳ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ
Ἀθήνησι Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστη-
μίου μαθητευθεὶς, τὴν ἱεράν ἐπιστήμην διδαχθεὶς,
ἐχαλύβδωσε τὸν χαρακτήρα αὐτοῦ, διὰ τὴν τῶν
σπουδῶν καὶ μελετῶν καὶ ἀσκήσεων. Καὶ οὕτω, κατὰ
τὸν θεῖον Γρηγόριον: «Σωφροσύνη αὐτοῦ ἦν τὸ ἐφέ-
στειον, σοφία τὸ κτῆμα, δικαιοσύνη δὲ καὶ ἀληθεία
καὶ καθαρότης τὰ λαμπρὰ καὶ περιβλεπτά κάλλη, οἷς
ἐνδαιαιτούμενος ἐπηγάλετο».

Ἀπὸ τοιούτων ἀφορηθεὶς καὶ εἰς τοιαῦτα ἀποβλέ-
ψας, ὑπηρετήσας ὡς λαϊκὸς Ἱεροκλήρως ἔδωκεν
ἑαυτὸν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὄριμον, τὴν διπλοῖδα τῆς Ἱερω-
σύνης περιβληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Γέροντος αὐ-

του, μακαριστού Μητροπολίτου Λευκάδος και Ἰθάκης κυροῦ Δωροθέου, ψυχῆ και σώματι ἀφοσιωθείς, ὡς γεωργός ἐπιμελής, τόν σπόρον τοῦ λόγου τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας ἔσπειρεν, κηρύσσων τό «μέγα τῆς εὐσεβείας μυστήριον». Πιστός και ἐνάρετος, προικισμένος μέ πολλά πνευματικά χαρίσματα, ἱεροπρεπῆς και μειλίχιος, σεμνός και διδακτικός, ἀποφεύγων συστηματικῶς τόν θόρυβον περὶ τό πρόσωπόν του, εἰργάσθη παντοῦ λίαν ἀποδοτικῶς, ἀποσπᾶσας τήν ἀναγνώρισιν, τήν ἀγάπην και τήν ἐκτίμησιν τοῦ ποιμνίου.

Διάκονος τῶν Μυστηρίων τοῦ Θεοῦ, ὁ «μέγα και φοβερόν και αὐταῖς ταῖς ἐπουρανίαις Δυνάμεσι» ἀπό τοῦ ἔτους 1947 ἕως τοῦ ἔτους 1948 και ἐν συνεχείᾳ ἐπὶ εἴκοσι συναπτά ἔτη πρεσβύτερος, ἕως τοῦ ἔτους 1968, διηκόνησε και ἱεράτευσε τῷ Θεῷ ἐν ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι Λευκάδος και Ἰθάκης και Φωκίδος, ὡς Ἱεροκῆρυξ και Στρατιωτικὸς Ἱερεὺς, δούς ἑαυτὸν θυσίαν λογικὴν και εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ «νουθετῶν τοὺς ἀτάκτους, παραμυθούμενος τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντεχόμενος τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμῶν πρὸς πάντας» (Θεσσαλ. Α΄ 5, 14).

Ἱεράρχαι ἀξιολύβαστοι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ σεμνότητι βίου και πολὺ διακρινόμενοι προνοήσαντες, τό Πανάγιον ἐπικαλεσάμενοι και Τελεταρχικὸν Πνεῦμα, τὸν ἐν πίστει και συνέσει και ἀκλονήτῳ φρονήματι διακριθέντα, ἀνέδειξαν τό ἔτος 1968, Ἐπίσκοπον και Μητροπολίτην τῆς Ἱερᾶς ταύτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπαρχίας τῆς Ἑλληνίδος Πατρίδος, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λευκάδος και Ἰθάκης, τῆς νήσου τῶν μεγάλων ποιητῶν, μέ τὸν καλλιτεχνικὸν πλοῦτον και τὸν ἄφθαστον ἐπτανησιακὸν πολιτισμὸν, ἵνα ὀδηγήσῃ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ εἰς ὁδὸν σωτηρίας. Και ἀρχιεράτευσε ἐκ τῆς θέσεως ταύτης ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη, ὅσον τό ἀνθρωπίνως δυνατόν, «οἷον πυρσὸς τοῖς νύκτωρ διαπλανομένοις κατὰ τό πέλαγος ὑπερφανεῖς, τήν ἐμπεπιστευμένην αὐτῷ ὀλκάδα περιποιούμενος, ἀθεῖα και κακοδοξία συμπλεκόμενος, ἄρχουσι παρησιαζόμενος, ἐπ' Ἐκκλησίαις βοῶν, τοὺς πόρρωθεν ἀφεστηκότας ἀνάγων και τῆς τῶν συμπλεκόμενων ἐκφεύγων λαβῆς».

Ἀκροθυγῶς μόνον ἀνασκοπῶν τό κοινωνικὸν και ποιμαντορικὸν ἔργον αὐτοῦ, διαπορῶ «τί πρῶτον, τί δ' ὕστερον, τί δ' ὕστατον καταλέξω;»

Τὴν ἐν ἀγάπῃ πολλῇ μετὰ τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν Του ἀναστροφῆν; Τὴν ἠθικὴν και πνευματικὴν ἐξύψωσιν τοῦ λαοῦ Του; Τὴν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν χριστομίμητον συμπάθειάν Του; Τὴν προαγωγὴν τοῦ Μοναχικοῦ Βίου;

Και ἵνα περιστείλω τὸν λόγον μνημονεύω ὅσα ἐν ὁμοίᾳ περιπτώσει ἀναγράφει Ἅγιος Πατήρ: «ἔστι και ἄλλα πολλὰ τῇ μνήμῃ διασωζόμενα τοῦ Ἱεράρχου τούτου ἔργα, ἅτινα τοῖς γεγραμμένοις οὐ προσεθήκαμεν, φειδόμενοι τῆς ἀπιστοῦσης ἀκοῆς, ὡς ἂν μὴ βλαβεῖεν οἱ τό ἀληθῆς ἐν τῷ μεγέθει τῶν λεγομένων ψεῦδος οἰόμενοι».

Ὁ Λευκάδος και Ἰθάκης Νικηφόρος ἐκ νεότητος καθωσίωσεν ἑαυτὸν εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας και ἠνδρώθη ἐν Αὐτῇ και ἠρίστευσεν ἐν πᾶσι, διὰ τοῦ πλήθους τῶν ἀρετῶν, τῶν ψυχικῶν χαρισμάτων και προσόντων του, τὰ ὅποια ἐχάραξαν τὴν πνευματικὴν του πορείαν και τὸν ἀνέδειξαν ὠλοκληρωμένην Ἱεραρχικὴν μορφήν.

Ἡ ἐπὶ γῆς βιοτὴ του, ἀποπνεύουσα τό ὄραμα τῆς ἀγαθότητος, τῆς ἀνεξικακίας, τῆς ἀγάπης, τοῦ εὐγενοῦς ἐνθουσιασμοῦ και τῆς λεπτῆς αἰσθήσεως τοῦ καλοῦ εἰς ἀπάσας αὐτοῦ τὰς ἐκδηλώσεις, ὑπῆρξεν ὁμολογουμένως προσφορὰ και θυσία ἐν τῷ βωμῷ τοῦ καθήκοντος. Λειτουργήσας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ λειτουργίαν ἀμώμητον, κατέλιπεν εἰς τοὺς ἐπιγιγνομένους, εἰς τοὺς νεωτέρους, ἄριστον τύπον και ὑπογραμμὸν πολιτείας ἐναρέτου και παράδειγμα Ἱεράρχου. Διὰ τοῦτο «τὴν σοφίαν αὐτοῦ διηγῆσονται τὰ ἔθνη και τὸν ἔπαινον αὐτοῦ ἔξαγγελεῖ ἡ Ἐκκλησία».

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης πλέκων τό ἐπιτάφιον ἐγκώμιον τοῦ Ἀντιοχείας Μελετίου ἔγραψε: «Οὐκ ἀφῆρέθη ἀφ' ὑμῶν ὁ νυμφίος, μέσος ἡμῶν ἔστηκε καὶ ἡμεῖς μὴ βλέπωμεν. Ἐν τοῖς ἀδυνάτοις ὁ Ἱερεὺς· εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ καταπετάσματος ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσήλθε Χριστός· κατέλιπε τό τῆς σαρκὸς παραπέτασμα· οὐκέτι ὑποδείγματι και σκιᾷ λατρεύει τῶν ἐπουρανίων, ἀλλ' εἰς μάτην βλέπει τὴν τῶν πραγμάτων εἰκόνα· οὐκέτι δι' ἐσόπτρων και αἰνίγματος, ἀλλ' αὐτοπροσώπως ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ· ἐντυγχάνει δὲ ὑπὲρ ἡμῶν και τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων. Τίμιος ἐναντίον Κυρίου τοῦ τοιούτου ὁ θάνατος...»

Ὁ Λευκάδος και Ἰθάκης Νικηφόρος, ἀπελθὼν τῆς εὐθραύστου και προσκαιροῦ ταύτης ζωῆς, ζῆ ἐν μέσῳ

ἡμῶν καὶ μετὰ θάνατον, καὶ ἐμπνέει ἡμᾶς διὰ τοῦ ὑψηλοῦ παραδείγματος, διὰ τῆς θεοφιλοῦς βιοτῆς καὶ τοῦ τετιμημένου αὐτοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔργου.

Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἦτο εὐπαιδευτος καὶ πρᾶος Ἱεράρχης, πλούσιος εἰς καρποφορίαν, περιβαλλόμενος ὑπὸ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ ποιμνίου του. Ἡ συμβολὴ αὐτοῦ εἰς τὸ Ἅγιον Αὐτῆς ἔργον ὑπῆρξε πάντοτε οὐσιώδης καὶ φωτεινὴ, διότι ἀπέρρεεν ἀπὸ τὴν γόνιμον καὶ ἐκκλησιαστικὴν σταδιοδρομίαν του καὶ τὴν βαθεῖαν γνῶσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων.

Διὰ τὸ Ἱερόν Θυσιαστήριον ἀνεδείχθη λειτουργὸς ιδεώδης, ὅστις διὰ τῆς εὐλαβείας, τῆς ἱεροπρεποῦς παραστάσεως, «προσκαρτερῶν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει», μετηρσίωνε τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν εἰς σφαίρας ὑπερκοσμίους.

Καὶ νῦν, Σεπτὲ Ἱεράρχα, πορεύη τὴν μακαρίαν ὁδόν, ὅπου ἠτοιμάσθη σοι τόπος ἀναπαύσεως.

Αἱ χεῖρες σου αἰ ψαύσασαι τὰ ἀμφιάσματα τῆς Δοξῆς τοῦ Πατρὸς ἐπαύσαντο εὐλογοῦσαι καὶ ἡ μακαρία ψυχὴ σου δέχεται τὴν θείαν εὐλογίαν.

Ὁ νοῦς ὁ δοξολογῶν τὸν ἀθεώρητον, νῦν θεᾶται τὰ ἀθάτα κάλλη τοῦ Παραδείσου καὶ θέλγεται πυρπολούμενος θεῖῳ ἔρωτι.

Νῦν καὶ σύ, πανηγυριστὴς εἰς τὴν οὐράνιον πανήγυριν τῶν πρωτοτόκων τῶν ἀπογεγραμμένων ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Νῦν ὁ οὐρανὸς ἀφαπλοῖ τὰς ἀγκάλας καὶ ἡ ἐν οὐρανοῖς θριαμβεύουσα Ἐκκλησία δέχεται σὲ τὸν στρατιώτην καὶ ἀγωνιστὴν τοῦ Χριστοῦ.

«Εἴλκυσαν σε οἱ Ἅγιοι πρὸς ἑαυτοὺς τὸν ὁμότροπον, τὸν ἀθλητὴν, τὸν στεφανίτην οἱ στεφανῖται, τὸν ἀγνὸν οἱ ἀθληταί, τὸν κήρυκα τοῦ λόγου, οἱ ὑπηρεταὶ τοῦ λόγου».

Σεπτὲ καὶ μακαριστὲ Ἱεράρχα, καθ' ἣν στιγμὴν ἀναλαμβάνεις τὴν μακρὰν καὶ οὐρανόδρομον ἀποδημίαν σου, ἡμεῖς πάντες οἱ παρεστῶτες ἐν θερμῇ πρὸς τὸν Κύριον προσευχῇ θρηνοῦμεν τὴν στέρησίν σου. Ἡ Σεπτὴ σορός σου, ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ὁποίας ἀντιλαλεῖ ὁ ὑπέροχος τῆς αἰωνιότητος τόπος, εἶναι στεφανωμένη ἀπὸ τὰς γονίμους ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, τοὺς μόχθους σου τοὺς ἱερούς, τοὺς κόπους, τοὺς ἐνθουσιασμοὺς τοὺς ἀγίους. Ἡ μνήμη σου, προσφιλὴς καὶ σεβασμία, θὰ ἀποτελῇ δι' ἡμᾶς τοὺς περιλειπομένους τὴν ἐμπράγατον ὑπόμνησιν τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ καὶ τοῦ ιδεώδους ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ ὁποίου ἐτάχθημεν ὡς στρατιῶται καὶ διάκονοι Χριστοῦ τοῦ Κυρίου.

Συνοδεύουσί σε σήμερον αἱ ὑποκάρδιοι εὐχαὶ τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας, καὶ σύμπαντος τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου. Συνηγοροῦσι ὑπὲρ σου οἱ ἀδιάλειπτοι ἀγῶνες καὶ αἱ καθ' ἡμέραν ἀγωνίαι σου, τὰ δάκρυά σου καὶ οἱ στεναγμοὶ σου ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας. Πορεύθητι, τὸ λοιπὸν νικητῆς, πολυσέβαστε Γέροντα, εἰς τὸ δοθῆναι σοὶ «φαγεῖν ἐκ τοῦ Ἐύλου τῆς ζωῆς, ὃ ἐστὶν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ».

Καὶ ἐνῶ μετ' ὀλίγον θὰ ἀναπαύεσαι εἰς τὴν σιγὴν τοῦ Τάφου σου, ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἐν στοργῇ ἔχει ἀποταμιεύσει ἐν τῇ συνειδήσει Αὐτῆς τὸ τεμιμημένον ὄνομά σου, θὰ μετουσιώσῃ τὸν θρῆνον ἡμῶν εἰς προσευχὴν θερμὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εἰς μνημόσυνον αἰώνιον.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ

τοῦ Σεβασμιωτάτου καὶ Θεοπροβλήτου
Μητροπολίτου τῆς Ἀγιοπάτης Μητροπόλεως
Λευκάδος καὶ Ἰθάκης, εἴη ἡ μνήμη αὐτοῦ ἀγήρω
καὶ αἰωνία καὶ ἐν τοῖς νῦν καὶ ἐν τοῖς ἐπιγιγνομένοις.

ΑΜΗΝ

**Η ΕΚΛΟΓΗ
ΤΟΥ ΝΕΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ
ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ
(7.2.2008)**

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Συνήλθε σήμερα, Πέμπτη 7 Φεβρουαρίου 2008, σὲ Ἑκτακτὴ Συνεδρία, μετὰ τὴν ἐκδημία τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδοῦλου, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μὲ θέμα τὴν ἐκλογήν νέου Ἀρχιεπισκόπου.

Τὸ πρωὶ τελέσθηκε στὸν Καθεδρικό Ἱερό Ναὸ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Ἀθηνῶν Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία, στὴν ὁποία προέστη ὁ νεώτερος κατὰ τὴν τάξιν Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος. Ἀκολούθως οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες, παρόντος τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Εὐριπίδου Στυλιανίδη, προέβησαν στὴν διαδικασία γιὰ τὴν ἀνάδειξιν τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου. Ἡ διαδικασία αὐτὴ καθορίζεται ἀπὸ τὰ ἄρθρα 12-16 τοῦ Νόμου 590/1977 περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας προήδρυσεν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Σεραφεῖμ. Ἦσαν παρόντες συνολικὰ 74 Σεβασμιώτατοι Ἀρχιερεῖς. Ἀπουσίαζαν δικαιολογημένα οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδων, Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Ἀπόστολος, Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Δαμασκηνὸς καὶ Γυθείου καὶ Οἰτύλου κ. Χρυσόστομος. Ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐξέλεξε τελικὰ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Ἱερώνυμο ὡς τὸν 20ὸ Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος μὲ ψήφους 45. Ἐλάβαν ἐπίσης ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐστάθιος ψήφους 27 καὶ εὐρέθησαν καὶ 2 ψῆφοι λευκές.

Ἡ ἐνθρόνισή τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου θὰ πραγματοποιηθεῖ τὸ Σάββατο 16 Φεβρουαρίου ἐ.ἔ. στίς 11 τὸ πρωὶ στὸν Καθεδρικό Ἱερό Ναὸ τῶν Ἀθηνῶν. Τὴν ἐπόμενη, Κυριακὴ 17 Φεβρουαρίου, ὁ Μακαριώτατος θὰ λειτουργήσει στὸν Καθεδρικό Ἱερό Ναὸ τῶν Ἀθηνῶν μαζί μὲ τὰ Μέλη τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Σημ.: Λεπτομέρειες γιὰ τὸ Βιογραφικὸ καὶ τὴν Τελετὴ Ἐνθρονίσσεως τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου θὰ παρουσιάσουμε στὸ τεῦχος Μαρτίου 2008 τοῦ Περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Προκηρύξεις

Ἱερῶν Μητροπόλεων:

Ἐδέσσης,
Πέλλης καὶ Ἀθμωπίας

Τρίκκης
καὶ Σταγῶν

Ἀργολίδος

Ἄρτης

Ἐκκλησία Κρήτης

Κυδωνίας
καὶ Ἀποκορώνου

**Ἱερὰ Μητρόπολις Ἐδέσσης, Πέλλης
καὶ Ἀθμωπίας**

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐξαίρεσιν δι' ἐπιλογῆς κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 14, 15 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5/1978 Κανονισμοῦ «Περὶ Κώδικος Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων», πλήρωσιν δύο (2) θέσεων Κλάδου ΠΕ Διοικητικοῦ - Οἰκονομικοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τῶν κειμένων διατάξεων καὶ Κανονισμῶν προσόντων καὶ ἀνάλογον προϋπηρεσίαν εἰς ἀντίστοιχον θέσιν, ὅπως ἐντὸς εἰκασαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Ἐν Ἐδέσση τῇ 21ῃ Ἰανουαρίου 2008

† Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης, καὶ Ἀθμωπίας ΙΩΗΛ

Ἱερὰ Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 "Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος" καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων", προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίας Παρασκευῆς Ἀετοῦ,

Ἁγίας Παρασκευῆς Γκοιφαρίου,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσι ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Τρικάλῳ τῇ 22ῃ Ἰανουαρίου 2008

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἀργολίδος

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 "Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος" καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων", προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίου Δημητρίου Πουθακίδας,

Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου Σταθαϊκῶν,

Κοιμήσεως Θεοτόκου Σκοτεινῆς,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσι ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 11ῃ Φεβρουαρίου 2008

† Ὁ Ἀργολίδος ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἰερσ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 "Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος" καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων", προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἱαγίου Γεωργίου ἐνορίας Ζυγοῦ,

Ἱαγίου Νικολάου ἐνορίας Ἀνεμορράχης,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Ἰερτῇ τῇ 13ῃ Φεβρουαρίου 2008

† Ὁ Ἰερσ ἸΓΝΑΤΙΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΡΗΤΗΣ**Ἱερὰ Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου**

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 9/2008 Πράξεως ἡμῶν προκηρύσσομεν τὰς κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις:

Ἱαγίας Αἰκατερίνης Νέας Χώρας Χανίων,

Ἱαγίου Νικολάου Μεϊντανίου Χανίων (β' θέσις),

Ἱαγίας Τριάδος Βαμβακοπούλου Κυδωνίας,

Προφήτου Ἡλιοῦ Καθιανῶν Κυδωνίας,

Ἱαγίων Ἀποστόλων Κουφοῦ Κυδωνίας,

Ἱαγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου Μανωλιοπούλου Κυδωνίας,

Ἱαγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Καθαθᾶ Κυδωνίας,

Ἱαγίου Δημητρίου Ραμνῆς Ἀποκορώνου,

προσκαλοῦμε δὲ τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐνεργήσωσιν τὰ δέοντα διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χανίοις τῇ 14ῃ Φεβρουαρίου 2008

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Η «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Στὴν ἰστοσελίδα www.ecclesia.gr/greek/press/magazines.html μπορείτε νὰ διαβάσετε παλαιότερα τεύχη τοῦ περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Γιὰ νὰ ἀποστείλετε ἄρθρα ἢ ἀνακοινώσεις στὸ περιοδικὸ ΕΚΚΛΗΣΙΑ μπορείτε νὰ χρησιμοποιήσετε τὴ διεύθυνση ἠλεκτρονικοῦ ταχυδρομείου:

theologia@ecclesia.gr